

ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อ
พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปิยะพร ทองสิงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2552

ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อ
พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปิยะพร ทองสิงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อ
พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อของ
ของ
ปิยะพร ทองสิงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2552

ปิยะพร ทองสิงห์. (2552). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐาน
ความสามัคคีในเด็กปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์
ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากรายการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และจัดให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง และแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ t - test for Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1.เด็กปฐมวัยเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องโดยรวมในแต่ละสัปดาห์มีการพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีระหว่างสัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 8 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนการจัดประสบการณ์เด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในระดับปานกลาง และหลังการจัดประสบการณ์เด็กแสดงพฤติกรรมในระดับดี

2.เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีโดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมมือ การยอมรับ และการแบ่งปัน เด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมระดับดี ระหว่างสัปดาห์ที่ 2-8 และหลังการจัดประสบการณ์ ส่วนด้านการรับผิดชอบจะมีพฤติกรรมระดับดี ระหว่างสัปดาห์ที่ 3-8 และหลังการจัดประสบการณ์ โดยก่อนการจัดประสบการณ์พฤติกรรมรายด้านที่เด็กปฐมวัยแสดงออกในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการรับผิดชอบ ส่วนด้านการแบ่งปันอยู่ในระดับดี

THE EFFECT OF STORYLINE APPROACH ON YOUNG CHILDREN'S
UNITY BASIC BEHAVIOR DEVELOPMENT

AN ABSTRACT
BY
PIYAPORN THONGSING

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2009

Piyaporn Thongsing. (2009). *The Effect of Storyline Approach on Young Children's Unity Basic Behavior Development*. Master Thesis M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Suchinda Kajorungsilp, Assit. Prof. Jiraporn Boonsong.

The purpose of this research was to study the effect of storyline approach on young children's unity basic behavior development. The subject was 15 boys and girls, 5-6 years in kindergarten 2, second semester, academic year 2008 at Anubanuthumpornpisai School, Srisaket province, Srisaket Educational Service Area Office 2, who were multi-stage random sampling. The period of the experiment was 8 weeks, 3 days a week, and 50 minutes a day for the sample to experience the storyline approach activities.

The instruments used for this research were storyline approach lesson plans and observation form on unity basic behaviors. The t – test for dependent samples statistic was used to analyze data.

The result revealed that

1. After experiencing the storyline approach activities the young children sample group gained their overall of unity basic behavior higher than baseline data significantly at the .01 level. Before the experiment, the young children unity basic behavior were at average level, after the experiment their score were at good level

2. This study defined the unity basic behavior into four aspects; cooperation, acceptance, sharing, and responsibility. The first week of experiencing the activities the children unity basic behavior were at average level for four aspects. The second week, children shifted to good level for cooperation, acceptance, and sharing aspect of unity basic behavior. From the third week to the eighth week, they earned the score at good level for all aspects.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาในการให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำอย่างดีจาก อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด และกราบขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอพระคุณอาจารย์กอบกมล ทบบัณฑิต อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม อาจารย์ รุ่งนภา แสนอำนวยการผล ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอพระคุณอาจารย์นิสิต รังษี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย รองผู้อำนวยการทั้ง 4 ท่านที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ อาจารย์กานดา แก้วเหลา คุณครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 และคุณครูจิตติมา แก้วแฉ่ม คุณครูพี่เลี้ยง ที่เป็นผู้ช่วยวิจัยและให้ความช่วยเหลือตลอดการวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรสายชั้นอนุบาลและบุคลากรทุกท่านในโรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย เพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้โดยตลอดมา

ขอกราบขอพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณครอบครัวนทสวัสดิ์ศรี ครอบครัวทองสิงห์ พี่ น้อง เพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณคุณพ่อบุญชู และคุณแม่บุญเรือน ทองสิงห์ ที่อบรมสั่งสอนและเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ปิยะพร ทองสิงห์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	10
ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	10
พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย.....	12
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ.....	15
ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี.....	19
ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	19
ความหมายพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี.....	24
ความหมายของความสามัคคี.....	25
ประเภทของความสามัคคี.....	26
องค์ประกอบที่มีผลต่อความสามัคคี.....	26
พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี.....	28
ขอบข่ายของความสามัคคี.....	29
ความสำคัญของความสามัคคี.....	30
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามัคคี.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง.....	37
ความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง.....	37
จุดเน้นของการสอนแบบเดินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอน.....	38
หลักการของการสอนแบบเดินเรื่อง.....	39
องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง.....	40
กลไกการสอนแบบเดินเรื่อง.....	43
การวางแผนการสอนในการสอนแบบเดินเรื่อง.....	44
ข้อควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบเดินเรื่อง.....	47
บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสอนแบบเดินเรื่อง.....	49
ประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่อง.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง.....	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	55
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
แบบแผนการทดลอง.....	61
ระยะเวลาการทดลอง.....	61
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	61
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	77
สมมติฐานในการวิจัย.....	77
ขอบเขตของการวิจัย.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	79
อภิปรายผล.....	80
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	85
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	86
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	86
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	96
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	143

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	61
2 กำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง.....	63
3 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต.....	64
4 ตารางหมุนเวียนการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี (รอบที่ 1).....	65
5 ตารางหมุนเวียนการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี (รอบที่ 2).....	66
6 พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง จำแนกเป็นรายด้าน.....	72
7 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย ตามระยะเวลา.....	74
8 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์จำแนกเป็นรายด้าน.	75

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2 แผนผังแสดงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง.....	41
3 แผนภาพกลไกการสอนแบบเดินเรื่อง.....	43

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยในปีพุทธศักราช 2540 เผชิญปัญหาเศรษฐกิจอันสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและนอกประเทศ และขณะนี้ในปีพุทธศักราช 2551 ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาอีกครั้ง แต่เป็นปัญหาทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนมีความคิดที่แตกแยกแบ่งเป็นหลายฝ่าย ในสภาพการณ์เช่นนี้การใช้สติพิจารณาญาณเป็นเรื่องสำคัญยิ่งยวดสำหรับบุคคลทุกระดับ เพราะสติจะเป็นแสงสว่างนำทางไปสู่การแก้ไขปัญหารวมและส่วนตัว เพื่อช่วยให้คนไทยเราสามารถรวมพลังความคิดจิตใจใช้สติปัญญาและความกล้าหาญเสียสละช่วยกันพลิกฟื้นสถานการณ์ในเร็ววัน ทั้งเป็นการฟื้นฟูที่จะทำให้ประเทศของเราพัฒนาขึ้นอย่างยั่งยืนสืบไป ดังเช่นพระราชดำรัสตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2534 ว่า “...คนไทยนี้ความจริง “รู้จักสามัคคี” ถึงอยู่ได้ทุกวันนี้. ถ้าไม่รู้ “รู้จักสามัคคี” อยู่ไม่ได้... “รู้จักสามัคคี” ควรจะใช้ได้ เพราะหมายความว่า ทุกคนถือว่าตนเป็นคนไทย มีอะไรเกิดขึ้นก็ตามทุกคนก็ต้องมีความสามัคคี. “รู้” ก็คือ ทราบ ทราบความหมายของสามัคคี “รัก” คือ “นิยม” นิยมความสามัคคี. เพราะเหตุใดคนไทยจึง “รู้จักสามัคคี” ก็เพราะคนไทยนี้ฉลาด ไม่ใช่ไม่ฉลาด คนไทยนี้ฉลาดรู้ว่าหากเมืองไทยไม่ใช้ความสามัคคี ไม่เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ใช่ทำอะไรที่พอจะรับกันได้ พอที่จะใช้ได้ก็คงจะไม่ทำอะไร หมายความว่า ทำมาหากินก็ไม่ได้ทำมาหากิน เพราะว่าไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีความสงบ...จะต้อง “รู้จักสามัคคี”...” พระราชดำรัสทรงชี้ให้เห็นถึงแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่จะนำพาประเทศไทยให้อยู่รอด และพัฒนาก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และที่สำคัญทรงเป็นผู้นำในการสร้างความรู้ ความรัก และความสามัคคีด้วยพระองค์เองตลอดมา (มูลนิธิ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2540: 13-14)

จากพระราชดำรัส และสภาพปัญหาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่แสดงให้เห็นว่าความสามัคคีมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งในการอยู่ร่วมกัน การที่จะให้ประชาชนชาวไทยมีความสามัคคีกันควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่ปฐมวัย แม้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาไปตามความสามารถทางความคิด เด็กมีความสามารถทางความคิดน้อยกว่าผู้ใหญ่ เหตุผลเชิงจริยธรรมยังพัฒนาไม่มาก แต่ตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะเด็กปฐมวัยควรได้รับการฝึกในเชิงรูปธรรมหรือพฤติกรรมแล้วเชื่อมโยงเข้าสู่ทางจิตใจ ดังนั้นการปลูกฝังความสามัคคีในเด็กปฐมวัย ควรปลูกฝังที่พฤติกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานที่เด็กจะพัฒนาไปสู่เหตุผลเชิงจริยธรรม หากเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีจะส่งผลให้เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้คอยประสานความ

สามัคคีในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นการประสานความสามัคคีในครอบครัว ในโรงเรียน ในการทำงาน ในประเทศ และในที่สุดสังคมนั้นจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จากรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศของเด็กปฐมวัยและระดับประถมศึกษา พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กวัยนี้ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมก้าวร้าว มาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ใกล้ชิด ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง (เพื่อน พ่อแม่ สื่อต่างๆ) จิตลักษณะที่ควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทั้งนี้จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กที่ใช้กิจกรรมการฝึกด้วยตัวแบบต่างๆ นิยมใช้การเสริมแรง และใช้กลุ่มสัมพันธ์ ทั้งยังจะต้องศึกษาสาเหตุอื่นๆ ที่ติดตัวเด็กร่วมด้วย (ดุจเดือน พันธุมนาวิน. 2551: 286-287)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง). 2545) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีพฤติกรรมที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดีให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ในความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ข้อที่ 4 การมีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม และข้อที่ 8 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548: 36,38) และความสามัคคีเป็นคุณธรรมจริยธรรมข้อหนึ่งในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัย และการจัดกิจกรรมในเด็กปฐมวัยควรให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่อยู่รอบตัว ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีทักษะในการแสวงหาความรู้ เกิดการคิด การค้นคว้า การทดลอง ค้นพบ คำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสมอง การคิด และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543: 5-6) ซึ่งมีวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่อง เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่องเป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจในการบูรณาการสาระการเรียนรู้และกระบวนการภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกันโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ตรงแล้วสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง สามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานโดยอาศัยแนวคิด และประสบการณ์ของตนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง โดยผู้เรื่องให้มีความต่อเนื่องประจวบเหมาะ เชื่อม มีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อม การดำเนินเรื่องหรือตัวเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียร ยินดีสุข. 2548: 19) และเป็นการสอนที่เน้นกิจกรรม (activity – based approach) กิจกรรมที่ครูสามารถให้เด็กนำมาเดินเรื่องมีหลายรูปแบบ เช่น การเล่นเกม การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่นเกมหุ่น การเล่นเกมแต่งเรื่องเป็นนิทาน เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมที่นำมาใช้ต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยเล่นเป็นกลุ่ม มีอิสระในการคิด โดยเชื่อมโยงประสบการณ์หรือสิ่งที่พบและคุ้นเคยในชีวิตประจำวันมาประยุกต์ใช้ในการเดินเรื่อง ซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้คิดจากคำถามสำคัญ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เด็กได้ทำในการเรียนเป็นกลุ่ม ได้ฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และพัฒนาทักษะการสื่อสารในการช่วยกันคิดตอบปัญหาที่เป็นข้อคำถามจากครู ได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการเดินเรื่องที่ออกมาจากประสบการณ์ของบริบทของชีวิตจริงที่ได้ประสบมาก่อน ได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวและที่สำคัญได้เรียนรู้อย่างมีความสุข (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545: 43, 45-46)

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องจะทำให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ รวมไปถึงการเรียนรู้และมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีเพิ่มขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนจัดให้ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนเด็กปฐมวัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องให้กับเด็กปฐมวัยจะส่งผลต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีได้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่อง ไปปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในบริบทต่างๆ รวมถึงการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยที่หลากหลายวิธีอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์ และหลังการจัดประสบการณ์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์ และหลังการจัดประสบการณ์

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องก่อนการจัดประสบการณ์ระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนเด็กปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้มีการประยุกต์แนวความคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องไปใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยตามบริบทของตน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จังหวัดศรีสะเกษ มีห้องเรียนจำนวน 4 ห้อง เด็กปฐมวัยรวมทั้งหมดจำนวน 115 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 15 คน โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 จับสลากเลือกห้องเรียนจากจำนวน 4 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน ขั้นตอนที่ 2 จับสลากเด็กปฐมวัยจำนวน 15 คน จากจำนวนเด็กปฐมวัยในห้องเรียนที่จับสลากได้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

ตัวแปรตาม พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

ระยะเวลาในการวิจัย

ในการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 24 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จังหวัดศรีสะเกษ

การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล กลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีลำดับเหตุการณ์ เรื่องราวที่นำมาผูกเรื่องนั้นต้องเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ตัวเด็ก การผูกเรื่องจะใช้คำถามกระตุ้นเป็นตัวนำให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เด็กได้เรียนรู้ตามสภาพจริง เน้นการคิด การตัดสินใจ กระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกัน โดยเด็กได้ประดิษฐ์ตัวละครด้วยตนเอง มีการสร้างฉาก มีโอกาสสร้างสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องราว เด็กจะได้ดำเนินเรื่องด้วยกิจกรรมการเล่นละคร บทบาทสมมติ การเล่นเชิดหุ่น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้เด็กได้กระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้แบบเดินเรื่องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบดังนี้

- 1.ฉาก เป็นการระบุเวลา และสถานที่ โดยเด็กอาจสร้างฉากในห้องเรียน หรือสถานที่ใดที่หนึ่ง
- 2.ตัวละคร ได้แก่ คน หรือสิ่งของ เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างตัวละคร หรือองค์ประกอบของฉาก โดยสร้างเป็นสัญลักษณ์ตุ๊กตา หรือหุ่น และประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ ที่มีบทบาทในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ และมีความสัมพันธ์กลมกลืนกับฉากที่สร้างขึ้น
- 3.วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องราวความเป็นไปของตัวละครที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันในการเดินเรื่องที่สอดคล้องกับสถานที่ เวลาตามฉากที่กำหนด
- 4.เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ได้แก่ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือปัญหาที่ตัวละครต้องเผชิญ โดยครูกระตุ้นถาม หรือเกิดจากการคิดของเด็กซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆ ที่อาจต้องแก้ไขปัญหานั้น

พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี หมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกเบื้องต้นในความพร้อมเพรียง ความปรองดอง ความร่วมมือร่วมใจของเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องทั้งในและนอกห้องเรียน อันเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะทางสังคมและการอยู่ร่วมกันของเด็กปฐมวัย ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี และผู้วิจัยได้แบ่งพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีออกเป็น 4 พฤติกรรมดังนี้

- 1.การร่วมมือ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมร่วมกันแล้วแสดงออกโดยการกระทำ หรือคำพูดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้กิจกรรมที่กำลังทำอยู่ประสบความสำเร็จ ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมาย ร่วมแสดงความคิดเห็น

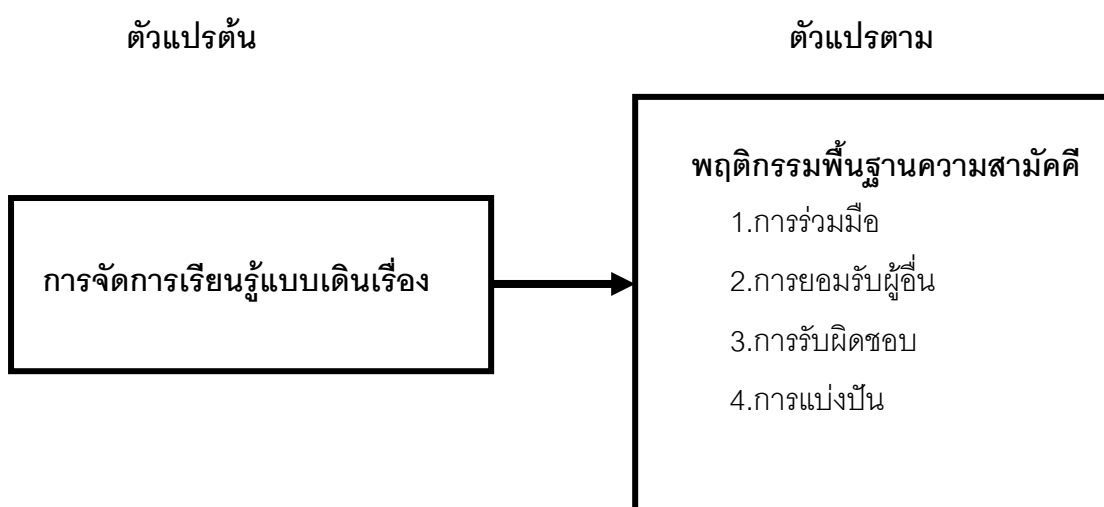
2.การยอมรับผู้อื่น หมายถึง การที่ได้กลุ่มวัยทำกิจกรรมร่วมกันแล้วแสดงออกโดยการกระทำ หรือคำพูดที่แสดงการยอมรับเพื่อน ด้วยการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม ยอมรับ และทำตามข้อตกลงของกลุ่ม

3.การรับผิดชอบ หมายถึง การที่ได้กลุ่มวัยทำกิจกรรมร่วมกันแล้วแสดงออกโดยการกระทำ หรือคำพูด ด้วยการช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม การเก็บวัสดุอุปกรณ์ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว

4.การแบ่งปัน หมายถึง การที่ได้กลุ่มวัยทำกิจกรรมร่วมกันแล้วแสดงออกโดยการกระทำ หรือคำพูดในการแบ่ง การให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เพื่อน รอคอยในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ให้เพื่อนยืมต่อจากเพื่อน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์การสอนแบบเดินเรื่องของ Steve Bell ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต ปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือเหตุการณ์ที่สำคัญ โดยมีลักษณะการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน อันจะเป็นแนวทางในการปลูกฝังพฤติกรรมพื้นฐานของเด็กปฐมวัยในด้านความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย ตามที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยได้สรุปเป็นพฤติกรรมได้ 4 ประการ ได้แก่ การร่วมมือ การยอมรับผู้อื่น การรับผิดชอบ และการแบ่งปัน ดังแสดงในแผนภาพ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1.เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์จากการเรียนรู้แบบเดินเรื่องแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีก่อนการจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

2.เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องหลังการจัดประสบการณ์ ดีวก่อนการจัดประสบการณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

- 1.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย
 - 1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ
 - 1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการด้านจิตใจและสังคมของเด็ก
 - 1.5 ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- 2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี
 - 2.1 ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 ความหมายพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี
 - 2.3 ความหมายของความสามัคคี
 - 2.4 ประเภทของความสามัคคี
 - 2.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อความสามัคคี
 - 2.6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี
 - 2.7 ขอบข่ายของความสามัคคี
 - 2.8 ความสำคัญของความสามัคคี
 - 2.9 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามัคคี
 - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี
- 3.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 3.1 ความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 3.2 จุดเน้นของการสอนแบบเดินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอน
 - 3.3 หลักการของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 3.4 องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 3.5 กลไกการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 3.6 การวางแผนการสอนในการสอนแบบเดินเรื่อง
 - 3.7 ข้อควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง

3.8 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสอนแบบเดินเรื่อง

3.9 ประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่อง

3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ความหมายของพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

มาสโซเกลีย (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2540: 16; อ้างอิงจาก Massoglia. 1977: 116) ให้คำจำกัดความของ “พัฒนาการ ของเด็ก” (Child Development) เอาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการหรือลำดับขั้นตอนที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ตลอดระยะเวลาที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กทารกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เป็นบุคคลที่ช่วยเหลือตัวเองได้

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2542: 1) ระบุว่า พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านหน้าที่ความสามารถทางทักษะ ซัดความสามารถ ประสิทธิภาพของโครงสร้างและการทำงานของร่างกายที่ได้หมายถึง การเคลื่อนไหวอย่างเดียวก แต่รวมถึงความคิด การรับรู้ บุคลิกภาพ และการเข้าสังคม ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้ วัดได้

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2547: 27-28) กล่าวว่า พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ด้านการทำหน้าที่ (Function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะระบบต่างๆ ในด้านโครงสร้างการจัดระเบียบส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก มีลักษณะและทิศทางที่แน่นอนสัมพันธ์กับเวลาทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพทำสิ่งที่ยาก สลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม ผสมผสานก้าวหน้าเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกันไป โดยพัฒนาการครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา (Physiological Development) ของระบบอวัยวะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ (Quantitative Change) ได้แก่ การเพิ่มจำนวนเซลล์ประสาทในสมอง ขนาดของรูปร่างสูงขึ้น การขยายส่วนต่างๆ ของร่างกาย และการเกิด/การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาร่างกายมนุษย์ (Human Development) เป็นความสามารถในการทำหน้าที่ด้านต่างๆ จากพฤติกรรมและผลงานสิ่งใหม่ๆ ทางด้านคุณภาพ (Qualitative Change) ได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดเลข การแก้ปัญหา ทักษะการช่วยตนเอง การทรงตัว การเคลื่อนไหว การกระโดด การรู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ ยิ้มแย้ม ซึ่งพัฒนาการทุกด้านของมนุษย์ถ้าได้รับการตอบสนองตรงตามความต้องการแล้ว พัฒนาการของมนุษย์จะเป็นไปอย่างสมวัยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 9) ให้ความหมายของพัฒนาการว่า พัฒนาการหมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่และวุฒิภาวะของบุคคลทั้งโครงสร้างระบบแบบแผนของร่างกายตลอดจนพฤติกรรมให้สามารถทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ พัฒนาการด้าน

สังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา ตลอดจนการเพิ่มทักษะต่างๆ ในการปรับตัวตามสภาวะหรือบริบทของสิ่งแวดล้อมใหม่

จากความหมายของพัฒนาการสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของมนุษย์อย่างมีระเบียบแบบแผน ในด้านหน้าที่ ความสามารถทางทักษะชีวิตความสามารถ ประสิทธิภาพของโครงสร้างทางร่างกาย ความคิด การรับรู้ บุคลิกภาพ และการเข้าสังคม ซึ่งสามารถสังเกตเห็นและวัดได้

ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

มาสซิเกลีย (เยาเวพา เดเซคูปต์. 2542: 16; อ้างอิงจาก Massoglia. 1977: 116) กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กปกติทุกคนว่ามีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1. การเจริญเติบโตของเด็กเป็นกระบวนการต่อเนื่องแต่อาจจะไม่สม่ำเสมอ
2. การเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจะมีส่วนสัมพันธ์ต่อกัน
3. องค์ประกอบในการพัฒนาด้านหนึ่งๆ จะต้องอาศัยการสังเกตพัฒนาการด้านอื่นๆ ประกอบด้วยจึงจะเกิดความเข้าใจ

4. พฤติกรรม คือ ผลจากความต้องการของเด็ก
5. เด็กและเพื่อนของเขาจะมีปฏิกริยาเบื้องต้นต่อผู้คนและสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวเหมือนกัน คือ การแสดงความกลัว ความโกรธ ความสนใจ ความร่วมมือ ความก้าวร้าว หรือแสดงอาการถดถอย
6. เด็กจะก้าวจากลำดับขั้นของพัฒนาการแต่ละช่วงเป็นลำดับไป เพื่อพัฒนาความเป็นอิสระและสามารถช่วยตนเองได้

7. เด็กทุกคนจะมีความรู้สึกพอใจส่วนบุคคล พอใจในความสัมพันธ์กับคนและสิ่งอื่นๆ
8. ทักษะทางสังคมจะเริ่มจากความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย และมีความเชื่อมั่นว่าเด็กจะได้รับบางสิ่งบางอย่างจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคน สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกของเรา

9. เด็กทุกคนสนใจที่จะเรียนรู้เมื่อรู้จักโลกที่ตนอาศัยอยู่

นิตยา ศษภักดี (2543: 5) กล่าวถึงหลักพัฒนาการของมนุษย์ดังนี้

1. เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องตั้งแต่ปฏิสนธิ (Conception) จนเป็นผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะ (Maturity) และต่อไปตลอดชีวิต

2. ลำดับขั้นตอน (Sequence) ของพัฒนาการของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะเดียวกัน แต่อัตรา (Rate) และระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่างๆ อาจต่างกันก็ได้ ซึ่งพัฒนาการของเด็กจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตามลำดับพัฒนาการแต่ละขั้นตอน

3. พัฒนาการมีมิติสัมพันธ์ระหว่างกันหลายด้าน (Several inter-related dimensions) พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา แต่ละส่วนส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน เมื่อด้านหนึ่งก้าวหน้าอีกด้านหนึ่งจะก้าวหน้าตามด้วย

4. การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพันธุกรรมกับปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมในแต่ละช่วงชีวิต

5. พฤติกรรมพัฒนาการของเด็กขึ้นอยู่กับระดับวุฒิภาวะของสมอง และระบบประสาทโดยตรง กล่าวคือ ระบบประสาทที่ควบคุมอวัยวะหรือระบบต่างๆ จะต้องพัฒนาอย่างเต็มที่ก่อนที่ระบบหรืออวัยวะนั้นจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

6. ทิศทางของพัฒนาการเริ่มจากศีรษะไปเท้า ส่วนการควบคุมการทำงานของแขนขาจะมีทิศทางจากส่วนใกล้ตัวไปส่วนปลาย

7. พัฒนาการทางการเคลื่อนไหวจะเปลี่ยนจากปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) มาเป็นการเคลื่อนไหวที่ควบคุมได้ (Voluntary Movement)

8. พัฒนาการทางพฤติกรรมเริ่มจากการแสดงแบบรวมๆ ก่อนที่จะเปลี่ยนไปเป็นพฤติกรรมที่เจาะจง

9. พัฒนาการของเด็กจะก้าวหน้าตามลำดับได้เมื่อเด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสาทสัมผัสต่างๆ จากการคิด พูด และลงมือปฏิบัติ

จากหลักพัฒนาการดังกล่าว สรุปได้ว่า พัฒนาการของมนุษย์จะดำเนินการไปอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง ตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ พัฒนาการจะเป็นไปอย่างมีแบบแผนเฉพาะ โดยเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ทิศทางการพัฒนาเริ่มจากศีรษะไปสู่เท้า ควบคุมการทำงานจากส่วนใกล้ตัวไปส่วนปลาย และอัตราในการพัฒนาตามขั้นตอนของแต่ละคนจะแตกต่างกัน ตลอดจนพัฒนาการแต่ละด้านจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

1.2 พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยสามารถแบ่งพัฒนาการเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541: 77-82)

1. พัฒนาการด้านร่างกาย สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 เด็กวัยนี้สามารถบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี เด็กวัยนี้จะไม่ค่อยอยู่นิ่ง ดังนั้นครูต้องจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้วิ่ง ปีนป่าย และกระโดด แต่ควรอยู่ในข้อตกลง ครูควรจัดกิจกรรมที่ครูสามารถดูแลได้ทั่วถึง และต้องจัดตารางให้เด็กได้พักผ่อนด้วย

1.2 พัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่มีความก้าวหน้ามากกว่าพัฒนากล้ามเนื้อย่อย เห็นได้จากเด็กอายุ 3-4 ปี จับดินสอไม่ถนัด แต่สามารถวาดรูปเรขาคณิตได้ เมื่อเด็กอายุมากขึ้นจะสามารถทำได้ดีขึ้นตามลำดับ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือยังไม่สมบูรณ์นัก เด็กวัยนี้ยังมีความลำบากในการโฟกัสสายตา การจัดกิจกรรมในเด็กวัยนี้ควรพยายามหลีกเลี่ยงงานที่ต้องการความละเอียด ประณีต

1.4 ความแตกต่างระหว่างเพศ โดยทั่วไปเด็กชายจะมีรูปร่างโตกว่าเด็กหญิง แต่เด็กหญิงมีความก้าวหน้าทางพัฒนาการด้านร่างกายมากกว่าทุกด้าน

1.5 สิ่งที่ควรระวังในเด็กวัยนี้คือ ศีรษะ เพราะกระดูกกะโหลกศีรษะของเด็กยังอ่อนครูดองอธิบายให้เด็กฟังเพื่อเด็กจะได้รู้จักระวังตนเอง

1.6 ความถนัดในการใช้มือของเด็ก ครูควรสังเกตความถนัดของเด็กและอธิบายให้เด็กที่ถนัดซ้ายและเพื่อนๆ เข้าใจ

2. พัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญา มีลักษณะเฉพาะดังนี้

2.1 เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ วัตถุ และสถานที่ได้ มีทักษะในการใช้ภาษาอธิบายสิ่งต่างๆ ได้

2.2 เด็กวัยนี้สามารถที่จะวาดภาพพจน์ในใจได้ การใช้ความคิดคำนึงหรือการสร้างจินตนาการและการประดิษฐ์ เป็นลักษณะพิเศษของเด็กวัยนี้

2.3 เด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความตั้งใจที่ละอย่าง หรือยังไม่มีความสามารถที่จะพิจารณาหลายๆ อย่างผสมกัน ซึ่งเพียเจต์เรียกว่า Centration

2.4 ความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับการเปรียบเทียบน้ำหนัก ปริมาตร และความยาวยังค่อนข้างสับสน

3. พัฒนาการทางบุคลิกภาพ

อีริคสันเรียกเด็กปฐมวัยว่า เป็นวัยแห่งการเป็นผู้คิดริเริ่มการรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) เป็นวัยที่มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ๆ ชอบประกอบกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ ผู้ใหญ่หรือครูควรให้การสนับสนุนมากกว่าห้ามหรือดุ

แบนดูรา อธิบายว่า ความแตกต่างของพฤติกรรมระหว่างเพศเกิดจากการเรียนรู้ โดยการสังเกตทุกสิ่งคมตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมของชายและหญิงไว้ต่างกัน เวลาที่เด็กชายแสดงพฤติกรรมเหมือน “ผู้ชาย” โดยการสังเกตหรือเลียนแบบก็มักจะได้รับรางวัล สำหรับเด็กหญิงก็เช่นเดียวกันพฤติกรรมที่เหมือนกับ “ผู้หญิง” มักจะได้รับการสนับสนุนหรือได้รับรางวัล เด็กชายและหญิงพยายามแสดงบทบาทตามเพศของตนตามที่สังคมได้ตั้งความคาดหวังไว้

โคลเบอร์ก กล่าวว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศเกิดพร้อมๆ กับการพัฒนาการทางระดับเชาวน์ปัญญา แบ่งได้ 3 ระดับดังนี้

ระดับแรก เป็นระยะที่เด็กชายหญิงรู้อย่างชัดเจนว่า ตนเป็นชายหรือหญิง เป็นต้นว่า รู้ความแตกต่างระหว่างอวัยวะเพศ โคลเบอร์กเรียกระดับนี้ว่า Basic Gender Identity

ระดับที่ 2 เป็นระยะที่เข้าใจความคงตัว หรือคงที่ของเพศ เช่น ถ้าเป็น “ผู้ชาย” ก็จะเป็นผู้ชายตลอด “ผู้หญิง” ก็เป็นผู้หญิงตลอด แลกเปลี่ยนกันไม่ได้ โคลเบอร์กเรียกระดับนี้ว่า Gender Stability

ระดับที่ 3 เป็นระยะที่เด็กหญิงและเด็กชายทราบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นสิ่งที่ถาวรเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แม้ว่าจะเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออก หรือเปลี่ยนการแต่งตัวเด็กชายและเด็กหญิงทราบว่าแม้จะแต่งตัวเหมือนกัน เช่น นุ่งกางเกง ใส่เสื้อเหมือนกัน เด็กหญิงก็ยังคงเป็นเด็กหญิง เด็กชายก็ยังคงเป็นเด็กชาย โคลเบอร์กเรียกระดับนี้ว่า Gender Constancy

โคลเบอร์กกล่าวว่า เด็กชายและเด็กหญิงจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่ออายุราวๆ 6 ขวบ

ลักษณะทางบุคลิกภาพที่เด่นชัดของเด็กวัยนี้คือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ecocentrism) เพียเจต์ได้อธิบายว่า เด็กวัยนี้ไม่สามารถที่จะเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนั้น จึงเป็นการยากที่เด็กวัยนี้จะยอมรับความเห็นของผู้อื่น เด็กวัยนี้จะคิดว่าสิ่งที่ตนรับรู้คนอื่นก็รับรู้ด้วย การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัย โดยมีผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือจะช่วยให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กลดลง

ตัวแบบในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสิ่งที่เห็นมาจากโทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยนี้มาก การใช้ภาษามาตรฐานทางศีลธรรมและค่านิยมต่างๆ เด็กวัยนี้ควรจะได้รับการเรียนรู้โดยการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมต่างๆ (Prosocial Behaviors) ตัวอย่างเช่น การแสดงความเมตตาต่อเพื่อน สัตว์เลี้ยง และการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งของเล่นและขนมให้เพื่อน นอกจากเรียนรู้จากตัวแบบจริงแล้ว ครูอาจใช้การเล่านิทาน การใช้บทบาทสมมุติช่วยในการสอน

4. พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม

วัยเด็กเล็กเป็นระยะวิกฤตของพัฒนาการทางอารมณ์ การส่งเสริม และช่วยให้เด็กมีความสุขมีความปิติเบิกบานจะเป็นรากฐานสำคัญในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ อารมณ์ของเด็กวัยนี้ที่พบโดยทั่วไปคือ ความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความอิจฉาริษยา เด็กวัยนี้ยังไม่มีกระบวนการควบคุมอารมณ์ และมักเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม เด็กจะมีความวิตกกังวลและความคับข้อง

ใจเกี่ยวกับการทำอะไรไม่ได้สมปรารถนา เพราะขาดทักษะทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ความอิจฉาริษยามักจะเกิดขึ้นจากการแข่งขันระหว่างเพื่อนร่วมวัย

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัย ในระยะแรกของวัยอนุบาลเด็กมักชอบเล่นคนเดียว แต่เมื่อโตขึ้นจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น จะมีการร่วมมือ เป็นมิตร และมีความเข้าใจในความรู้สึกของเพื่อนเพิ่มมากขึ้น พัฒนาการทางสังคมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูทางบ้าน ความรัก ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ทำให้เด็กกล้าที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กบางคนมาจากบ้านที่พ่อแม่ใช้อำนาจ และใช้การขู่ทำโทษตลอดเวลา ทำให้เด็กมีความกลัวไม่กล้าที่จะอยู่ใกล้ และเมื่ออยู่โรงเรียนเด็กก็อาจจะพยายามหลีกเลี่ยงที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัย ครูจึงควรให้การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ถ้าพบเด็กที่มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนควรหาวิธีช่วย โดยพยายามให้แรงเสริมด้วยการชมเชยเวลาที่เห็นเด็กเล่นกับเพื่อน

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น ซึ่งพัฒนาการที่สามารถเห็นเด่นชัดที่สุด คือ ด้านร่างกาย และธรรมชาติของเด็กวัยนี้ไม่ค่อยอยู่นิ่ง เนื่องจากสามารถบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี กล้ามเนื้อใหญ่มีความก้าวหน้ามากกว่ากล้ามเนื้อย่อย ส่วนพัฒนาการด้านอื่นๆ มีการพัฒนาเช่นกัน ได้แก่ พัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญา เด็กวัยนี้มีทักษะในการใช้ภาษาอธิบายสิ่งต่างๆ ใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของวัตถุ และมีจินตนาการสูงเชื่อว่าเป็นลักษณะพิเศษของเด็กวัยนี้ พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ ซึ่งมีลักษณะที่เด่นชัดคือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยนี้ มักเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ และพัฒนาการด้านสังคมมักขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูทางบ้าน การได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กด้วย

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ

นิตยา ศษภักดี (2543: 5-6) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการเด็กไว้ดังนี้

1.ปัจจัยด้านธรรมชาติของตัวบุคคล (Organismic Factor หรือ Nature) เป็นผลโดยตรงของพันธุกรรมที่กำหนดศักยภาพ (Potential) กำหนดเพศและลักษณะแตกต่างจำเพาะของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังรวมถึงขั้นตอนการบรรลุมิติภาวะและระดับความอ่อนแอ เมื่อบุคคลนั้นถูกกระทบโดยสิ่งแวดล้อม (Degree of Vulnerability) อีกด้วย

2.ปัจจัยด้านภาวะแวดล้อมที่หล่อเลี้ยง (Environmental Factor หรือ Nature) แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

2.1 ชีวกายภาพ (Biophysical) ได้แก่ อาหาร ภูมิประเทศ สภาพอากาศ สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย การติดเชื้อ การเจ็บป่วย การได้รับรังสีสารเคมี และมลภาวะ เป็นต้น

2.2 จิตสังคม วัฒนธรรม (Phycosocial and Culture) ได้แก่ การเลี้ยงดู โอกาสรับ การศึกษา ลักษณะครอบครัว บิดามารดา และผู้เลี้ยงดู เศรษฐฐานะ สภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง ตลอดจนระบบสาธารณสุข โภค สื่อมวลชน บริหารทางสังคม การศึกษา สุขภาพ และสวัสดิการที่มีอยู่ในสังคม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นมีผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในทุกด้าน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ ความสนใจ และให้การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจิตใจและสังคมเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นควรศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะมีผลต่อการพัฒนาการทางด้านจิตใจและสังคมของเด็ก ซึ่งพัชรี สอนแก้ว (2538: 44-46) รวบรวมไว้ 6 ประการดังนี้

1.ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ พันธุกรรมซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อลักษณะทางกายภาพของบุคคล ส่วนพฤติกรรมหรือนิสัยใจคอของลูกที่เหมือนพ่อแม่เป็นที่ถกเถียงกันมาก นักสังคมวิทยาเชื่อว่า พันธุกรรมมิได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อนิสัยใจคอของลูกเหมือนพ่อแม่ เพราะมีการถ่ายเลียนแบบ (Identification)

คุณลักษณะที่ผิดไปจากสภาพเด็กปกติ เช่น แผลเป็น สายตาสั้น หรือทุพโภชนาการเป็นเหตุให้เด็กเกิดความรู้สึกปมด้อย ส่งผลต่อการเรียนและพัฒนาการของเด็ก ครูควรหาวิธีช่วยเหลือป้องกันไม่ให้เด็กมีปมด้อย และส่งเสริมพัฒนาการให้สมวัยและสภาพแวดล้อม

2.การตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน นักจิตวิทยาเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความต้องการทางชีวภาพ (Biological Needs) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นมูลฐานที่ติดตัวมาแต่เกิด เด็กทารกต้องอาศัยผู้เลี้ยงดูช่วยตอบสนองความต้องการ หากความต้องการได้รับการตอบสนองครบถ้วนพอเหมาะ ทารกก็จะสงบสบายเป็นสุข เป็นคนที่มีสุขภาพจิตดี แต่ถ้าหากการตอบสนองขาดๆ เกินๆ บุคลิกภาพจะตรงข้าม

ทุกครั้งที่มนุษย์มีความกระวนกระวายไม่เป็นสุข บุคคลต้องหาวิธีลดความวิตกกังวลด้วยกลไกทางจิตเพื่อหาทางปรับตัว (Mental Mechanism) เด็กจะเรียนรู้การปรับตัวโดยการเลียนแบบเมื่อเด็กทำซ้ำๆ บ่อยๆ จะเกิดการเรียนรู้และเกิดเป็นประสบการณ์เฉพาะตัว

พ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่จะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เป็นแบบอย่าง que เด็กจะเลียนแบบบทบาทต่างๆ ครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุขมีความสำเร็จในชีวิต เด็กย่อมเกิดความต้องการที่จะเป็นเหมือนและเกิดการปรับตัวตามบุคคลที่ตนต้องการเลียนแบบ (Identification) จากหลัก

จิตวิทยาของฟรอยด์เชื่อว่าเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมและบทบาทของพ่อหรือแม่ที่เป็นเพศเดียวกับตน ทั้งนี้เพื่อต้องการแข่งขันหรือเลียนแบบ เพื่อให้พ่อหรือแม่ซึ่งเป็นเพศตรงข้ามที่ตนรักพอใจ

ในปัจจุบันสภาพของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ที่สามีภรรยาแยกออกมาอยู่กันตามลำพัง และพ่อแม่ส่วนใหญ่ก็มักออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวตามสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเป็นของพี่เลี้ยงที่มีความรู้ไม่สูงนัก ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความรักและความเอาใจใส่แก่ลูกของตน โดยสละเวลาให้กับลูก ดูแลเอาใจใส่ด้วยความรักและความเมตตาปรารถนาดี

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัวควรเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ มั่นคง อบอุ่น โดยเฉพาะ 6 ปีแรกของชีวิตพ่อแม่ควรให้ความรัก ความเอาใจใส่ เลี้ยงดูลูกด้วยความเข้าใจและยอมรับ มีความเที่ยงธรรมสม่ำเสมอ และมีความพอดีไม่มากไม่น้อย

4. สัมพันธภาพภายในสังคม เมื่อเด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ทั้งที่บ้านและโรงเรียน การเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เด็กพัฒนาการรู้จักบทบาทของสังคมในการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักค่านิยมของสังคมและของกลุ่ม รู้จักที่จะยอมรับบรรทัดฐาน และปรับตัวให้อยู่ในสังคมด้วยดี

บุคคลที่มีส่วนและบทบาทในการปรับตัวและการพัฒนาทางสังคม

4.1 กลุ่มเพื่อน การเล่นกับเพื่อนรุ่นเดียวกันจะเป็นการฝึกโอกาสของการอยู่ร่วมกัน และฝึกทักษะทางสังคมอื่นๆ เช่น การเป็นผู้นำผู้ตาม การแบ่งปันสิ่งของ ฯลฯ

4.2 ครู เป็นตัวแทนของพ่อแม่ที่โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ครูจะเป็นผู้ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้กับเด็ก เป็นบุคคลที่เด็กจะรับการถ่ายทอดและเลียนแบบบทบาทต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะครูเป็นบุคคลแรกของสังคมนอกบ้านที่เด็กจะคลุกคลีด้วย ถ้าเด็กมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครูจะเป็นผู้ที่ทดแทนความรัก ความต้องการนี้ได้ ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญสำหรับเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก

4.3 บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม บุคคลเหล่านี้ได้แก่ บุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ ซึ่งเด็กชื่นชอบบูชา และอยากเอาเป็นแบบอย่าง เช่น ดารา บุคคลที่มีชื่อเสียงอื่นๆ

สถานศึกษาต่างๆ สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนจะเป็นที่ที่เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้ค่านิยมของกลุ่ม และปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ นอกจากนี้ในสังคมอื่นๆ เช่น เพื่อนบ้าน วัด สื่อมวลชน ฯลฯ ล้วนมีอิทธิพลต่อความคิด อุดมการณ์ ทัศนคติของเด็ก สถาบันทางศาสนา สถาบันทางกฎหมายและศาล เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมหรือมโนธรรมของเด็ก

ปัจจุบันนี้เด็กได้รับตัวอย่างจากสื่อมวลชน คือโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น นักจัดรายการควรเลือกเนื้อหาสาระที่มีส่วนส่งเสริมสติปัญญาแก่เด็ก ไม่ใช่เป็นรายการที่จะมอมเมาเด็ก

5. ความสะเทือนใจที่ได้รับมาตั้งแต่วัยเด็ก ความสะเทือนใจที่เด็กอายุตั้งแต่ ก่อน 6 ปี ได้รับ จะเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคลิกภาพของเด็กอาจผิดปกติได้ ซึ่งเหตุการณ์ที่จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดความสะเทือนใจและเกิดความรู้สึกมี 3 ประการ คือ

5.1 ความรู้สึกที่ไม่เป็นที่รัก หรือได้รับความรักน้อยลง เช่น การมีน้องใหม่ การถูกส่งไปไว้โรงเรียนประจำ เป็นต้น

5.2 ความรู้สึกว่าตกอยู่ในภาวะที่ช่วยตัวเองไม่ได้และไม่มีใครช่วย เช่น การลงโทษด้วยการชัง ผูก มัด เข้าเฝือก การไปอยู่โรงพยาบาล หรือการพลัดหลงไปในที่มีคนมากมาย เป็นต้น

5.3 ความรู้สึกที่ตนถูกทำร้าย ถูกแกล้งแค้น เช่น การประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย ผ่าตัด ถูกเยียนตี ทารุณกรรม หรือการลงโทษที่รุนแรง

6. ความสำเร็จและความล้มเหลวในการปรับตัวในแต่ละช่วงวัย การที่เด็กไม่สามารถผ่านขั้นตอนของงานตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัยไปได้ เช่น พยายามไม่สำเร็จ ไม่ยอมกินอาหาร อาจทำให้มีผลสืบเนื่องต่อพัฒนาการไปช่วงต่อไป เช่น ทำให้เกิดการเก็บตัวไม่ยอมเข้าร่วมกลุ่ม ไม่อยากเรียน ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากตามมา ดังนั้นถ้าหากพบว่าเด็กปรับตัวไม่ดีในขั้นต้น ควรพยายามหาสาเหตุและวิธีแก้ไขเสียแต่ต้น

พัฒนาการด้านจิตใจและสังคมเป็นพัฒนาการที่มีความสำคัญที่จะทำให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยขึ้นอยู่กับการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่ปฐมวัย ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรเห็นความสำคัญและให้ความสนใจ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการด้านนี้ได้แก่ ปัจจัยทางชีวภาพ การตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน การได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สัมพันธภาพภายในสังคม ความสะเทือนใจที่ได้รับมาตั้งแต่วัยเด็ก ความสำเร็จและความล้มเหลวในการปรับตัวในแต่ละช่วงวัย ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลถึงพัฒนาการและบุคลิกภาพในช่วงวัยต่อไป

1.5 ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

อิงลิช และอิงลิช (ขจิตพรณ ทองคำ. 2536: 12; อ้างอิงจาก English; & English. 1958. *A Comprehensive Dictionary of Psychological Terms*. p.506) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรทางสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน

เพจ โทมัส และ มาร์แชล (บุครินทร์ สิริปัญญาธร. 2541: 11; อ้างอิงจาก Page, Thomas; & Marshall. 1977. *International Dictionary of Education*. p.314) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกอย่างต่อเนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมกลุ่มที่ได้รับการควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มบุคคลในสังคมที่อยู่ร่วมกันในแต่ละสังคม โดยพฤติกรรมทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการมนุษย์ ซึ่งพัฒนาการทุกด้านมีการเปลี่ยนแปลงที่สามารถสังเกตและวัดได้ชัดเจน บุคคลที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยกลุ่มแรกคือ พ่อแม่ เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมจากที่บ้าน หรือครอบครัวเป็นแห่งแรก ดังนั้นสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ มั่นคง จะทำให้เด็กเรียนรู้บทบาทของตนในสังคม เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนสังคมของเด็กขยายวงกว้างขึ้น เด็กพบกับครู และเพื่อน เด็กเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัว จะทำให้เด็กพัฒนาการรู้จักบทบาทของสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือ การรับผิดชอบ การแบ่งปัน เป็นต้น รู้จักค่านิยมของสังคมและกลุ่ม รู้จักที่จะยอมรับบรรทัดฐาน และปรับตัวให้อยู่ในสังคมด้วยดี ทำให้เด็กเกิดสัมพันธภาพที่ดีในสังคม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี

2.1 ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือกับผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539: 21)

ซีเฟลท์ (วันเพ็ญ ปุณพัฒน์. 2539: 16-17; อ้างอิงจาก Seefeldt. 1980. *Teaching Young Children*. p.7-11) ได้อธิบายถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี กล่าวได้ว่าเป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กเห็นว่าตนเป็นคนที่สำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียวแต่เริ่มสนใจผู้อื่นบ้าง แม้ว่าเด็กจะเล่นกับตนเองแต่ก็ชอบที่จะนั่งเล่นข้างๆ ผู้อื่น แต่ไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นรวมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ

ไม่แบ่งปัน ยังต้องการการเอาใจใส่ ความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษ และเล่นกับเด็กคนอื่นที่มาอยู่ใกล้ๆ เท่านั้น

2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากกว่าเดิม ฉะนั้นเด็กจะเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัวซึ่งพบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงออกถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะไม่ระมัดระวัง เกร ยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดี มีท่าทีแสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนและการรอคอยให้ถึงรอบของตน เริ่มการแบ่งปันบ้าง

3. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกันกับเพื่อนลดน้อยลงเพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พึงพอใจ ถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี กล่าวได้ว่า เป็นวัยที่เริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากลักษณะการเล่นที่เปลี่ยนแปลงไป คือ เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้จักกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตนเอง มีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง พยายามจะเป็นที่หนึ่ง ในการเล่นต้องชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินกว่าความสามารถของตนก็จะพยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523: 7-13) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 3-6 ปี ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับเด็กคนอื่น ต้องการมีเพื่อน ต้องการความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี พฤติกรรมจะมีลักษณะชอบเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่เล่นนั้นก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เขาสนใจ เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ การเล่นจะเล่นเป็นแบบสมมติ และใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อยๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย ต้องการให้ผู้ใหญ่ปลอบโยนในบางครั้ง

อายุ 5 ปี จะมีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นระยะเวลานานๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบแข่งขัน และมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กที่โตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี พฤติกรรมมีลักษณะเริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้องคำชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ชอบหวงของเล่น

รูปแบบพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยบางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่มีใช้สมาชิกในครอบครัว และรวมไปถึงสิ่งที่เด็กได้เห็นมาจากภาพยนตร์ การแสดง หรือเหตุการณ์ต่างๆ

อุบลรัตน์ เพ็งสฤติย์ (2529: 231) ได้จำแนกรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial behavior) และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti-prosocial behavior) ดังนี้

พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมในทางบวกที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือ หรือเอื้อต่อการกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมจัดขึ้น หรือสังคมได้รับอยู่เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้ว จะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การเลียนแบบพฤติกรรม (Imitation) เด็กจะเลียนแบบเจตคติและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่เขาประทับใจและอยากจะเป็นเช่นนั้นบ้าง

2. การแข่งขัน (rivalry) ความต้องการที่จะเด่น หรือดีกว่าเด็กคนอื่นๆ จะปรากฏให้เห็นเมื่ออายุประมาณ 4 ปี โดยจะเริ่มให้เห็นจากการต้องการเด่นหรือดีกว่าในการเล่นเมื่อเด็กอยู่ในบ้านก่อนแล้วจึงขยายออกมานอกบ้าน

3. ความร่วมมือ (cooperation) เมื่อปลายอายุ 3 ปี การเล่นเกมที่ต้องการอาศัยความร่วมมือของกลุ่มเริ่มพัฒนาและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เด็กมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะในการเข้าสังคมจากการเล่นเป็นกลุ่ม

4. ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) เนื่องจากความเห็นอกเห็นใจนี้ต้องการความเข้าใจในความรู้สึกของคนอื่น ความเห็นอกเห็นใจจึงมีโอกาสเกิดได้เป็นบางครั้งบางคราว เมื่อเด็กอายุ 3 ขวบ และหากเด็กได้เล่นกับเด็กอื่นมากเท่าใด โอกาสที่เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจจะค่อยๆ เกิดขึ้น

5. ความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น (empathy) เด็กจะต้องมีความสามารถที่จะสมมติตนเองเมื่ออยู่ในเหตุการณ์นั้น ความรู้สึกนี้จะต้องอาศัยจินตนาการความเข้าใจความรู้สึกนี้ เด็กวัยก่อนเรียนน้อยคนที่จะรู้สึก

6.การยอมรับจากสังคม (desire for social approval) เด็กก่อนวัยเรียนต้องการการยอมรับจากเพื่อนที่ใกล้ชิดกันมากกว่าจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้พบว่าคนที่มีพฤติกรรมที่ก่อวินจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

7.การแบ่งปัน (generosity) เด็กวัยก่อนเรียนจะทราบได้จากประสบการณ์ว่า การที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม ก็คือ การแบ่งปันสิ่งของที่ตนมีอยู่โดยเฉพาะของเล่นให้แก่เพื่อน ซึ่งในการแบ่งปันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก

8.พฤติกรรมการอยู่ใกล้ชิดกัน (attachment) เด็กจะได้รับประสบการณ์จากวัยทารก และวัยเด็กว่า ความพึงพอใจนั้นมาจากความอบอุ่นและความใกล้ชิดที่แต่ละคนให้ซึ่งกันและกัน ความใกล้ชิดดังกล่าวจะขยายจากบ้านมายังโรงเรียน ครู เพื่อน และสิ่งของอื่นที่เด็กพอใจ

พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - prosocial behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกว่าต่อต้าน ก้าวร้าว ทำลาย หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นพฤติกรรมในทางลบที่ทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมด้านสังคมนี้มีความสำคัญในการที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และปรับพฤติกรรมตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1.ความดื้อดึงต่อต้านคำสั่งของผู้ใหญ่ (negativism) ความดื้อดึงต่อต้านนี้จะเกิดสูงสุดในเด็กอายุ 3 – 4 ปี แล้วจึงลดลง การแสดงออกของเด็กจะออกมาในรูปของการต่อปากต่อคำ หรือแกล้งทำเป็นไม่ได้ยิน หรือไม่เข้าใจคำขอร้องของผู้ใหญ่นั้น

2.ความก้าวร้าว (aggression) จะเกิดมากในเด็กวัย 2 – 4 ปี แล้วจะลดลงเช่นกัน การแสดงออกจะออกมาในรูปของการให้নিচেন্নแลกเปลี่ยน หรือใส่ร้ายคนอื่น

3.ชอบออกคำสั่งหรือทำตัวเป็นนาย (ascendence) จะเริ่มราวอายุ 3 ปี และจะเพิ่มตามโอกาสที่เข้าสังคม เด็กหญิงจะชอบทำตัวเช่นนี้มากกว่าเด็กชาย

4.ความเห็นแก่ตัว (selfishness) เด็กที่อยู่ในบ้านปกติจะเป็นคนที่เห็นแก่ตัว และถือตนเองเป็นใหญ่อยู่เสมอ เมื่อเด็กเข้าเรียนความเห็นแก่ตัวจะค่อยๆ น้อยลง แต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะยังไม่เกิดขึ้น

5.การคิดถึงแต่ประโยชน์ตนเองเป็นใหญ่ (egocentrism) ซึ่งก็คล้ายๆ กับความเห็นแก่ตัว การคิดถึงแต่ตนเองจะค่อยๆ ถูกแทนที่โดยความสนใจในเรื่องราวของบุคคลอื่น การเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับการที่เด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับ การที่เด็กต้องการที่จะให้ตนเป็นที่ยอมรับจากคนอื่นมากน้อย ถ้าต้องการให้คนอื่นยอมรับตนเองมาก การคิดถึงแต่ตนเองจะลดลง

6.พฤติกรรมที่ชอบทำลาย (quarreling) การระบายอารมณ์โกรธของเด็กก็คือ การทำลาย ข้าวของที่ขวางหน้า ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะเป็นของเขาหรือของคนอื่น ความโกรธมีมากเท่าใด พฤติกรรมที่ชอบทำลายจะมีมากขึ้น

7.ความไม่ชอบเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม (sex antagonism) เด็กก่อนวัยเรียนจะเล่นด้วยกันทั้ง 2 เพศ จนถึงอายุ 4 ปี หลังจากนั้นจะเล่นเฉพาะในเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน โดยเฉพาะเด็กชายหากยังเล่นอยู่กับเด็กหญิงจะโดนล้อ เด็กชายบางคนจะแสดงออกโดยการเป็นปรี๊ดอย่างรุนแรงต่อเด็กหญิง เช่น ชอบล้อ ชอบแกล้ง

ประณต คำฉิม (2526: 198-120) จำแนกพฤติกรรมทางสังคมดังนี้

1.การปฏิเสธ (negativism) คือ การต่อต้านผู้ใหญ่ และสิ่งที่ไม่พอใจ พฤติกรรมนี้จะเกิดมากที่สุดในช่วงอายุ 3-4 ปี ลักษณะการแสดงออกทางคำพูด ปฏิกริยาทางกาย การเงี้ยว การแกล้งทำไม่ได้ยิน หรือไม่เข้าใจคำขอร้อง ไม่เอาใจใส่ต่อกิจวัตรประจำวัน เมื่ออายุ 4-6 ปี เด็กจะลดการต่อต้านทางกายลง และเพิ่มการต่อต้านทางคำพูด

2.การเลียนแบบ (Imitation) เด็กจะเริ่มใช้พ่อแม่เป็นตัวแบบ แล้วจึงเริ่มสนใจคนอื่น โดยเด็กจะเลียนแบบคำพูดและการกระทำต่างๆ จากบุคคลที่เด็กใกล้ชิดและพึงพอใจ เช่น มารดา พี่น้อง เพื่อน ฯลฯ

3.การแข่งขัน (rivalry) เด็กจะมีความต้องการเป็นคนเก่งและคนดีเหมือนคนอื่นๆ โดยจะแข่งขันในรูปแบบของการพูดโอ้อวด เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ต่อน้าคนอื่น

4.การก้าวร้าว (aggression) การก้าวร้าวของเด็กเกิดจากความคับข้องใจ ต้องการการมีอำนาจและความโดดเด่น โดยเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ เด็กอายุ 2-4 ปี จะมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น ในระยะต้นจะแสดงออกโดยการกล่าวโทษ ล้อเลียน

5.การทะเลาะวิวาท (quarreling) เกิดจากการที่เด็กขาดประสบการณ์ทางสังคม เด็กจะแสดงออกมาด้วยการแย่งของเล่น ทำลายสิ่งของ แผลเสียน้ำองให้ทำร้ายผู้อื่น แต่จะเกิดพฤติกรรมในช่วงสั้นๆ แล้วจะกลับมาเล่นกันใหม่

6.การร่วมมือ (cooperation) เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจึงมีการเล่นร่วมมือกันน้อย เมื่อเด็กได้รับการฝึกหัดทีละน้อย จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การร่วมมือได้มากขึ้น

7.พฤติกรรมวางอำนาจ (ascendant behavior) เด็กชอบแสดงตัวเป็นนาย และชอบชักจูงให้ผู้อื่นทำตามตัวเอง การวางอำนาจจะเพิ่มสูงสุดเมื่ออายุ 5 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของเด็ก

8.การเห็นแก่ตัว (selfishness) เด็กจะเอาแต่ใจตนเองโดยไม่คำนึงว่าคนอื่นจะพอใจหรือไม่ พฤติกรรมนี้จะถึงจุดสูงสุดเมื่อเด็กอายุ 4-6 ปี

9.การเห็นอกเห็นใจ (sympathy) เด็กจะมีลักษณะนี้ต้องอาศัยความเข้าใจในความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น โดยพยายามช่วยเหลือ เห็นใจ และเสนอแนะการแก้ปัญหา

10.การยอมรับจากสังคม (social approval) เด็กจะเริ่มเห็นความสำคัญของการยอมรับจากผู้ใหญ่และจากกลุ่มเพื่อน

11.การแยกเพศ (sex cleavages) เด็กจะเริ่มแบ่งเพศเมื่ออายุ 4 ปีขึ้นไป

12.อคติ (prejudice) ได้แก่ อคติทางเชื้อชาติ ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมชอบสังคม (Prosocial behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริม เช่น การเลียนแบบพฤติกรรม ความร่วมมือ การแบ่งปัน ฯลฯ และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti-prosocial behavior) เช่น ความเห็นแก่ตัว ความก้าวร้าว ความดื้อดึงต่อต้านคำสั่งผู้ใหญ่ ฯลฯ ซึ่งการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมร่วมมือ พฤติกรรมการแบ่งปัน พฤติกรรมการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พฤติกรรมช่วยเหลือ พฤติกรรมความรับผิดชอบ พฤติกรรมยอมรับผู้อื่น ฯลฯ จะทำให้เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.2 ความหมายของพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาความหมายของคำว่า พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่พบความหมายของคำว่าพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ผู้วิจัยจึงแยกคำออกเป็น 3 คำ ได้แก่ พฤติกรรม พื้นฐาน และสามัคคี เพื่อศึกษาความหมายดังนี้

ความหมายของพฤติกรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 768) ให้ความหมายของพฤติกรรมดังนี้ พฤติกรรม หมายถึง น.(คำนาม) การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า

ความหมายของพื้นฐาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 794) ให้ความหมายของพื้นฐานว่า หมายถึง น.(คำนาม) รากฐาน เช่น เขามีพื้นฐานวิชาภาษาอังกฤษดี, หลักความรู้เบื้องต้น เช่น วิชาพื้นฐาน

ความหมายของสามัคคี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1178) ให้ความหมายของสามัคคีว่า สามัคคี หมายถึง น.(คำนาม) ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นความหมายของพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีได้ว่า พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีหมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกเบื้องต้น

ของความพร้อมเพรียง ความปรองดอง ความร่วมมือร่วมใจ ซึ่งหมายรวมถึงพฤติกรรมร่วมมือ พฤติกรรมการแบ่งปัน พฤติกรรมการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พฤติกรรมการช่วยเหลือ พฤติกรรม ความรับผิดชอบ พฤติกรรมการยอมรับผู้อื่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะทางสังคมและการอยู่ร่วมกัน

2.3 ความหมายของความสามัคคี

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมความหมายของความสามัคคีซึ่งมีผู้ให้ความหมายดังนี้

สุรางค์ รุ่งเรือง (2525: 59) กล่าวว่า ความสามัคคีหมายถึง การรวมกำลังของหน่วยต่างๆ ซึ่งทำให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงขึ้น เป็นการรวมกันเพื่อสร้างประโยชน์และความสุขไม่ใช่วางกันทำลาย หรือสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

กนกวลี เอ่งฉ้วน (2529: 6) กล่าวว่า ความสามัคคีหมายถึง การแสดงออกให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ไม่คิดเอาดีหรือเด่นแต่ตัวเอง มีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ

บุญสม เชนใจ (2530: 6-8) ได้กล่าวว่า คำว่า “ความสามัคคี” มาจากคำว่า “สามัคคะ” คือ การรวมกันอย่างแน่นสนิทด้วยความรู้สึกนึกคิด และความมุ่งหมายที่ดั่งใจแลเลิศ ซึ่งหมายถึง การรวมตัวกันด้วยความตั้งใจและเพื่อผลอันดีงามเท่านั้น และการรวมตัวนั้นก็ คือ การเอากำลังมารวมกัน อันได้แก่ กำลังใจ กำลังความคิด กำลังทรัพย์ กำลังความสามารถ กล่าวได้ว่า ที่เรียกว่าความสามัคคีนั่นคือ

- 1.การรวมกันอย่างแน่นสนิท
- 2.ด้วยความนึกคิดและความมุ่งหวังที่ดั่งใจ
- 3.การรวมตัวนั้นคือการนำกำลังมารวมกัน
- 4.เพื่อทำกิจกรรมตามหน้าที่ของแต่ละคน

ประยุทธ์ สุวรรณโกตา (2530: 35) กล่าวว่า ความสามัคคีหมายถึง ความพร้อมเพรียง ความกลมเกลียว ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รักใคร่กัน มีความคิดเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกันมีความสุขความทุกข์ร่วมกัน

อาภา ถนัดช่วง (2531: 49) กล่าวว่า ความสามัคคี คือ การร่วมแรงร่วมใจในการคิด และการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้กลุ่มบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และความสามัคคี คือ การรวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จสมประสงค์ตามความต้องการของกลุ่ม หรือสังคม และกำลังที่รวมกันนั้น เป็นได้ทั้งกำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ กำลังทรัพย์ โดยใช้ความสามารถเหล่านี้รวมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียว โดยไม่มีการทะเลาะคิดทำลาย หรือแก่งแย่งชิงดีกัน

อาภา โลจายะ (2535: 29) ได้สรุปความหมายของความสามัคคีว่า ความร่วมมือและรู้รักสามัคคี หมายถึง การที่บุคคลสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ ให้ความร่วมมือ และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่หรือการงานโดยพร้อมเพรียงกันถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

บุญสม โพธิ์เงิน (2537: 25) กล่าวว่า ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกถึงการร่วมแรงร่วมใจ ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมกันปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

นิยดา สุวิชาวพันธุ์ (2541: 37) ได้สรุปความหมายของความสามัคคีว่า ความสามัคคี หมายถึงการรวมกลุ่มกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และกำลังที่รวมกันนั้นเป็นกำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ โดยใช้กำลังความสามารถเหล่านี้ร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียว ไม่ทะเลาะวิวาท เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ตามความหมายดังกล่าวความสามัคคีเป็นการมารวมกันเพื่อสร้างประโยชน์สุข ไม่ใช่รวมกันเพื่อทำลายหรือสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1178) ให้ความหมายของความสามัคคีว่า สามัคคี หมายถึง น.(คำนาม) ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสามัคคี หมายถึง การที่บุคคลในกลุ่มร่วมแรงร่วมใจ รวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานให้สำเร็จตามความมุ่งหมายของกลุ่ม และกำลังที่รวมกันนั้นเป็นได้ทั้งกำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ และกำลังทรัพย์

2.4 ประเภทของความสามัคคี

ประยูทธ สุวรรณโกตา (2532: 35-36) ได้แบ่งความสามัคคีออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1.ความสามัคคีทางกาย ได้แก่ การทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกัน มีความพร้อมเพรียงกลมเกลียว
- 2.ความสามัคคีทางใจ ได้แก่ การมีจิตใจต่อกัน ห่วงดีต่อกัน มีความคิดเห็นร่วมกัน

2.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อความสามัคคี

อาภา ถนัดช่าง (2531: 50) กล่าวว่า ความสามัคคีในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบดังนี้

- 1.สมาชิกแต่ละคนต้องได้รับการยกย่อง และมีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- 2.บรรยากาศการทำงานควรเป็นประชาธิปไตยคือ สามารถคิดและปฏิบัติงานร่วมกันโดยปราศจากความเกรงกลัวและอคติส่วนตัว

3. สมาชิกแต่ละคนจะต้องศรัทธาในงานและบุคคลที่ทำงานร่วมกัน
4. สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีความรู้สึกมั่นใจว่าตนจะได้รับการพิทักษ์จากกลุ่มหรือหัวหน้า
5. สมาชิกต้องได้รับความเป็นธรรมในการทำงานและการตอบแทนในผลงาน
6. จะต้องมีการจัดอุปสรรคและความขัดแย้งด้วยสติปัญญาและควรจัดความอัจฉริยภาพ และตัวบ่อนทำลายความสามัคคีหรือความก้าวหน้าของกลุ่มด้วยวิธีต่างๆ

ลักษณะของผู้ที่มีความสามัคคีที่กล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับเนื้อหาในแบบเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องเพื่อนบ้านของเรา (2521: 241) ซึ่งมีข้อความดังนี้ ความสามัคคีเกิดขึ้นโดยอาศัยหลักธรรม คือ เริ่มด้วยการพูดไพเราะอ่อนหวาน ไม่หยาบคาย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ไม่ใจดำหรือนิ่งดูตาย ต้องวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

นอกจากนี้ท่านพุทธทาสภิกขุ (2535: 15-16) ได้บรรยายปาฐกถาในเรื่องการทำกิจกรรมของหมู่คณะจำเป็นต้องมีความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับท่านพรหมคุณาภรณ์ (สมุทตันติกมุนะ. มปป.: ไม่ปรากฏหน้า อ้างอิงจาก ธรรมบรรยายของท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 ณ สถานพำนักสงฆ์สายใจธรรม อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา) ได้บรรยายหลักการยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ทำให้สังคมรวมกันอยู่ได้ไม่แตกแยกกระจัดกระจาย ทำให้มีเอกภาพและมีความมั่นคงโดยใช้ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ทาน คือ การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกลี้ยเจือจาน แจกจ่าย ช่วยเหลือด้วยสิ่งของ ทรัพย์สินเงินทอง ตลอดจนวิชาความรู้

2. ปิยวาจา คือ พูดจาไพเราะ แสดงความเป็นมิตร พูดด้วยความหวังดีมีน้ำใจ บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์

3. สมานัตตา คือ การวางตนเสมอกัน ไม่ยกตนข่มท่าน และไม่ลดตนจนเกินความจำเป็น เอาตัวเสมอสมาน ร่วมหมู่ ร่วมจุดหมาย ร่วมแก้ไขปัญหาร่วมสุขร่วมทุกข์ ปฏิบัติต่อกันโดยเสมอภาค เสมอต้นเสมอปลาย ด้วยความเมตตากรุณา มุทิตา และอุเบกขาให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์

4. อุตถจริยา คือ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันและกัน สละเรี่ยวแรงกำลังกายช่วยเหลือกันและบำเพ็ญประโยชน์

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสามัคคีสามารถสรุปได้ว่า ความสามัคคีในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ภายในกลุ่ม ต้องมีบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้รับความยกย่องและความเป็นธรรมจากกลุ่ม มีความศรัทธาในงานและบุคคลในกลุ่ม นอกจากนี้ ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากตัวสมาชิกเอง

กล่าวคือ สมาชิกต้องฝึกฝนตนให้เป็นคนมีหลักธรรม ไม่เป็นบุคคลที่เอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พุดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ วางตนเสมอผู้อื่น มีอารมณ์เย็น ประพฤติสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

2.6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี

จากความหมายของความสามัคคีดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี ซึ่งผู้ที่กล่าวถึงได้แก่ ทวี บุญยเกตุ (มปป.: 85-86), จุฑาทิพย์ อีรภาค (2529: 36), สุวีรัตน์ พันธุ์ดี (2529: 53), อาภา ถนัดช่วง (2531: 1-3), หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2535: 277-278), และปาริชาติ แสงสุรินทร์ (2549: 24-25) ซึ่งสามารถสรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคีได้ดังนี้

- 1.มีความรักใคร่ กลมเกลียว เห็นอกเห็นใจ ประองดองกัน
- 2.ไม่ยุ่งยงให้เกิดการแตกแยก ไม่ทะเลาะแก่งแย่งชิงดี
- 3.มีส่วนร่วมในการทำงาน
- 4.มีความรับผิดชอบในงานที่ทำ และเสียสละ
- 5.ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- 6.ความสำเร็จของงาน ถือว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน

จากพฤติกรรมความสามัคคีดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมความสามัคคีต้องมีลักษณะต่อไปนี้ มีส่วนร่วมและร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ร่วมกันทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและพุดจาสุภาพไพเราะกับสมาชิกในกลุ่ม ยอมรับความสามารถและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความรักใคร่ปรองดอง ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา สำหรับเด็กปฐมวัยแม้จะมีงานวิจัยที่พบว่าความสามัคคีเกิดขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 80 (ทิพย์สุดา นิลสินธพ. 2523: 33) แต่ตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะเด็กปฐมวัยควรได้รับการฝึกในเชิงรูปธรรมหรือพฤติกรรมให้มาก (ดุจเดือน พันธุมนาวิน. 2551: 13) ดังนั้นพฤติกรรมของความสามัคคีบางพฤติกรรมที่สามารถพัฒนาได้ในเด็กปฐมวัย ได้แก่ พฤติกรรมร่วมกันทำงานหรือพฤติกรรมร่วมมือ พฤติกรรมการแบ่งปัน พฤติกรรมการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พฤติกรรมการช่วยเหลือ พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อ พฤติกรรมการยอมรับผู้อื่นซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่นำไปสู่ความสามัคคี

2.7 ขอบข่ายของความสามัคคี

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม (2536: 134-151) แบ่งความสามัคคีได้ดังนี้

1. ความสามัคคีในสถานศึกษา หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของนิสิตนักศึกษา ในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่และกิจกรรมเพื่อรักษาระเบียบวินัยขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ชื่อเสียง เกียรติยศ และความเจริญรุ่งเรืองของสถานศึกษา ตลอดจนการมีความสัมพันธ์เพื่อนนิสิตนักศึกษาและคณาจารย์ร่วมสถานศึกษาเดียวกัน

2. ความสามัคคีระหว่างสถานศึกษา หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของนิสิตนักศึกษา ในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับนิสิตนักศึกษาและคณาจารย์ของสถานศึกษาอื่น เพื่อประโยชน์ในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในระหว่างสถานศึกษาและการร่วมแรงร่วมใจกันกระทำสิ่งอันเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

3. ความสามัคคีในชุมชน หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุข และความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชนที่นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมอยู่ด้วยตลอดจนการมีความสัมพันธ์อันดีต่อสถานภาพต่างๆ ในชุมชนนั้นๆ ด้วย

วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์ (2527: 189-196) ให้ขอบข่ายของความสามัคคีไว้ดังนี้

1. ความสามัคคีในโรงเรียน หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่และกิจกรรมเพื่อรักษาระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ชื่อเสียง เกียรติยศ และความเจริญรุ่งเรืองของสถานศึกษา ตลอดจนการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนนักเรียนและคณาจารย์ร่วมสถาบันเดียวกัน

2. ความสามัคคีในชุมชน หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชนที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อบุคคลสภาพต่างๆ ในชุมชนนั้น

3. ความสามัคคีในชาติ หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุข และความเจริญก้าวหน้าแก่ชาติ ตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อบุคคลสภาพต่างๆ ในชาติของตน

บัณฑิต พัดเย็น (2527: 40) จำแนกขอบข่ายของความสามัคคีไว้ว่า ความสามัคคีมี 6 สถานการณ์ ประกอบด้วย

1. ความสามัคคีในทางการพัฒนาสังคม
2. ความสามัคคีในการให้กำลังใจ
3. ความสามัคคีในการให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ

4.ความสามัคคีในการร่วมแสดงความคิดเห็น

5.ความสามัคคีในครอบครัว

6.ความสามัคคีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายของความสามัคคีสามารถสรุปได้ถึงขอบข่ายของความสามัคคีได้ดังนี้

1.แบ่งตามสถานที่

1.1 ความสามัคคีในครอบครัว

1.2 ความสามัคคีในโรงเรียน

1.3 ความสามัคคีในชุมชน

1.4 ความสามัคคีในชาติ

2.แบ่งตามสถานการณ์

2.1 ความสามัคคีในทางการพัฒนาสังคม

2.2 ความสามัคคีในการให้กำลังใจ

2.3 ความสามัคคีในการให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ

2.4 ความสามัคคีในการร่วมแสดงความคิดเห็น

2.5 ความสามัคคีในครอบครัว

2.6 ความสามัคคีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ซึ่งความสามัคคีที่ควรส่งเสริมในเด็กปฐมวัยนั้น ควรส่งเสริมในขอบข่ายของความสามัคคีในครอบครัว และความสามัคคีในโรงเรียน เนื่องจากสภาพสังคมที่เด็กพบเป็นสังคมที่บ้านและที่โรงเรียน และการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นควรจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ตัวเด็ก

2.8 ความสำคัญของความสามัคคี

ความสามัคคีเมื่อมีขึ้นในหมู่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ทำให้คนกลุ่มนั้นมีความสุขไม่ว่าจะอยู่ที่บ้าน ห้องเรียน สถานที่ทำงาน ถ้าทุกคนมีความรักใคร่ปรองดอง ช่วยกันทำงาน และงานประสบความสำเร็จ จะส่งผลให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับท่านพุทธทาสภิกขุ (2535: 16) กล่าวว่า ผลของความสามัคคีจะทำให้สิ่งที่หนักให้กลายเป็นของเบา จะทำให้สิ่งที่ยากให้กลายเป็นของง่าย จะกระทำให้สิ่งที่ช้า ทำได้ช้า ให้กลายเป็นของเร็วหรือทำได้เร็ว นอกจากนี้ประยุทธ สุวรรณโกตา (2530: 36-37) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของความสามัคคีว่า ความสามัคคีเป็นบ่อเกิดแห่งความเจริญ สุข และชัยชนะ การอยู่ร่วมกันหรือก่อนที่จะเริ่มกิจการงานสำคัญๆ หัวหน้าคณะหรือ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นกล่าวได้ว่า ความสามัคคีทำให้เกิดความสุข ความเจริญ ส่งผลให้ชาติไทยดำรงเอกราชมาตราบเท่าทุกวันนี้ ดังนั้นความสามัคคีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

2.9 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามัคคี

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจักษ์ (2520: 9-12) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับต้นกำเนิดและพัฒนาการทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลไว้ 3 ประเภทดังนี้

1. ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม นักสังคมวิทยา เชื่อว่า สังคมมีส่วนในการบ่มนุษย์ให้มีลักษณะต่างๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในกลุ่มใดในสังคม และนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์เล็งเห็นความสำคัญของสังคมในการก่อตั้งลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมนั้น โดยที่ทฤษฎีนี้จะระบุว่าเด็กเล็กๆ จะเรียนรู้ว่าอะไรดีอะไรชั่วจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วย กระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและผู้ที่ตนรักจนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ นักทฤษฎีส่วนมากยอมรับว่า คุณธรรมจริยธรรมจะถูกปลูกฝังตั้งแต่บุคคลยังอยู่ในวัยทารก และวัยเด็กเล็กเป็นวัยแห่งการเตรียมตัวเพื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมใหญ่ ในช่วงแรกของชีวิตนี้ เด็กจะได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าช่วงอื่นๆ ของชีวิต กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กมากที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมาคือ โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้ ในปัจจุบันยังมีสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ

2. ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักทฤษฎีเชื่อว่า การพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรม คือ เพียเจท์ และโคลเบอร์ก นักทฤษฎีสองท่านเชื่อว่าคุณธรรมจริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถทางการรับรู้ (Cognitive Ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็กในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญถึงขีดสุดจะมีคุณธรรมจริยธรรมในขั้นสูงสุดได้เช่นกัน โคลเบอร์กได้พบความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมกับลักษณะอื่นๆ ของมนุษย์ในการศึกษาผลงานของนักวิจัยต่างๆ สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ของคุณธรรมจริยธรรมกับความสามารถที่จะรอผลได้ที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับเอาผลที่เล็กน้อยกว่าในปัจจุบันหรือในทันที ซึ่งลักษณะนี้เรียกว่า ลักษณะมุ่งอนาคต นอกจากนั้นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีสมาธิดี มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมต่ำ โคลเบอร์กจึงสรุปว่า ความเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงเกิดจากความสามารถในการเพ่งความสนใจที่กฎเกณฑ์ และมีความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่างๆ โดยทั่วไปด้วย

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือ ทฤษฎีที่อธิบายวิธีการและขบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะ และกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตน ทฤษฎีประเภทนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ในการอธิบายต้นกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ได้เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิมได้โดยง่าย โดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ได้ คือ การหวังความพอใจ และการหลบหลีกความทุกข์ การเลียนแบบลักษณะ และการกระทำของบุคคลอื่น เป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบบิดามารดา ผู้เลี้ยงดู วัยรุ่นเลียนแบบดารา เด็กเลียนแบบพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูที่ตนเองรักใคร่ จะทำให้เด็กเกิดความพอใจเหมือนว่าตนอยู่ใกล้ชิดในขณะหนึ่ง เด็กและวัยรุ่นเลียนแบบคนแปลกหน้าเกิดขึ้นน้อยมาก แต่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าสังเกตเห็นว่าตัวแบบมีพฤติกรรมใดก็ตามแล้วได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ ผู้สังเกตเห็นก็อยากได้รับความพอใจนั้น ด้วยก็จะยอมเลียนแบบตัวแบบนั้นบ้าง

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับต้นกำเนิดและพัฒนาการทางด้านคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว เป็นทฤษฎีที่ช่วยกันสร้างภาพการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกล่าวคือทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมนั้น กล่าวถึงบทบาทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลที่มีต่อการปรุงแต่งลักษณะทางจริยธรรมคุณธรรมของบุคคลดังที่เซียร์และคนอื่นๆ (ปาริชาติ แสงสุรินทร์. 2549: 29; อ้างอิงจาก Sears and others. 1957: 327) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูและความรักที่เด็กได้รับจากบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณธรรมของเด็ก สำหรับทอมสันและคนอื่นๆ (นิยดา สุวิชาวรพันธุ์. 2541: 47; อ้างอิงจาก Thomson and others. 1959: 349) กล่าวว่าโรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กโดยจัดหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนและสังคมเห็นว่าดีให้แก่เด็กนักเรียน เช่น ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ดนตรี ตลอดจนกิจกรรมที่ฝึกความมีน้ำใจต่างๆ เช่น ให้ความสามัคคี ความอดทน ความรับผิดชอบ การรู้จักกาลเทศะ เป็นต้น

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้ความสำคัญกับพันธุกรรมในการมีส่วนส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล แต่ทฤษฎีทั้งสองก็ยังเน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมของบุคคลเช่นกัน สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมช่วยอธิบายขบวนการยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับไรท์ (ปาริชาติ แสงสุรินทร์. 2549: 30; อ้างอิงใน Wright. 1975: 24-30) ที่กล่าวว่า สังคมมีส่วนมากใน

การปั้นมนุษย์ให้มีลักษณะต่างๆ กันตามแต่ว่ามนุษย์จะอยู่ในกลุ่มใดของสังคม ดังนั้น สังคมและสถานการณ์ในช่วงชีวิตของบุคคลก็มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมของคนได้

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศแต่พบข้อมูลไม่หลากหลาย ซึ่งขอนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

วอน (Vaughn. 1994: 376-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมร่วมมือจากการเรียนรู้แบบร่วมมือในเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กอายุ 43-58 เดือน จำนวน 17 คน เป็นเด็กชาย 9 คน เด็กหญิง 8 คน เก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ครู การบันทึกภาพจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กใช้เวลามากกว่า 5 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมร่วมมือเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นต่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกับการเจรจาแสดงการประนีประนอม การแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากแบบแผนการสนทนาในสถานการณ์ที่หลากหลาย

งานวิจัยในประเทศ

ปัทมา ศุภกานี (2545: 68) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านสังคมโดยเฉลี่ยรวมและแยกรายด้านระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

ปราณี ไชยภักดี (2548: 82-84) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมมิตรภาพในเด็กวัยอนุบาลของครูและผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ครูและผู้ปกครองส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเริ่มความสัมพันธ์ การคงความสัมพันธ์ที่ดี และการลดความขัดแย้ง นอกจากนี้ ครูและผู้ปกครองส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลครบทั้ง 2 บทบาท ได้แก่ การให้โอกาส และการสนับสนุน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการให้โอกาส: ครูและผู้ปกครองพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลครบทั้ง 3 องค์ประกอบทั้ง 2 วิธี ได้แก่ 1.1) การจัดกิจกรรม 1.2) การจัดสภาพแวดล้อม

2) ด้านการสนับสนุน: ครูและผู้ปกครองพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 2.1) การเริ่มความสัมพันธ์ ครูและผู้ปกครองพบปัญหาการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาล 5 วิธี ได้แก่ การให้กำลังใจ การกระตุ้นความสนใจ การให้

ความช่วยเหลือ และการให้ความเข้าใจ การตอบสนองของความต้องการ นอกจากนี้ผู้ปกครองพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลแตกต่างจากครู 1 วิธี ได้แก่ การเป็นแบบอย่าง 2.2) การคงความสัมพันธ์ที่ดี: ครูและผู้ปกครองพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาล 4 วิธี ได้แก่ การให้กำลังใจ การกระตุ้นความสนใจ การให้ความช่วยเหลือ และการให้ความเข้าใจ นอกจากนี้ ผู้ปกครองพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลแตกต่างจากครู 2 วิธี ได้แก่ การตอบสนองของความต้องการ และการเป็นแบบอย่าง 2.3) การลดความขัดแย้ง: ครูและผู้ปกครองพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาล 5 วิธี ได้แก่ การให้กำลังใจ การกระตุ้นความสนใจ การให้ความช่วยเหลือ การให้ความเข้าใจ และการเป็นแบบอย่าง และครูพบปัญหาในการส่งเสริมมิตรภาพให้แก่เด็กวัยอนุบาลต่างจากผู้ปกครอง 1 วิธี ได้แก่ การตอบสนองของความต้องการ

กาญจนา สิงห์เรศ (2551: 64-66) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือและระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือ

ลักคณา เสนิฤทธิ์ (2551: 64) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในแต่ละช่วงสัปดาห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเพิ่มขึ้นในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 4, 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ เมื่อวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น โดยค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 1, 4, 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ส่วนด้านการแบ่งปันและการยอมรับมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 1, 4, และ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ยกเว้นบางช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นอย่างชัดเจน

อนิชา ธีรธำรง (2550: 65) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็ก

ปฐมวัยหลังผ่านรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้แล้วมีทักษะพื้นฐานทางสังคมโดยรวมและจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง

สุตาพร วิชิตชัยชาคร (2551: 89-90) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปัน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภัค แฝงเพชร (2551: 82) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึก มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการเป็นผู้นำผู้ตาม ด้านความรับผิดชอบ และด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อริสา โสคำภา (2551: 65) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ผลการศึกษาพบว่า

1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลองในแต่ละช่วงสัปดาห์ก่อนและหลังการทดลอง มีคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมเท่ากับ 3.09 และ 0.75 คะแนนด้านความร่วมมือเฉลี่ยเท่ากับ 1.03 และ 0.52 คะแนนด้านการช่วยเหลือเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 และ 0.41 คะแนนด้านการแบ่งปันเฉลี่ยเท่ากับ 1.12 และ 0.25 ตามลำดับ

2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมรายด้านมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ โดยด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการแบ่งปัน มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 3.08 3.48 และ 3.71 แสดงว่าการจัดกิจกรรมเล่นิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลองส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างชัดเจน

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณธรรมด้านความสามัคคีสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก โดยพัฒนาที่จิตลักษณะ ร้อยละ 20 ควบคู่ไปกับการพัฒนาพฤติกรรม ร้อยละ 80 (ดุจเดือน พันธุมนาวิน. 2551: 54; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2548) ดังนั้นการพัฒนาความสามัคคีในเด็กปฐมวัยสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานความสามัคคี ซึ่งสถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากในการพัฒนา แต่ในสภาพสังคมยุคโลกาภิวัตน์สภาพ

ของครอบครัวในปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่สามีภรรยาแยกออกมาอยู่กันตามลำพัง มุ่งทำงานไม่มีเวลาให้กับสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เข้ามามีส่วนในการเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก ซึ่งบางครั้งเหมาะสมบ้างไม่เหมาะสมบ้าง ดังนั้น โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันที่ใกล้ชิดเด็กควรมาจากสถาบันครอบครัว ควรมีบทบาทในการปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีให้แก่เด็กเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้เติบโตเป็นพลเมืองดี และช่วยพัฒนาประเทศชาติต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง

3.1 ความหมายของการสอนแบบเดินเรื่อง

พิมพ์พันธุ์ เดชชะคุปต์ (2542: 3; 2548: 17-18) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นวิธีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยใช้คำถามสำคัญเป็นตัวนำไปสู่การให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการเนื้อหาระหว่างวิชาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

อรทัย มูลคำและคณะ (2542: 34-35) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบเดินเรื่องว่า เป็นนวัตกรรมการ บูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมีลักษณะการนำวิธีการเรียนรู้หลายๆ แบบมารวมกัน เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวเพื่อเชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนที่สามารถยืดหยุ่นเวลาและจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ชาตรี สำราญ (2543: 36-38) ให้ความหมายว่า การสอนแบบเดินเรื่อง หมายถึง เส้นทาง การดำเนินเรื่องเพื่อให้นักเรียนไปสู่การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นชีวิตจริงของผู้เรียนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความสุขต่อการเรียนรู้จากการค้นหาความจริงด้วยตัวของเด็กเอง

ชนาธิป พรกุล (2543: 160-161) กล่าวว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีวิธีการผูกเรื่อง หรือ เชื่อมโยงเรื่องให้ดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เรื่องสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา ทักษะการคิด และทักษะทางสังคมไปพร้อมกัน การสร้างเรื่องแต่ละตอนและการเรียงลำดับเหตุการณ์โดยการตั้งคำถามสำคัญจะทำให้เกิดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติ คิด วิเคราะห์ ร่วมมือกันทำงานจนเกิดการเรียนรู้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 41) กล่าวถึงการสอนแบบเดินเรื่องว่า เป็นการสอนที่ครูกำหนดเรื่องเป็นตอนๆ ตามลำดับขั้น เพื่อให้เด็กได้คิดค้นความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการแสดงเรื่องราวจากประสบการณ์จริงตามลำดับ ข้อคำถามสำคัญของครูที่กำหนดเป็นแนวการดำเนินเรื่องแต่ละตอน

วลัย พานิช (2543: 18) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง เส้นทางของเรื่องหรือแนวของเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับจุดเส้นเชือก

จากความหมายของการสอนแบบเดินเรื่องสามารถสรุปได้ว่า การสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์โดยใช้คำถามสำคัญ ทำให้เกิดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรม คิดวิเคราะห์ เรียนรู้ทักษะต่างๆ และร่วมมือกันทำงานจนเกิดการเรียนรู้ คิดค้นความรู้ด้วยตนเองสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ชีวิตจริงด้วยการแสดงเรื่องราวจากประสบการณ์จริงตามลำดับ

3.2 จุดเน้นของการสอนแบบเดินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอน

วลัย พานิช (2543: 24-25) ได้กล่าวถึงจุดเน้นของการสอนแบบเดินเรื่อง มีดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนตามแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง วิธีการสอนแบบเดินเรื่องผู้สอนเน้นคุณค่าว่าผู้เรียนทุกคนต่างมีประสบการณ์และทักษะเดิมของตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้ประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียนและผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็น Active learning ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติแก่ผู้เรียน ได้ประสบการณ์การทำงานซึ่งผู้สอนให้ความสำคัญในการทำงานนั้น เป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนทำงานเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย

3. เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ โดยบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการไว้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน จึงเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้ เนื่องจากมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีความแตกต่างกันได้

5. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือเรียนร่วมทั้งชั้นเรียน การสอนแบบเดินเรื่องจึงเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ทางหนึ่ง

6. เน้นเรื่องการตั้งคำถามของผู้สอน การตั้งคำถามของผู้สอนจะเป็นหัวใจของการสอนแบบเดินเรื่อง เพราะคำถามจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน

การสอนแบบเดินเรื่องมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ผู้เรียนแสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันและเน้นการตั้งคำถามของผู้สอน

3.3 หลักการของการสอนแบบเดินเรื่อง

เครสเวล (เสาวณีย์ ชุ่มประเสริฐสุข. 2546: 17; อ้างอิงจาก Creaswell. 2001: 1-2) ได้เสนอหลักการเป็นแนวทางในการปฏิบัติ การวางแผนและการสร้างการสอนแบบเดินเรื่องไว้ 6 ประการสรุปได้ดังนี้

1. หลักของเรื่อง (The Principle of Story) เรื่องเป็นหัวใจสำคัญของประสบการณ์ที่จะให้กับผู้เรียน เรื่องราวต่างๆ จะช่วยให้เด็กคาดการณ์ สร้างแนวทางและเนื้อหาที่มีความหมายเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งที่จะสอน การวางแผนเรื่องต้องเป็นกระเจกสะท้อนชีวิตจริง

2. หลักของคาดการณ์ (The Principle of Anticipation) การวางแผนเรื่องที่ดีทำให้เด็กได้คาดการณ์ด้วยความสนุกสนานและน่าตื่นเต้นว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป เด็กจะติดตามเรื่องที่ละตอนด้วยความกระตือรือร้น การคาดการณ์ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพราะเด็กเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เขาเป็นเจ้าของ

3. หลักของการต่อเรื่องของครูผู้สอน (The Principle of the Teacher's Rope) การเดินเรื่องเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยมีผู้สอนคอยควบคุมการต่อเรื่องให้ผู้เรียนเดินไปตามแนวทางที่ผู้สอนได้วางแผนไว้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรม ค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของเด็ก

4. หลักของความเป็นเจ้าของ (The Principle of Ownership) ผู้เรียนรู้สืบทอดขอบภาคภูมิใจและกระตือรือร้นในการแสดงบทบาท ผู้สอนกระตุ้นด้วยคำถามให้ผู้เรียนสร้างรูปแบบแนวคิดของตนเอง และนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมของตนมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามสำคัญของผู้สอน

5. หลักของบริบท (The Principle of Context) หลักการนี้เชื่อมโยงกับหลักของเรื่อง การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน การเรียนรู้ใหม่จะเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เด็กสร้างความเข้าใจจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้ การสร้างที่สะท้อนชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เรียนกับชีวิตจริง ทำให้เด็กกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าฝึกทักษะและการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

6.หลักของโครงสร้างก่อนทำกิจกรรม (The Structure before Activity Principle) ก่อนที่เด็กจะสร้างรูปแบบแนวคิดของตนเองต้องให้โอกาสเด็กดึงความรู้เดิมออกมาใช้ให้เด็กได้แสวงหาข้อมูล มีการค้นพบ เสนอข้อค้นพบ และพิสูจน์สิ่งที่เขาคิดค้นด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรมและทักษะหลายๆ อย่างที่ครูต้องจัดให้เหมาะสม หลักการนี้สนับสนุนความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนสามารถทำสิ่งที่ถูกถามได้สำเร็จ แต่พวกเขาต้องได้รับโครงสร้างที่จำเป็นก่อนเป็นอันดับแรก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 43-44) กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการสอนแบบเดินเรื่อง ดังนี้

1.เนื้อเรื่อง ฉากและคำถามสำคัญต้องเป็นประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็น ค้นเคย หรือสะสมมาในชีวิตประจำวัน สามารถทำให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายได้ ไม่ใช่ประสบการณ์ที่ตกต่งขึ้นใหม่ หรือให้เด็กสมมติขึ้นเอง

2.กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนด้วยการคิดจากการสร้างฉากและการดำเนินเรื่องที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาปัญญาและสังคม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริง

3.กิจกรรมต้องทำให้เด็กได้ประสานประสบการณ์และความคิดที่หลากหลาย เด็กเล็กอาจประสานภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม เด็กโตต้องประสานเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมตามวิถีชีวิตจริงตามไปด้วย

4.กิจกรรมต้องเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปถึง 6 คน หรือทั้งชั้นเรียนตามความเหมาะสมของเรื่องที่เด็กต้องเรียนรู้

จากหลักการของการสอนแบบเดินเรื่องดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมต้องเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2-6 คน หรือทั้งชั้นเรียน เรื่องราวต่างๆ ที่นำมาผูกเรื่องควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง หรือใกล้ตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสร้างแนวทางและเนื้อหาที่มีความหมายเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งการวางเรื่องที่ดีทำให้เด็กได้คาดหมายด้วยความสนุกและตื่นเต้นว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป โดยผู้สอนเป็นผู้ควบคุมการต่อเรื่องให้ผู้เรียนเดินไปตามแนวทางที่ผู้สอนได้วางแผนไว้ด้วยการกระตุ้นด้วยคำถาม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

3.4 องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง

การเดินเรื่องเป็นการดำเนินเรื่องที่มีความต่อเนื่อง โดยมีคำถามสำคัญเป็นตัวเชื่อมการดำเนินเรื่อง ต้องมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบดังนี้ (อรทัย มูลคำ และคณะ. 2542: 46)

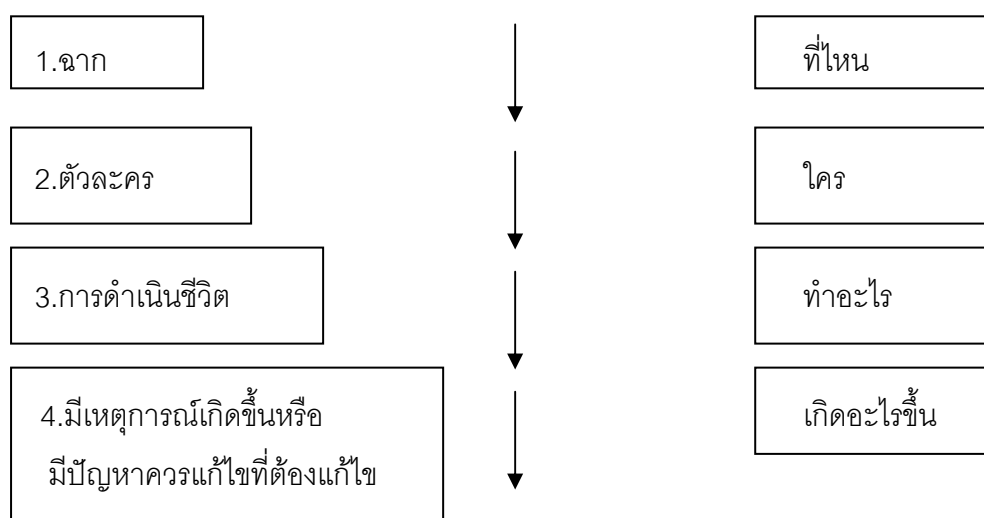
1.การจัดฉาก เป็นการระบุเวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ให้ชัดเจน ผู้เรียนอาจสร้างฉากไว้ในห้องเรียน หรือสถานที่ใดที่หนึ่ง

2.ตัวละคร ได้แก่ คน หรือสัตว์ หรือทั้งสองอย่าง โดยผู้เรียนต้องเป็นตัวละครตัวหนึ่งของเรื่อง โดยจะสร้างเป็นสัญลักษณ์ตุ๊กตาหรือหุ่นแทนก็ได้ ตัวละครนั้นจะมีบทบาทในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ และมีความรู้สึกว่าตัวละครเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของเขาจริงๆ ตัวละครหรือหุ่นที่สร้างขึ้นจะต้องมีความกลมกลืนและมีความสัมพันธ์กับฉากที่สร้างขึ้น

3.วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต ได้แก่ เรื่องราวที่เป็นการดำเนินชีวิตโดยปกติของตัวละครในสถานที่และเวลาตามฉากที่กำหนด

4.ปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือเหตุการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือปัญหาที่ตัวละครต้องเผชิญ โดยผู้สอนและผู้เรียนสร้างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในสถานที่นั้น ผู้เรียนที่สวบบทบาทต่างๆ ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา

ทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถเขียนแผนผังได้ดังนี้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. 2548: 19-20)

ภาพประกอบ 2 แผนผังแสดงองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง

จากองค์ประกอบสำคัญของการสอนแบบเดินเรื่อง ทั้ง 4 คือ มีฉาก มีตัวละคร การดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือปัญหาที่ต้องแก้ไขอาจจะวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังนี้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. 2548: 20-21)

1.ผู้สร้างใช้คำถามเริ่มต้นว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือฉากเป็นตัวเปิดเรื่อง ให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเขากำลังมีประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดขึ้น เป็นการเริ่มเข้าสู่บทเรียนหรือเปิดตัวเรื่องในฉากจะเป็นการระบุเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อมต่างๆ

2.เมื่อมีฉากแล้วก็ต้องมีคน หรือสัตว์ หรือสิ่งใดๆ มาเกี่ยวข้องกับด้วย นั่นคือคำถามว่ามีใครบ้าง ตัวละครจะทำให้ฉากหรือเหตุการณ์นั้นๆ มีความเป็นจริงขึ้น

3.เมื่อมีตัวละครเกิดขึ้นก็ต้องมีคำถามว่าตัวละครเหล่านั้นทำอะไร คือ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องราวของตัวละครว่าได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

4.เพื่อให้การสอนแบบเดินเรื่องมีจุดที่น่าสนใจก็ต้องมีคำถามว่า มีอะไรสำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง คือการมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งด้านดีหรือไม่ดี หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งองค์ประกอบนี้เปรียบเสมือนจุดสรุปของเรื่องราวทั้งหมด

อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่ 1 และ 2 ผู้สร้างอาจสลับขั้นตอนกันก็ได้ เช่น เริ่มจากตัวละครเป็นตัวละครเปิดตัวและตามด้วยสถานที่ที่ตัวละครนั้นเกี่ยวข้องกับ

ชาตรี สำราญ (2543: 84,86-87) กล่าวถึงการสอนแบบเดินเรื่องว่า มีหลักการง่ายๆ คือ การสร้างเรื่องหรือสถานการณ์สมมติที่จะศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยผู้สร้างเรื่องจะต้องพิจารณาองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบดังนี้

1.ฉากในขณะเวลาหรือสถานที่ใดที่หนึ่ง

2.ตัวละครเป็นคนหรือสัตว์แน่นอน เด็กแต่ละคนจะต้องเป็นหนึ่งในบทละครนั้นด้วย คือเป็นผู้แสดง

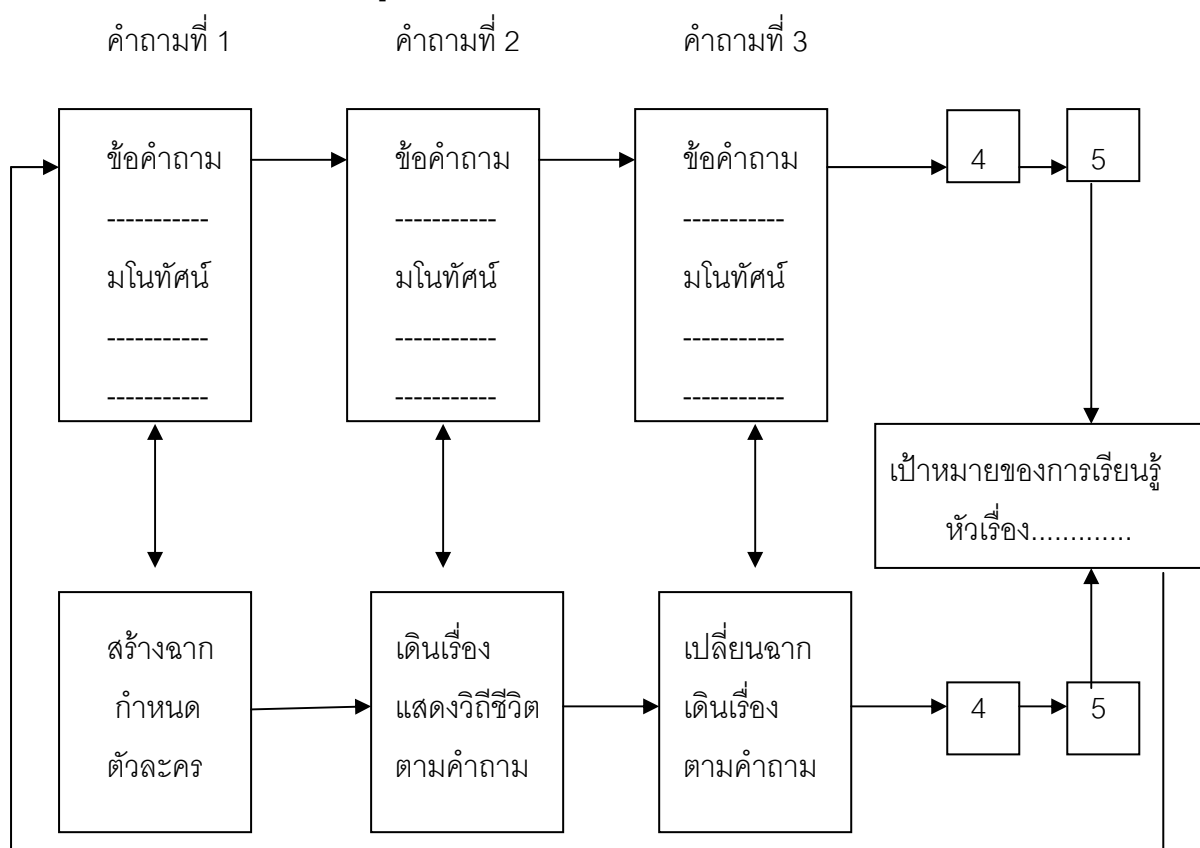
3.วิถีชีวิต ครูจะต้องวางแผนให้เด็กๆ ไปค้นหาจากสิ่งที่มีอยู่จริง เดินไปสู่สิ่งที่ต้องการจะพัฒนาให้ดีขึ้น

4.เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล สนองความคิดแบบเด็กๆ อย่าให้วัฒนธรรมหรือความต้องการของครูไปครอบงำความต้องการของเด็ก เพราะจะทำให้หมดความสนุกได้

สรุปได้ว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแต่ละองค์ประกอบจะมีคำถามสำคัญดังนี้ 1) ฉาก ใช้คำถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน 2) ตัวละคร ใช้คำถามว่า มีใครบ้าง 3) การดำเนินชีวิต ใช้คำถามว่า ตัวละครเหล่านั้นทำอะไร 4) ปัญหาที่ต้องแก้ไข ใช้คำถามว่า มีอะไรสำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง ซึ่งต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับเรื่องที่เด็กจะเรียนรู้

3.5 กลไกการสอนแบบเดินเรื่อง

การจัดการเรียนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถคิดพัฒนาได้หลากหลายกิจกรรมและมีความต่อเนื่อง กระบวนการคิดตามคำถาม และแนวเรื่องที่ครูกำหนด การสอนนี้อาจไม่จบในคาบเดียวขึ้นอยู่กับขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่ครูกำหนดว่าแคบ กว้างเพียงใด ในความแคบกว้างหลายๆ ฉากนี้ ครูต้องขมวดความรู้เป็นตอนๆ อย่างชัดเจน แต่ละคำถามจะมีคำตอบที่เด็กค้นได้จากการดำเนินเรื่องของเด็ก ดังนั้นในการสอนแต่ละเรื่องครูต้องมีเป้าหมายของการเรียนรู้ที่กำหนดความสัมพันธ์ คำถามที่ 1 2 และ 3 หรือ 4...5 จะเกี่ยวเนื่องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ดังภาพประกอบที่ 3

ทิศทางการกำหนดคำถามเพื่อให้เด็กเดินเรื่องตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ

ภาพประกอบ 3 แผนภาพกลไกการสอนแบบเดินเรื่อง

ที่มา: กุลยา ตันติผลชีวะ. (2545: 43)

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่าครูต้องกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ และมโนทัศน์ของเรื่องที่จะสอนอย่างชัดเจน รวมทั้งการกำหนดคำถามที่สัมพันธ์กับมโนทัศน์ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้

ลักษณะการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการสอนเน้นกิจกรรม (activity-based approach) ดังนั้นกิจกรรมที่ครูสามารถให้เด็กนำมาเดินเรื่องได้มีหลายรูปแบบ ได้แก่

1. เล่นละคร
2. เล่นบทบาทสมมุติ
3. เล่นสมมุติ
4. เล่นเชิดหุ่น
5. เล่นละครแผ่นภาพ (ใช้ภาพปะติด เคลื่อนไหวตามฉากกระดานที่วาด)
6. เล่นแต่งเรื่องเป็นนิทาน
7. เล่นเกมชีวิตเป็นกลุ่มเพื่อช่วยกันคิดตามสภาพชีวิตสังคมจริง เพื่อตอบคำถามสำคัญ

ของครู

ข้อสำคัญของกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องที่จะนำมาใช้จะต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กเล่นเป็นกลุ่ม มีอิสระในการคิดโดยเชื่อมโยงประสบการณ์หรือสิ่งที่พบและคุ้นเคยในชีวิตประจำวันมาประยุกต์ใช้ในการเดินเรื่องได้ในทางปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545: 42-43)

นอกจากการกำหนดเป้าหมาย มโนทัศน์ และข้อคำถามที่ชัดเจน ในการสอนสามารถใช้กิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กมีอิสระในการคิด เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน และใช้ประสบการณ์ที่เด็กเคยพบเห็นในชีวิตประจำวัน เพื่อโยงไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง

3.6 การวางแผนการสอนในการสอนแบบเดินเรื่อง

วลัย พานิช (2543: 29-33) ได้เสนอขั้นตอนการวางแผนการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. เตรียมหัวเรื่องหรือหัวข้อ (Topic) ที่จะใช้สอน หัวเรื่องนี้ คือ แนวคิดสำคัญ (Concept) ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หัวเรื่องนั้น การเลือกหัวเรื่องมีข้อเสนอแนะคือ

- 1.1 ดูว่าสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรหรือไม่
- 1.2 ช่วยขยายขอบเขตความรู้ให้ผู้เรียน หรือให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะสร้างความรู้ด้วย

ตนเองหรือไม่

- 1.3 หัวเรื่องนั้นๆ จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะคิดหรือไม่
- 1.4 หัวเรื่องนั้นมีโครงสร้างที่สำคัญที่เป็นทั้ง Surface Structure ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

เนื้อหาที่เป็นความรู้ และ Deep Structure ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งสติปัญญาและทักษะที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาสาระจากหัวเรื่องที่เรียน

2. เตรียมการผูกเรื่อง หรือเส้นทางการดำเนินเรื่อง (Story) และแบ่งเขียนเป็นตอน (Episode) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ เรื่องราวอาจเป็นเรื่องจริงหรือจินตนาการ ต้องมีโครงร่าง (Plot) เป็นความคิดพื้นฐานว่ามี

อะไรบ้าง จะมีเหตุการณ์อะไรบ้าง ผู้สอนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกเรื่องราวหรือเส้นทางดำเนินเรื่อง โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียดโดยการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ

3.ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (Key question) ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอน และเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ในตอนต่อไป อาจกล่าวได้ว่าคำถามสำคัญเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละตอน หรือเปรียบได้ว่าคำถามสำคัญเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรูปแบบการสอนปกติ

ลักษณะของคำถามสำคัญควรมีลักษณะดังนี้

- 3.1 กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวเรื่องหรือโครงเรื่องนั้นๆ
- 3.2 คำตอบของคำถามควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์และเสนอแนวคิดต่างๆ
- 3.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะความคิดหลายอย่าง เช่น การคิดวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุป และการประเมิน
- 3.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลต่างๆ
- 3.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เขามีอยู่

4.จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามสำคัญเป็นการพัฒนาการของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและปฏิบัติเอง รวมทั้งกำหนดสื่อการสอนต่างๆ ด้วย กิจกรรมที่จัดต้องเป็นกิจกรรมที่เสริมแรง หรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีบทบาทมากกว่าเป็นผู้รับรู้อย่างเดียว เช่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงด้วยตนเอง

5.การจัดลักษณะชั้นเรียน เป็นการจัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็ก ทั้งชั้นเรียน รายบุคคลหรือเป็นคู่ เป็นต้น การจัดชั้นเรียนต้องคำนึงถึงชนิด หรือประเภทของกิจกรรม เวลาในการทำงาน ความสมดุลเรื่องของความรู้ความสามารถ อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง แต่จะเน้นเรื่องของการร่วมมือกันทำงาน และทำงานร่วมกันเป็นทีม

6.การประเมินผลจากคำถามสำคัญและจากกิจกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นผลของการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรม พัฒนาการต่างๆ ของผู้เรียน และผลงานที่ผู้เรียนได้ทำขึ้น การประเมินในการสอนแบบเดินเรื่องควรเน้นพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง

7.การกำหนดระยะเวลาการสอน การกำหนดเวลาเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องมีความยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 41-42) กล่าวถึงการวางแผนการสอนแบบเดินเรื่องว่า ครูต้องสร้างมโนทัศน์ของเรื่องที่จะเรียนรู้ให้ชัดเจนว่าจะเริ่มต้นเรื่องที่ได้ และเรื่องดำเนินตามหลักอย่างไร ด้วยการกำหนดเรื่องเป็นตอนตามลำดับด้วยประเด็นคำถามให้เด็กคิดสร้างเรื่องและหาคำตอบสิ่งจำเป็นในการสอนแบบเดินเรื่อง คือ แผนการสอน ซึ่งแผนการสอนแบบเดินเรื่องประกอบด้วย

1. ลำดับหัวข้อเรื่องแต่ละฉาก เรื่องที่ครูกำหนดต้องสัมพันธ์กัน และต้องมีการแสดง หรือกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากการดำเนินเรื่องตามกิจกรรมที่ครูลำดับไว้นั้น การวางแผนการสอนมีความสำคัญกับครูมาก เพราะครูต้องวางแผนว่าครูจะกำหนดเรื่องที่ครูสอนว่ามีกี่ฉาก แต่ละฉากต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้อะไร ต้องมีมโนทัศน์ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้อย่างชัดเจน

2. คำถามสำคัญ ซึ่งจะใช้เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเปลี่ยนฉาก การเปลี่ยนฉากทำให้เด็กคิดค้นหา และลงมือปฏิบัติ เด็กจะเรียนรู้จากการค้นหาคำตอบในฉากนั้นๆ คำถามจึงควรมีหลากหลาย และกระตุ้นให้เด็กคิดค้นหาคำตอบ ที่จะนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กในการทำกิจกรรมในฉากนั้นๆ

คุณสมบัติของคำถามสำคัญต้องสามารถกระตุ้นให้เด็กคิดอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

1. คิดสร้างฉาก หมายถึง สถานที่ เวลา และการแสดงออก
2. คิดถึงตัวละครในฉาก เช่น คน สัตว์ หรือเหตุการณ์ตามข้อคำถามสำคัญของครู
3. คิดถึงการดำเนินชีวิตจริงๆ ในฉากเป็นเรื่องเป็นราว
4. คิดถึงเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงคำถาม
5. นึกคิดคำตอบที่เป็นความรู้จากการกระทำได้

3. การสนับสนุน การเรียนแบบดำเนินเรื่องเป็นการเรียนอย่างอิสระที่เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างผลงานอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งเด็กอาจจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในการสร้างฉากหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ครูจำเป็นต้องเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งคาดว่าเด็กอาจมีความต้องการที่จะใช้ในการดำเนินเรื่องราวของกลุ่ม

4. การสรุปแนวคิด เพื่อให้เด็กมีองค์ความรู้ที่ชัดเจน ในตอนท้ายของกิจกรรมหรือจบเรื่อง ครูอาจให้เด็กแต่ละกลุ่มสรุปกรอบแนวคิดของตน ซึ่งเป็นความรู้หรือมโนทัศน์ที่ต้องเรียนรู้ และเด็กร่วมสรุปความรู้ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมในแต่ละฉากแต่ละตอนว่าได้ความรู้อะไรใหม่ขึ้นมาบ้าง เด็กแต่ละคนอาจสรุปความรู้ใหม่ของตนที่ได้หรือร่วมกันสรุปกับกลุ่มใหญ่ก็ได้ หากครูพบว่ามีข้อมูลที่ต้องให้ความกระจ่างชัด ครูอาจอธิบายเพิ่มเติมเองหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยสรุปในชั้นเรียนได้

การจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่องต้องมีการวางแผนเตรียมการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยเริ่มจากการกำหนดเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร และกำหนดมโนทัศน์ของเรื่องที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้อย่างชัดเจนเพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยลำดับหัวข้อเรื่องของแต่ละฉากให้มี

ความสัมพันธ์กัน ประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การเตรียมคำถามสำคัญเพื่อใช้ในการกระตุ้นให้เด็กเปลี่ยนจาก หาคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และใช้ในการเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกัน

3.7 ข้อควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

อรรถัย มูลคำ และคณะ (2546: 49-52) ได้เสนอข้อควรคำนึงถึงในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. ผู้สอนควรพิจารณาสร้างหัวเรื่องขึ้นเองจากโครงสร้างของหลักสูตรไว้ก่อน หัวเรื่องที่สร้างขึ้นต้องใหญ่พอที่จะสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในสิ่งที่เขาสนใจและต้องการจะเรียนรู้ด้วย

2. แผนการสอนในแต่ละหัวเรื่องควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ภาคเรียน การเปลี่ยนหัวเรื่องใหม่จะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายและจะสนุกกับการค้นหาเรื่องใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้สอนควรสอนให้จบเรื่องก่อนจึงเริ่มต้นหัวเรื่องใหม่ ไม่ควรสอนพร้อมๆ กันหลายหัวเรื่อง ผู้เรียนจะเกิดความสับสน

3. ความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชั้นเรียนที่มีผู้สอนหลายคน ทุกคนต้องวางแผนร่วมกัน

4. การสร้างกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหมาย ผู้เรียนสนใจ เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ใกล้ตัวเด็ก โดยอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและเป็นชาวดัง

5. ผู้สอนควรโยงกิจกรรมทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเดินเรื่องให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้นการตั้งต้น ณ สถานที่ตั้งของฉากตามหัวเรื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มกิจกรรมใหม่เพื่อให้เกิดความผูกพันกับเนื้อเรื่องที่ค้างไว้แต่เดิม ให้สานต่อกันได้อย่างต่อเนื่อง

6. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา และให้โอกาสผู้ปกครองหรือผู้ที่สนใจในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการสอนวิธีประดิษฐ์ต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องการสร้างขึ้น

7. ควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดทุกครั้งในแต่ละกิจกรรม และควรให้โอกาสชื่นชมผลงานร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

8. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องพิจารณาถึงความสะดวกของผู้สอนและผู้เรียน ความสอดคล้องของสถานที่กับกิจกรรมตามหัวเรื่อง ความปลอดภัย และความคงทนของวัสดุอุปกรณ์ที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด สถานที่อาจใช้ด้านหลังของห้องเรียน ห้องที่มีพื้นที่ว่าง อาคารเอนกประสงค์ บริเวณโรงเรียนที่ร่มรื่น ฝาห้องด้านหลังหรือด้านข้างแล้วแต่ความเหมาะสม

9. ในการสร้างฉากแต่ละครั้ง ผู้เรียนควรเป็นผู้ลงมือสร้างฉากด้วยตนเอง การสร้างฉากในการกำหนดเวลาและสถานที่ตามหัวเรื่องนั้น อาจทำได้หลายวิธีตามสภาพความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ของโรงเรียน เช่น

9.1 ภาพ 2 มิติเหมาะสำหรับห้องเรียนที่คับแคบ หรือไม่มีห้องเรียนว่าง เป็นการนำผลงานจากการจัดกิจกรรมปะติดบนพื้นกระดาษที่ต่อกันขนาดใหญ่ติดไว้ที่ผนังห้อง กระดานดำ กระดานไวท์บอร์ด

9.2 ภาพ 3 มิติ เป็นการนำผลงานจากการจัดกิจกรรมจำลองบนกระเบะทราย บนกระดาษแข็งขนาดใหญ่ บนพื้นห้องหรือบนพื้นดิน ขนาดของผลงานแต่ละชิ้นกำหนดตามสภาพของพื้นที่เป็นสำคัญ

9.3 ภาพตัดขวาง หรือภาพ X-RAY เป็นการนำผลงานจากการจัดกิจกรรมที่เป็นภาพวาดแล้วมองได้ 3 มิติ หรือภาพตัดขวาง ปะติดบนกระดาษที่ต่อกันขนาดใหญ่ซึ่งติดไว้ที่ผนังห้อง หรือกระดานดำ เหมาะสำหรับห้องเรียนที่คับแคบ

10. การสร้างตัวละครหรือหุ่นในลักษณะต่างๆ ประกอบการดำเนินการในตอนที่ 2 ต้องกำหนดขนาดของโครงสร้างให้เหมาะสมกับพื้นที่ของฉาก และทุกคนควรมีภาพของตัวละครหรือหุ่นเหล่านั้น โดยอาจเป็นการสร้างโดยงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวเพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในแต่ละฉากนั้นๆ

11. ควรใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น ราคาถูก เศษวัสดุเหลือใช้ ผู้สอนสามารถสร้างเสริมนิสัยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยการสนับสนุนให้ผู้เรียนนำเศษวัสดุมาใช้ในการเรียนการสอนในชีวิตประจำวัน

12. ควรเตรียมจัดหาสื่อประเภทต่างๆ ไว้ในหัวข้อเรื่องที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้า เช่น หนังสือ วารสาร วิดิทัศน์ เป็นต้น

13. แหล่งความรู้ อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล และแหล่งความรู้ที่เป็นสถานที่ ซึ่งมีอยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แหล่งความรู้มีความจำเป็นสำหรับขั้นตอนสำคัญในการสรุปความรู้ โดยการพาผู้เรียนไปยังสถานที่ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นตามหัวเรื่องจากจินตนาการ และความรู้จากหนังสือ หรือสื่ออื่นๆ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเหล่านั้นมาให้ความรู้

3.8 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

พิมพันธ์ เดชคุปต์ (2542: 44-46) เสนอบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สอน และผู้เรียน ดังนี้

บทบาทของผู้สอน

1. เป็นผู้เตรียม

1.1 กรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางการเดินเรื่อง และกำหนดเป็นตอน (episode) จัดเรียงลำดับตอนโดยแต่ละหัวเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ

1.2 เตรียมคำถามสำคัญ หรือคำถามหลักเพื่อใช้กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ

2. อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนการสอน เช่น

2.1 เป็นผู้นำเสนอ (presenter) เช่น นำเสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน

2.2 เป็นผู้สังเกต (observer) สังเกตขณะนักเรียนตอบคำถาม ถามคำถามปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ของนักเรียน

2.3 เป็นผู้ให้การกระตุ้น (motivation) กระตุ้นความสนใจของนักเรียน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

2.4 เป็นผู้ให้การเสริมแรง (reinforcer) เพื่อให้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมการเรียนรู้

2.5 เป็นผู้แนะนำ (director)

2.6 เป็นผู้จัดบรรยากาศ (atmosphere organizer) ให้บรรยากาศการเรียนการสอนดี ทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

2.7 เป็นผู้สะท้อนความคิด (reflector) ให้การวิพากษ์ วิจารณ์ข้อดีข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเรียนรู้

2.8 เป็นผู้ประเมิน (evaluator) ควรมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ประเมินกระบวนการ (process) พฤติกรรมหรือการปฏิบัติระหว่างเรียน (performance) และประเมินผลงาน (product) ซึ่งผลงานอาจเป็นความรู้ใหม่ และ/หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่

3. เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการมากกว่าเน้นเนื้อหาสาระ

4. เน้นการบูรณาการระหว่างวิชาหรือผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตร หรือบูรณาการเรียนการสอนแบบนำวิชาต่างๆ มาสอดแทรก

5. เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนซักถาม ปรีक्षाเพื่อค้นคว้าหาความรู้

6. ครูเป็นผู้เริ่มประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความตื่นเต้น ความพอใจทั้งครูและผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

บทบาทของผู้เรียน

1. เป็นผู้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องตามที่ครูกำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2. ดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และทำพายุอยู่ตลอดเวลา

3. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุกสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง

4. เรียนทั้งในห้องเรียน และในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

5. ตอบคำถามสำคัญ หรือคำถามหลัก (key questions) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเอง หรือประสบการณ์ในชีวิตจริง

6. มีความกระตือรือร้น ว่องไวในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถพิจารณาทำตามคำแนะนำของครูได้อย่างดี

7. ทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ อาจทำงานเดี่ยว เป็นคู่ เป็นกลุ่มได้ด้วย ความเต็มใจและด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน

8. มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะสังคม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่นๆ และกับครู

9. เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

10. เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และถ่ายโอนความรู้ได้

อรรถย มูลคำ และคณะ (2542: 53) กล่าวเพิ่มเติมถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่องดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการสอนแบบเดินเรื่อง

2. ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามที่คณะครูต้องการ สนใจและร้องขอมาให้ความรู้ตามควรแก่โอกาส

4.ส่งเสริม สนับสนุน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ใช้ให้มีปริมาณเพียงพอ

5.นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน และการปฏิบัติงานของผู้สอน ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนรายงานผลไปยังผู้เกี่ยวข้อง

6.สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ ตลอดจนจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

3.9 ประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่อง

วลัย พานิช (2543: 37-39) กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1.เป็นการสอนที่สนองความต้องการ 4 ประการของผู้เรียนได้แก่

1.1 การสื่อสาร ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือ พุดคุย ร่วมวางแผน รับฟังกันและกัน และเสนอความคิดเห็น

1.2 การสร้างหรือการลงมือทำด้วยตนเอง ในการสอนแบบเดินเรื่อง การสร้างเป็นการใช้จินตนาการ การวางแผน จัดหาข้อมูล สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง เป็นการผลิตผลงานที่ได้จากความสามารถโดยไม่เน้นการจำข้อมูล

1.3 การคิดและการลงมือปฏิบัติ การสอนแบบเดินเรื่องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำ ได้คิดอย่างอิสระทุกขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบ สืบค้น สร้างจินตนาการ ได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

1.4 ความต้องการให้ยอมรับว่าตนเองมีค่า สามารถแสดง รู้สึกได้ ในการสอนแบบเดินเรื่องกิจกรรมทุกอย่างแสดงให้เห็นคุณค่าของผู้เรียน ผู้เรียนได้สร้างงาน และผู้สอนยอมรับคุณค่าของงานนั้น

2.เป็นการเรียนรู้ที่เน้น Active learning ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือศึกษา คิด และปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ทำทลายความรู้ความสามารถของผู้เรียน เห็นผลงานของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน

3.ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งสติปัญญา เรื่องการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ หรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือพัฒนากระบวนการ

เช่น การแสวงหาความรู้ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาค่านิยมที่สอดคล้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 45-46) กล่าวถึงประโยชน์ในการสอนแบบเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. เด็กได้คิดจากคำถามสำคัญของผู้สอน แต่ละตอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้เดินเรื่องจะเป็นตัวนำให้เด็กได้คิดจินตนาการ วาดเรื่องเชื่อมโยงความรู้จากชีวิตจริง เป็นการคิดอิสระและการได้ลงมือกระทำ

2. เด็กได้มีส่วนร่วมกิจกรรมที่เด็กทำในการเรียนเป็นกลุ่ม การที่เด็กต้องสร้างเรื่องราวตามคำถามของผู้สอนเพื่อค้นหาคำตอบให้ได้นั้น จะต้องร่วมกระทำกันตั้งแต่ต้น จึงต้องพยายามร่วมกับกลุ่มคิด และดำเนินกิจกรรมให้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อค้นหาคำความรู้ได้

3. เด็กได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่มและพัฒนาทักษะการสื่อสารในการช่วยกันคิดตอบปัญหาที่เป็นข้อคำถามของผู้สอน เสนอความเห็นอภิปรายกับกลุ่มเพื่อหาคำตอบโดยอิงบริบทจริงของชีวิต สังคม และประสบการณ์ที่เด็กได้พบมา อาจเหมือนหรือไม่เหมือนเพื่อนแต่อาจต้องเสนอแบ่งปันความคิดเห็นกับกลุ่ม

4. เด็กได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการเดินเรื่องที่ออกมาจากประสบการณ์ของบริบทชีวิตจริงที่เด็กได้ประสบมาก่อน รวมทั้งการทำงานกลุ่มเด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนทำให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเอง

5. เด็กได้เรียนจากสิ่งใกล้ตัวที่ช่วยให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้ จากการสร้างเรื่องราวและเดินเรื่องด้วยการใช้ประสบการณ์จริงที่เด็กต้องคิด คิดวิเคราะห์ความรู้จากเหตุการณ์ที่กำหนดเรื่องราวบ้าง

6. เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียน เพราะการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบเดินเรื่องเป็นสิ่งที่เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง สนองความภูมิใจในตนเอง

3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบเดินเรื่อง

งานวิจัยต่างประเทศ

บัลโซว์ (Butzow, 1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการสอนโดยวิธีการสอนแบบเดินเรื่อง และการเรียนการสอนโดยวิธีใช้ตำราที่มีต่อความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการสอนแบบเดินเรื่อง และการสอนด้วยวิธีการใช้ตำราแบบเดิมที่มีต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 114 คนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบเดินเรื่อง และ

กลุ่มควบคุม 84 คน เรียนโดยใช้ตำรา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบเดินเรื่อง และวิธีการใช้ตำราแบบเดิมมีโน้ตค้นทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

เคลียร์ฟ (Cleave, 1997) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้วิธีการสอนแบบเดินเรื่องในการ พัฒนาการแสดงบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนแบบเดินเรื่องสามารถนำไปใช้ในการ แสดงบทบาทสมมติได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนสามารถแสดงบทบาทสมมติได้ดีขึ้น และยัง ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยผู้วิจัยได้เสนอไว้ว่าในการนำวิธีการสอนแบบเดินเรื่องมาใช้ในการ แสดงนั้น จะต้องเน้นเรื่องราวที่น่าสนใจ มีการดำเนินเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผล มีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องโดย เริ่มจาก 1 คน แล้วเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ และเรื่องที่สร้างนั้นต้องมีจุดหักเหของเรื่องราวด้วย และเปิด โอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่

งานวิจัยในประเทศ

การจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่องยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

สุดาเรศ แจ่มเดชะ (2543: 131) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ผลการศึกษาพบว่า

1) หลังทดลองใช้โปรแกรมฯ นักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมหลังการทดลองใช้ โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) นักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและคะแนน พฤติกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ สูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรมฯ ที่ กำหนดไว้ คือ สูงกว่า 70% โปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบ ผูกเป็นเรื่องราวที่ปรับปรุงแล้ว ประกอบด้วย ความเชื่อพื้นฐาน หลักการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ ผู้ใช้โปรแกรมฯ และกลุ่มเป้าหมาย โครงสร้างและลักษณะของโปรแกรมฯ การ ประเมินผลโปรแกรมฯ และเอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ ซึ่งได้แก่ 1) คู่มือการใช้โปรแกรมฯ จำนวน 1 เล่ม 2) แผนการจัดกิจกรรม 1 ชุด และ 3) เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้

เสาวณีย์ อุ้นประเสริฐสุข (2546: 54) ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง มีการคิดเชิงเหตุผลทั้งในภาพรวม และจำแนกตามแบบการคิดคือ การคิดแบบนิรนัยและการคิดแบบ อุปนัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัญชลี จิมพลี (2551: 67-68) ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ โดยพิจารณาความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 98 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกล้าแสดงออกคิดเป็นร้อยละ 95.4 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 99.4 และด้านความภาคภูมิใจในตนเอง คิดเป็นร้อยละ 99.4

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการสอนแบบเดินเรื่องผู้วิจัยพบว่า การสอนแบบเดินเรื่องมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เนื่องจากการสอนแบบเดินเรื่องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active learning) เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เด็กทำในการเรียนเป็นกลุ่ม ฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม พัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนจากสิ่งใกล้ตัวที่ช่วยให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้ และที่สำคัญคือเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ด้วยความสุขและสนุกกับการเรียน ซึ่งสอดคล้องและส่งผลให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1.การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4.การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จังหวัดศรีสะเกษ มีห้องเรียนจำนวน 4 ห้อง เด็กปฐมวัยรวมทั้งหมดจำนวน 115 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 5-6 ปี จำนวน 15 คน โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 จับสลากเลือกนักเรียนจากจำนวน 4 ห้อง มา 1 ห้อง ขั้นตอนที่ 2 จับสลากเด็กปฐมวัยจำนวน 15 คน จากจำนวนเด็กปฐมวัยในห้องเรียนที่จับสลากได้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1.แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
- 2.แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.ศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์และการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

2.ศึกษาจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหาและแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อายุ 3-6 ปี จากหนังสือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

3.กำหนดหัวข้อเพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก (วิชาการ,กรม. 2546: 39) สามารถกำหนดหัวข้อได้ดังนี้

3.1 ร้านค้า

3.2 ชยะ

3.3 โรงพยาบาล

4. สร้างแผนการจัดประสบการณ์ โดยกำหนดเส้นทางเดินเรื่องจากหัวเรื่องที่เลือกไว้ดำเนินเรื่อง ซึ่งในการดำเนินการจัดประสบการณ์ผู้วิจัยจะใช้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่องในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ คือ คำถามสำหรับเดินเรื่อง การสร้างฉาก การกำหนดตัวละคร การดำเนินชีวิต เหตุการณ์สำคัญ และการสรุปแนวคิดโดยลำดับขั้นการดำเนินการจัดประสบการณ์ดังนี้

4.1 ขั้นนำ นำเข้าสู่การจัดประสบการณ์ด้วยการสนทนา ใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่จะเรียน

4.2 ขั้นสอน ดำเนินการจัดประสบการณ์โดยใช้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่อง และใช้คำถามสำคัญเป็นตัวเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง ผู้สอนเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนรู้ โดยได้ร่วมกันสร้างฉาก สร้างตัวละคร กำหนดวิถีชีวิตของตัวละคร ร่วมกันแก้ปัญหา เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสรุปแนวคิด เพื่อตอบคำถามสำคัญและเรียนรู้มโนทัศน์ของเรื่องที่จะเรียน ในขณะที่เด็กเรียนรู้ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรม ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และคำชมเชย

4.3 ขั้นสรุป ในตอนจบของเรื่องให้เด็กสรุปกรอบแนวคิดของตนเอง หรือร่วมสรุปกับกลุ่มใหญ่ โดยการนำเสนอผลงาน ผู้สอนอธิบายเพิ่มเติมเมื่อมีข้อมูลที่ต้องการให้ความชัดเจนกับเด็ก พร้อมทั้งให้แรงเสริมกับเด็กทุกคนที่ร่วมเรียนรู้

5. นำแผนการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ดังมีรายนามต่อไปนี้

- 5.1 อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา
แผนกอนุบาล
- 5.2 อาจารย์กอบกมล ทบบัณฑิต ศึกษานิเทศ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ศรีสะเกษ เขต 1
- 5.3 อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม ครู โรงเรียนอนุบาลทุ่งมหาเมฆ

6.ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญใน
ข้อ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

- 6.1.1 ควรมีคู่มือการดำเนินการแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
- 6.1.2 ควรปรับปรุง Web Content ให้ยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก และเป็น
เหตุการณ์ที่เด็กมีประสบการณ์
- 6.1.3 การจัดประสบการณ์ไม่ควรพาเด็กไปทัศนศึกษาที่โรงพยาบาล เนื่องจากเด็ก
ปฐมวัยอาจติดเชื้อได้ง่าย
- 6.1.4 ในขั้นสุดท้ายของการจัดประสบการณ์ ควรสรุปเป็นลักษณะ Documentation
Board หรือทำบันทึกหลังการจัดประสบการณ์แบบให้เด็กมีส่วนร่วม

6.2 ดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์จากเดิมมี 3 เรื่องได้แก่ 1) ร้านค้า 2)
ขยะ 3) โรงพยาบาล เหลือเพียง 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ร้านค้า 2) ขยะ

7.นำแผนการจัดประสบการณ์จัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไป
ทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัด
ประสบการณ์แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนดังนี้

1.ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามัคคีและการสร้างแบบสังเกต
พฤติกรรม

2.ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของวันเพ็ญ ปลูกพัฒน์ (2539) กลิ่นแก้ว มาตา (2541)
บุศรินทร์ ปัญญาธร (2541) จตุพร แสงหาญ (2549)

3.นำข้อมูลที่ได้ศึกษาในข้อ 1 และ 2 มากำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสังเกต
พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี และสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมพื้นฐานความ

สามัคคี ได้แก่ การร่วมมือ การยอมรับผู้อื่น การรับผิดชอบ และการแบ่งปัน โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่ากำหนดตัวเลข (numerical rating scales)

4.กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 3, 2 และ 1

- ระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้วยตนเอง
- ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี โดยครูหรือเพื่อนขอร้องให้ปฏิบัติ
- ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี หรือ ปฏิเสธที่จะทำ

กำหนดเกณฑ์คะแนนหลังจากการรวมคะแนนในแต่ละด้าน และคะแนนรวมทุกด้าน แบบมาตราการให้คะแนน (Rubric score) ดังนี้

ด้านการร่วมมือ

คะแนน 7.50 – 9.00 หมายถึง ระดับ ดี

แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม
พื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมที่สุด

คะแนน 4.50 – 7.50 หมายถึง ระดับ ปานกลาง

แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม
พื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม

คะแนน 3.00 – 4.50 หมายถึง ระดับ ปรับปรุง

แทน เด็กไม่แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม
พื้นฐานความสามัคคี

ด้านการยอมรับผู้อื่น, ด้านการรับผิดชอบ, ด้านการแบ่งปัน

คะแนน 5.00 – 6.00 หมายถึง ระดับ ดี

แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม
พื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมที่สุด

คะแนน 3.00 – 5.00 หมายถึง ระดับ ปานกลาง

แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม
พื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม

คะแนน 2.00 – 3.00 หมายถึง ระดับ ปรับปรุง

แทน เด็กไม่แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม

พื้นฐานความสามัคคี

คะแนนรวมทุกด้าน

คะแนน 22.50 – 27.00 หมายถึง ระดับ ดี

แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม

พื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมที่สุด

คะแนน 13.50 – 22.50 หมายถึง ระดับ ปานกลาง

แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม

พื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม

คะแนน 9.00 – 13.50 หมายถึง ระดับ ปรับปรุง

แทน เด็กไม่แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม

พื้นฐานความสามัคคี

5. นำแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังมีรายนามต่อไปนี้

5.1 อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย

ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา

แผนกอนุบาล

5.2 อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม

ครู โรงเรียนอนุบาลทุ่งมหาเมฆ

5.3 อาจารย์รุ่งนภา แสนอำนวยการ

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ขอนแก่น เขต 3

6. นำแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในข้อ 4 มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ หรือ IOC โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปและปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน

7. ปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ดังนี้

7.1 แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ข้อ 1.1 ระดับคะแนน 3 จากข้อความเด็กร่วมหยิบจับวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างนุ่มนวล ควรเปลี่ยนเป็น เด็กร่วมหยิบจับวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนโดยไม่มีคนขอร้อง

7.2 แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ข้อ 4.2 ระดับคะแนน 1 จากข้อความ
ได้รอคอยการใช้วัสดุอุปกรณ์จากเพื่อน ขณะที่เพื่อนกำลังใช้วัสดุอุปกรณ์ ควรเปลี่ยนเป็น เด็กบอก
และรอคอยการใช้วัสดุอุปกรณ์จากเพื่อน ขณะที่เพื่อนกำลังใช้วัสดุอุปกรณ์ โดยไม่พูดเร่รัดเพื่อน

8.การแสดงผลฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงผลฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ดำเนินการโดย นำแบบสังเกต
พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านลงคะแนนประเมินว่าข้อความ
ที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกตนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น
+1, 0, -1 (ยุทธ ไกยวรรณ. 2545: 159)

เมื่อ +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสังเกตพฤติกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อ 0 หมายถึง ไม่แน่ว่าแบบสังเกตพฤติกรรมตรงกับวัตถุประสงค์

เมื่อ -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสังเกตพฤติกรรมตรงกับวัตถุประสงค์

นำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาหาดัชนีความสอดคล้อง
ระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า
IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 (ยุทธ ไกยวรรณ. 2545: 159) ซึ่งพบว่าแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐาน
ความสามัคคีมีค่า IOC อยู่ระหว่าง ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จำนวน 9 ข้อ

8.การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

หลังจากตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความ
สามัคคีที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try Out) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนอนุบาล
อุทุมพรพิสัย ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย 1
คน และ ผู้ช่วยวิจัย 1 คน ซึ่งมีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยคือ เป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาคูครูศาสตร
บัณฑิต เคยเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการสอน
ปฐมวัยอย่างน้อย 5 ปี ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้
สังเกต 2 คน โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (RAI: Rater Agreement Index) (Burry-Stock.
1996: 256) ของผู้สังเกต 2 คน และในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI
เท่ากับ 0.96 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าสูงเพียงพอสามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเดียว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Time – Series Design จากที่เบอร์กและแกล (Bantnett and Johnson. 1996: 31; Citing Borg and Gall. 1989: 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรม หรือกระบวนการภายใน นอกจากนี้ กลาส วิลสัน และก๊อทแมน (Glass, Willson and Gottman. 1975: 1-2) กล่าวว่า Time Series เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษา และสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งพฤติกรรมที่เป็นรายบุคคล และพฤติกรรมที่เป็นกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และใช้ข้อมูลจากสถานการณ์จริงระหว่างการทดลองเพื่อความเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนการทดลอง		ขณะทดลอง	หลังการทดลอง
T_{01}	$X, T_1, X, T_2, X, T_3, \dots, X, T_8$		T_{02}

เมื่อ T_{01} คือ การสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีก่อนการทดลอง

X คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

$T_1, T_2, T_3, \dots, T_8$ คือ การสังเกตตลอดช่วงเวลาทำการทดลองหลายๆ ครั้ง

T_{02} คือ การสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีหลังการทดลอง

ระยะเวลาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 10.00 – 10.50 น.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1.สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์

2.จัดเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีทุกด้าน (Baseline Data) ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นเสรี จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน โดยบันทึกผลรวมของการสังเกตทั้ง 2 วัน ลงในแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

3.ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 13 มีนาคม 2552 ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 50 นาที รวม 24 ครั้ง ในช่วงเวลา 10.00 – 10.50 น. จนถึงสิ้นสุดการทดลอง

ตาราง 2 กำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

ลำดับที่	วันที่จัดประสบการณ์	เนื้อหา
1	วันอังคาร	เรื่องร้านค้า
	วันพุธ	- ลักษณะของร้านค้า
	วันพฤหัสบดี	- ประเภทของร้านค้า
2	วันอังคาร	- สินค้าภายในร้านค้า
	วันพุธ	- ทัศนศึกษาร้านค้า
	วันพฤหัสบดี	- เจ้าของร้านและลูกค้า
3	วันอังคาร	- บทบาทของเจ้าของร้านและลูกค้า
	วันพุธ	- ยานพาหนะในการเดินทาง
	วันพฤหัสบดี	- การประชาสัมพันธ์ร้านค้า
4	วันอังคาร	- การซื้อขายสินค้า
	วันพุธ	- การซื้อขายสินค้า
	วันพฤหัสบดี	- การทำงานร่วมกันในร้านค้า
5	วันอังคาร	- การทำงานร่วมกันในร้านค้า
	วันพุธ	- ต้นทุน กำไร
	วันพฤหัสบดี	- สินค้าในร้านค้าหาย
6	วันอังคาร	- การสะท้อนความคิด
	วันพุธ	เรื่องขยะ
	วันพฤหัสบดี	- ลักษณะของขยะและถังขยะ
7	วันอังคาร	- ประเภทของขยะ
	วันพุธ	- การนำกล่องนมกลับมาใช้อีกครั้ง
	วันพฤหัสบดี	- การนำขยะกลับมาใช้อีกครั้ง
8	วันอังคาร	- ร้านรับซื้อของเก่า
	วันพุธ	- การจัดกากับขยะในร้านซื้อของเก่า
	วันพฤหัสบดี	- การจัดการกับขยะ
9	วันอังคาร	- ขยะทิ้งผิดที่
	วันพุธ	- การสะท้อนความคิด
	วันพฤหัสบดี	- การสะท้อนความคิด

4.ระหว่างจัดการเรียนรู้ 8 สัปดาห์ ทำการวัดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี เวลา 09.00 – 10.00 น. ในวันอังคารและวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีชุดเดิม

ตาราง 3 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา	วันที่ทำการสังเกต	เวลา
การจัด ประสบการณ์ แบบปกติ	1 สัปดาห์ก่อนการ จัดประสบการณ์	-	-	วันอังคารและ วันศุกร์	09.00 - 10.00 น.
การจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้แบบ เดินเรื่อง	8 สัปดาห์ ขณะจัด ประสบการณ์	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	10.00 – 10.50 น.	วันอังคารและ วันศุกร์	09.00 - 10.00 น.
การจัด ประสบการณ์ แบบปกติ	1 สัปดาห์หลังการ จัดประสบการณ์	-	-	วันอังคารและ วันศุกร์	09.00 - 10.00 น.

4.เมื่อสิ้นสุดการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ (Posttest)

5.นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานและสรุปผลการทดลอง

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี มีหลักดำเนินการดังนี้

1.การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ซึ่งมีหลักในการเลือกผู้ช่วยวิจัยคือ เป็นผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรี ครุศาสตร์ เคยเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.เวลาที่ใช้ในการสังเกต 60 นาที โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ช่วง ช่วงที่ 1 สังเกตคนละ 2 นาที เมื่อสังเกตครบ 15 คน เริ่มสังเกตช่วงที่ 2 อีกคนละ 2 นาที

3.การสังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตทั้งสองคนสังเกตพฤติกรรมเด็กคนเดียวกัน พร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน และหมุนลำดับการสังเกตกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจนสิ้นสุดการทดลอง

ตาราง 4 ตารางหมุนเวียนการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี (รอบที่ 1)

ช่วงเวลาสังเกต	สัปดาห์ที่.....	
	วันอังคาร	วันศุกร์
	ลำดับผู้ถูกสังเกต	ลำดับผู้ถูกสังเกต
09.00 – 09.02 น.	1	3
09.02 – 09.04 น.	2	4
09.04 – 09.06 น.	3	5
09.06 – 09.08 น.	4	6
09.08 – 09.10 น.	5	7
09.10 – 09.12 น.	6	8
09.12 – 09.14 น.	7	9
09.14 – 09.16 น.	8	10
09.16 – 09.18 น.	9	11
09.18 – 09.20 น.	10	12
09.20 – 09.22 น.	11	13
09.22 – 09.24 น.	12	14
09.24 – 09.26 น.	13	15
09.26 – 09.28 น.	14	1
09.28 – 09.30 น.	15	2

ตาราง 5 ตารางหมุนเวียนการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี (รอบที่ 2)

ช่วงเวลาสังเกต	สัปดาห์ที่.....	
	วันอังคาร	วันศุกร์
	ลำดับผู้ถูกสังเกต	ลำดับผู้ถูกสังเกต
09.30 – 09.32 น.	6	9
09.32 – 09.34 น.	7	10
09.34 – 09.36 น.	8	11
09.36 – 09.38 น.	9	12
09.38 – 09.40 น.	10	13
09.40 – 09.42 น.	11	14
09.42 – 09.44 น.	12	15
09.44 – 09.46 น.	13	1
09.46 – 09.48 น.	14	2
09.48 – 09.50 น.	15	3
09.50 – 09.52 น.	1	4
09.52 – 09.54 น.	2	5
09.54 – 09.56 น.	3	6
09.56 – 09.58 น.	4	7
09.58 – 10.00 น.	5	8

หมายเหตุ จัดการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมโดยหมุนเวียนลำดับผู้ถูกสังเกตตั้งแต่คนที่ 1 – 15
 ดังตารางบันทึกการหมุนเวียนการสังเกตจนครบ 10 สัปดาห์

4.การฝึกผู้ช่วยวิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกตดังนี้

4.1 ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

4.2 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี และแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยให้ตรงกัน

4.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

4.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้แบบสังเกต (Try Out) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวมผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยพร้อมกันในขณะปฏิบัติกิจกรรมเสรี และสร้างสรรค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตของผู้สังเกตทั้ง 2 คน

5.การบันทึกคะแนน

บันทึกพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีโดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสังเกตให้ตรงกับช่องระดับคะแนนพฤติกรรม 3, 2, และ 1 ถ้าเกิดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยซ้ำ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรม โดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้วยตนเอง

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี โดยครูหรือเพื่อนขอร้องให้ปฏิบัติ

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี หรือ ปฏิเสธที่จะทำ

6.การให้คะแนน

6.1 ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนใด ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีซ้ำในช่องระดับคะแนนเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้นตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

6.2 ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับใด ก็ให้ใส่คะแนนในช่องระดับนั้น และถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนใด ให้นำคะแนนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 3 แสดงพฤติกรรมซ้ำ 3 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 9 เป็นต้น

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานด้านความสามัคคี โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะของพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี กับหัวข้อการสังเกต (ยุทธ ไกยวรรณ. 2545: 159) โดยคำนวณจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของหัวข้อการสังเกตกับลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตพฤติกรรมไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 5-6 ปี) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum^K_N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	R_{1kn}, R_{2kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (1, 2, 3)

2.สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลใช้สูตร (ยุทธ ไกยวรรณ. 2545: 182) โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521: 36) โดยคำนวณจากสูตร

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกด้วยกำลังสอง

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีก่อนการจัดประสบการณ์ กับ ระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์ และหลังการจัดประสบการณ์ โดยคำนวณจากสูตร t – test for Dependent Sample (วัฒนา สุนทรชัย. 2546: 56)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
	$\bar{D}$	แทน ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
	N	แทน จำนวนนักเรียน
	$S_{\bar{D}}$	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนผลต่างของคะแนน
เมื่อ	$S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{N}}$	

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\bar{D}$	แทน ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
S_d	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานผลต่างของคะแนน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
*	แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ระดับดี	แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม พื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมที่สุด
ระดับปานกลาง	แทน เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม พื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม
ระดับปรับปรุง	แทน เด็กไม่แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรม พื้นฐานความสามัคคี

กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัยจำนวน 15 คน ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ
เดินเรื่อง เป็นเวลา 8 สัปดาห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ กับระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์จำแนกเป็นรายด้าน
- 2.เปรียบเทียบพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยตามระยะเวลา
- 3.เปรียบเทียบพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ กับระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์จำแนกเป็นรายด้าน

ตาราง 6 พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ กับระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องจำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรม	ค่าสถิติพื้นฐาน	สัปดาห์ที่									
		ก่อนจัดฯ	1	2	3	4	5	6	7	8	หลังจัดฯ
ด้านการร่วมมือ	$\bar{X}$	6.66	5.33	7.80	8.73	8.73	8.66	9.00	9.00	9.00	9.00
	S	1.17	0.72	1.01	0.70	0.70	0.89	0.00	0.00	0.00	0.00
	ระดับ	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ด้านการยอมรับผู้อื่น	$\bar{X}$	4.20	3.20	5.33	5.73	5.73	5.93	5.86	5.93	5.93	5.93
	S	1.32	1.01	1.44	0.70	0.70	1.09	0.51	0.25	0.25	0.25
	ระดับ	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ด้านการรับผิดชอบ	$\bar{X}$	3.93	3.53	3.66	5.20	5.26	5.93	6.00	6.00	6.00	6.00
	S	1.48	0.51	0.89	0.67	0.70	0.25	0.00	0.00	0.00	0.00
	ระดับ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ด้านการแบ่งปัน	$\bar{X}$	5.06	3.60	5.06	5.73	5.71	5.86	5.86	5.86	5.93	6.00
	S	1.48	0.82	1.48	0.70	0.72	0.51	0.51	0.51	0.25	0.00
	ระดับ	ดี	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
รวม	$\bar{X}$	19.86	15.66	21.86	25.40	25.35	26.40	26.73	26.80	26.86	26.93
	S	4.53	2.09	4.08	2.64	2.73	1.84	1.03	0.77	0.51	0.25
	ระดับ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี

ด้านการแบ่งปัน พบว่า พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับดี คือเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสม หลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง คือเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม ซึ่งระดับของพฤติกรรมลดลงจากก่อนการทดลอง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเริ่มอยู่ในระดับดีในสัปดาห์ที่ 2 คือเด็กปฐมวัยแสดงออกถึงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีอย่างเหมาะสม และในสัปดาห์ที่ 3, 4, 5, 6, 7, และ 8 เด็กปฐมวัยยังแสดงออกถึงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีอย่างเหมาะสมจนหลังจากการทดลองเสร็จสิ้นพฤติกรรมยังคงอยู่

จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง พบว่า พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยด้านการร่วมมือสามารถพัฒนาได้เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการรับผิดชอบ ส่วนด้านการแบ่งปัน และด้านการยอมรับผู้อื่น เป็นลำดับสุดท้าย

2.เปรียบเทียบพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยตามระยะเวลา

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยตามระยะเวลา

ระยะเวลา	$\bar{X}$	S	$\bar{D}$	S_d	t
ก่อนการจัดประสบการณ์	19.86	4.53	-	-	-
สัปดาห์ที่ 1	15.66	2.09	- 4.33	2.99	-5.60 **
สัปดาห์ที่ 2	21.86	4.08	2.00	1.13	6.83 **
สัปดาห์ที่ 3	25.40	2.64	5.53	3.07	6.98 **
สัปดาห์ที่ 4	25.35	2.73	5.60	3.18	6.81 **
สัปดาห์ที่ 5	26.40	1.84	6.53	3.77	6.69 **
สัปดาห์ที่ 6	26.73	1.03	6.87	4.12	6.31 **
สัปดาห์ที่ 7	26.80	0.77	6.93	4.27	6.29 **
สัปดาห์ที่ 8	26.86	0.51	7.00	4.34	6.23 **

จากตาราง 7 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องก่อนการจัดประสบการณ์ กับระหว่างการจัดประสบการณ์ พบว่า ในสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีลดลงจากก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบความแตกต่างของพฤติกรรมดังกล่าว ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ กล่าวสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องสามารถพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3.เปรียบเทียบพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรม	ก่อน		หลัง		$\bar{D}$	S_d	t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S			
ด้านการร่วมมือ	6.66	1.17	9.00	0.00	2.33	1.17	7.68 **
ด้านการยอมรับผู้อื่น	4.20	1.32	5.93	0.25	1.73	1.22	5.48 **
ด้านการรับผิดชอบ	3.93	1.48	6.00	0.00	2.06	1.48	5.38 **
ด้านการแบ่งปัน	5.06	1.48	6.00	0.00	0.93	1.48	2.43 *
รวม	19.86	4.53	26.93	0.25	7.06	4.43	6.17 **

จากตาราง 8 เปรียบเทียบพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีโดยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีหลัง

การจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการรับผิดชอบ ส่วนด้านการแบ่งปันแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความแตกต่างดังกล่าวพบว่า พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ทุกด้าน

กล่าวสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องสามารถพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์ และหลังการจัดประสบการณ์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์ และหลังการจัดประสบการณ์

2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์

สมมติฐานในการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์จากการเรียนรู้แบบเดินเรื่องแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีก่อนการจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องหลังการจัดประสบการณ์ ดีกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จังหวัดศรีสะเกษ มีห้องเรียนจำนวน 4 ห้อง เด็กปฐมวัยรวมทั้งหมดจำนวน 115 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 5-6 ปี จำนวน 15 คน โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 จับสลากเลือกห้องเรียนจากจำนวน 4 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน ขั้นตอนที่ 2 จับสลากเด็กปฐมวัยจำนวน 15 คน จากจำนวนเด็กปฐมวัยในห้องเรียนที่จับสลากได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1.แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
- 2.แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1.สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
- 2.จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยรวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นเสรี จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน โดยบันทึกผลรวมของการสังเกตทั้ง 2 วัน ลงในแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี
- 3.ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 50 นาที รวม 24 ครั้ง ในช่วงเวลา 10.00 – 10.50 น. จนสิ้นสุดการทดลอง

4.เมื่อสิ้นสุดการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ (Posttest)

5.นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและสรุปผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1.นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ ระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์ มาหาค่าสถิติพื้นฐาน โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2.เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ กับระหว่างการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง โดยใช้สถิติ $t - test$ for Dependent Sample

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้สรุปผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยดังนี้

1.เด็กปฐมวัยเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องโดยรวมในแต่ละสัปดาห์ มีการพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีระหว่างสัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 8 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนการจัดประสบการณ์เด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในระดับปานกลาง และหลังการจัดประสบการณ์เด็กแสดงพฤติกรรมในระดับดี

2.เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีโดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมมือ การยอมรับ และการแบ่งปัน เด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมระดับดี ระหว่างสัปดาห์ที่ 2-8 และหลังการจัดประสบการณ์ ส่วนด้านการรับผิดชอบจะมีพฤติกรรมระดับดี ระหว่างสัปดาห์ที่ 3-8 และหลังการจัดประสบการณ์ โดยก่อนการจัดประสบการณ์ พฤติกรรมรายด้านที่เด็กปฐมวัยแสดงออกในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมรับผู้อื่น และด้านการรับผิดชอบ ส่วนด้านการแบ่งปันอยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์ กับระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์ และหลังการจัดประสบการณ์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการร่วมมือสามารถพัฒนาได้เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการรับผิดชอบ ส่วนด้านการแบ่งปัน และด้านการยอมรับเป็นอันดับสุดท้าย และพบว่าพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป แต่การเปลี่ยนระดับของพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยจากปานกลาง คือเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม เป็นระดับดี คือเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมที่สุด เริ่มจากสัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไป แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องช่วยส่งเสริมพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

1. พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละสัปดาห์พบว่า ในสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในระดับปานกลาง คือ แสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กๆ แต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร้านค้า แล้วช่วยกันวาดภาพร้านค้า แต่มีเด็กบางคนวาดภาพร้านค้าที่กลุ่มได้ตกลงไว้ บางคนนั่งเฉยๆ ดูเพื่อนในกลุ่มวาดภาพ หรือ เด็กๆ ช่วยกันจัดตกแต่งร้านค้า เมื่อผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้เลือกวัสดุอุปกรณ์ปรากฏว่ากลุ่มแรกๆ ของการเลือกวัสดุอุปกรณ์ หยิบวัสดุอุปกรณ์ไปเยอะมาก กลุ่มท้ายๆ จะไม่ค่อยมีอุปกรณ์ใช้ แต่จากสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไปพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดี คือ เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น เด็กๆ แต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนในการใช้วัสดุอุปกรณ์และการทำงานของกลุ่ม เมื่อผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันหยิบวัสดุอุปกรณ์ เด็กๆ ทุกคนในกลุ่มช่วยกันหยิบวัสดุอุปกรณ์ที่กลุ่มจำเป็นต้องใช้ หากหยิบเกินเด็กๆ จะนำมาวางไว้ที่กองกลาง เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากสัปดาห์ที่ 1 เป็นสัปดาห์แรกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง เด็กปฐมวัยต้องปรับตัวให้เข้ากับการปฏิบัติกิจกรรม เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเป็นรูปแบบของการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการความรู้ ทักษะการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเส้นทางการเดินเรื่องที่ผู้สอนได้วางไว้คร่าวๆ แบ่งออกเป็นตอนๆ และผู้เรียนเป็นผู้

เติมเต็มรายละเอียดของเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการตัดสินใจของผู้เรียน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. 2548: 17) เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระ มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักการวางแผนการทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันในขณะปฏิบัติกิจกรรม (อัญชลี ฉิมพลี. 2551: 69)

เมื่อพิจารณาพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยพบว่า บุคลิกภาพที่เด่นชัดคือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเพียเจท์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2541: 81) ได้อธิบายว่า เด็กวัยนี้ไม่สามารถที่จะเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัยโดยมีผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือ จะช่วยให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลง นอกจากนี้ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520: 2) กล่าวว่า การปลูกฝังจริยธรรมควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัย เด็กควรได้รับการปลูกฝังทางจริยธรรมมากกว่าในช่วงอื่นๆ โดยปลูกฝังที่พฤติกรรมมากกว่าจิตใจ ซึ่งกลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังคือ สมาชิกในครอบครัว และโรงเรียนผ่านการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน วางแผนการทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย ซึ่งพบว่า เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวได้ และแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมในสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป

2. พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แยกเป็นรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีแยกเป็นรายด้านก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีแยกเป็นรายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีทั้ง 4 ด้านในทางที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาที่ทำการสังเกตเด็กในแต่ละช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่ทำการทดลองกล่าวคือ

ด้านที่ 1 ด้านการร่วมมือ พบว่า ในช่วงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการร่วมมือสูงขึ้นจากพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม เป็นพฤติกรรมระดับดี คือ เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป แสดงว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องสามารถพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัย อาจเนื่องมาจากในสัปดาห์ที่ 1 เด็กๆ ไม่คุ้นเคยกับการประดิษฐ์เศษวัสดุที่ได้ๆ ต้อง

ช่วยกันประดิษฐ์ตามที่กลุ่มได้ตกลงไว้ ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยจัดประสบการณ์ดังกล่าวให้เด็กประดิษฐ์เศษวัสดุร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กๆ ยังคิดว่าผลงานนั้นเป็นของตนเอง ไม่ใช่ของกลุ่ม แต่เมื่อเด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มบ่อยครั้งทำให้เด็กๆ ปรับตัวได้ ซึ่งพบว่าในสัปดาห์ที่ 2 เด็กๆ เริ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ ช่วยกันประดิษฐ์สิ่งของภายในร้านค้า สินค้า ประดิษฐ์ผู้ซื้อ ผู้ขาย ส่งผลให้แต่ละกลุ่มประสบผลสำเร็จในการจัดทำร้านค้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเน้นการใช้กิจกรรมเป็นหลักนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยต้องปฏิบัติ ได้แก่ เด็กปฐมวัยมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ได้วิเคราะห์อภิปรายในเรื่องที่เรียน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. 2548: 17) ซึ่งสอดคล้องกับโรเจอร์ (เยาพา เดชะคุปต์. 2542: 36,105; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดจะเกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกลุ่ม พบปะกันอย่างตรงไปตรงมา (Encounter Group) การเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ให้เสรีภาพในการตัดสินใจ การทำกิจกรรม เน้นการแสดงออกมากกว่าผลงานที่เกิดขึ้น ประสบการณ์ของการวางแผนร่วมกันจะทำให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน (ปัทมา ศุภกานี. 2545: 77; อ้างอิงจาก Click. 1994: 172) การให้อิสระเด็กทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันช่วยเหลือกันในขณะปฏิบัติกิจกรรม เช่น ครูแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มทำร้านค้า ทุกคนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าภายในร้าน การตกแต่งร้าน จากนั้นสมาชิกในแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ตามที่แสดงความคิดเห็นไว้ เป็นต้น ซึ่งเด็กไม่สามารถทำงานทั้งหมดได้โดยลำพัง ต้องได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่ม ทำให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการร่วมมือในขณะปฏิบัติกิจกรรม ดังที่เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1987: 239) กล่าวว่า เด็กยังมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเท่าใด ก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้นไปด้วย การปลูกฝังพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัยให้ได้ผลดี และคงทนถาวรผู้สอนต้องรู้จักใช้วิธีการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัญญานีก. 2520: 2) ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องส่งเสริมพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการร่วมมือ โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ

ด้านที่ 2 ด้านการยอมรับผู้อื่น พบว่า ในช่วงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการยอมรับผู้อื่นสูงขึ้น จากพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม เป็นพฤติกรรมระดับดี คือ เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป

แสดงว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องสามารถพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการยอมรับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่ได้เข้าร่วมเรียนรู้ตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยพบว่าสิ่งที่เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เด็กๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน บอกความต้องการของตนเอง รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม และยังต้องทำตามข้อตกลงของกลุ่มเพื่อให้งานสำเร็จตามที่ได้ตกลงร่วมกัน แม้ว่าในสัปดาห์ที่ 1 ของการทำกิจกรรมร่วมกันเด็กจะมีความขัดแย้ง และไม่ยอมรับกับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มบ้าง จากการจัดประสบการณ์พบว่าสิ่งที่ผู้วิจัยให้เด็กๆ แต่ละกลุ่มช่วยกันตั้งชื่อร้านค้า ออกแบบร้านค้าและสินค้าที่ต้องขายภายในร้าน เมื่อเด็กๆ แต่ละกลุ่มวาดภาพร้านค้า พบว่าเด็กบางคนวาดภาพร้านค้าที่ตนเองอยากให้มีแต่ไม่ใช่ร้านค้าที่สมาชิกภายในกลุ่มตกลงกันได้ แต่เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมไปได้ระยะหนึ่งพบว่า เด็กแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เริ่มพบได้ในสัปดาห์ที่ 2 เมื่อเด็กๆ แต่ละกลุ่มมีร้านค้าแล้ว ผู้วิจัยให้เด็กๆ แต่ละกลุ่มช่วยกันสร้างยานพาหนะขึ้นมา เด็กๆ แต่ละกลุ่มเริ่มเสนอยานพาหนะภายในกลุ่ม แล้วสมาชิกแต่ละกลุ่มหาข้อสรุปร่วมกันในการทำยานพาหนะ ดังนั้นหากจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ความขัดแย้งจะค่อยๆ ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับโรเจอร์ส (จิตรา ชนะกุล. 2539: 65; อ้างอิงจาก Rogers. 1970: 121-122) กล่าวอ้างอิงถึงผลการวิจัยของกิบป์ (Gibb) ที่พบว่า การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมทางจิตวิทยามาก จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กๆ ทำงานอย่างอิสระและเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำงานร่วมกัน ซึ่งการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มเด็กๆ จะต้องช่วยกัน และแบ่งหน้าที่กันทำงาน บางครั้งสมาชิกในกลุ่มต้องช่วยกันทำงานชิ้นเดียว ซึ่งสอดคล้องกับพนม ลิมอารี (2522: 56-57) กล่าวว่า การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มจะทำให้เด็กเรียนรู้ถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักตนเองในฐานะสมาชิกของกลุ่ม มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักปฏิบัติตนตามกติการ่วมกัน และการมีปฏิริยาโต้ตอบร่วมกับเพื่อนระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ทำให้เด็กปรับตัวและทำงานร่วมกับเพื่อนได้ ซึ่งการที่เด็กได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จากครู และบุคคลอื่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกต่อตนเองและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง (สายชน วงสนามนธ์.2547: 64) ดังนั้นการจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะยอมรับผู้อื่น และตรงกับพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข (2548: 49) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ

เดินเรื่องแสดงให้เห็นคุณค่าของผู้เรียน ผู้เรียนได้สร้างงาน ผู้สอนยอมรับในคุณค่าของงาน ทำให้เด็กยอมรับว่าตนเองมีค่า และส่งผลให้เด็กยอมรับคุณค่าของผู้อื่น

ด้านที่ 3 ด้านการรับผิดชอบ พบว่า ในช่วงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการรับผิดชอบสูงขึ้น จากพฤติกรรมระดับปานกลาง คือ เด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม เป็นพฤติกรรมระดับดี คือ เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสม ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไป แสดงว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องสามารถพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยจะต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความสำเร็จของงานอยู่ที่ความสำเร็จของทุกๆ คน ผู้วิจัยพบว่าเด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เด็กๆ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน นำเสนอผลงานที่ทำร่วมกัน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าหากสมาชิกในกลุ่มไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงาน กลุ่มย่อมไม่ประสบผลสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งพบได้ในสัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยให้เด็กๆ ออกแบบร้านค้า และสินค้าภายในร้าน กลุ่มที่สมาชิกภายในกลุ่มไม่รับผิดชอบ ร้านค้าของกลุ่มนั้นจะมีสินค้าน้อยและภายในร้านค้าไม่ค่อยมีการตกแต่ง และหลังจากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วเด็กๆ แต่ละกลุ่มส่วนใหญ่ไม่เก็บวัสดุ อุปกรณ์ ผู้วิจัยต้องใช้คำถามและการชมเชยกระตุ้นให้เด็กๆ ช่วยกันเก็บวัสดุ อุปกรณ์ แต่ในสัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไปสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนและทำงานมากขึ้น สร้างผู้ขายสินค้า ลูกค้า ตกแต่งร้านค้าเพิ่มเติม เก็บวัสดุ อุปกรณ์เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ดังนั้นสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมเริ่มจากการวางแผนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การลงมือปฏิบัติกิจกรรม และการเก็บวัสดุ อุปกรณ์ การเก็บกวาดทำความสะอาดห้องเรียนหลังจากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ซึ่งผู้สอนต้องมีหน้าที่ทำให้เด็กเข้าใจและยอมรับว่าความพยายามของเด็กให้ผลดีต่อตัวเด็กเองและเพื่อนในกลุ่มยอมรับ และช่วยสร้างความผูกพันในภาระหน้าที่ต่อความสำเร็จของกลุ่มเช่นเดียวกับความสำเร็จของตนเอง (สุภัค แฝงเพชร. 2551: 11)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้คำชมเชยในกรณีที่เด็กแสดงถึงความรับผิดชอบ เช่น การช่วยเพื่อนเตรียมและเก็บอุปกรณ์ การทำความสะอาดห้องเรียน การช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ทำให้คะแนนพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา สิงห์เรศ (2551: 69) ที่กล่าวว่า สมาชิกในกลุ่มต้องทำกิจกรรมด้วยตนเอง และต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน โดยการทำให้เสร็จทันเวลาที่ครูกำหนดและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วต้องช่วยกันเก็บวัสดุ อุปกรณ์และทำความสะอาดสถานที่ให้เรียบร้อย นอกจากนี้ยัง (Young.1972: 630-634) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเสริมสร้างความ

สามัคคี และความรู้สึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังนั้น พฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการร่วมมือสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่ปฐมวัยด้วยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และสร้างความผูกพันในภาระหน้าที่ต่อความสำเร็จโดยวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

ด้านที่ 4 ด้านการแบ่งปัน พบว่า ในช่วงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการแบ่งปัน จากพฤติกรรมระดับปานกลาง คือเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม เป็นพฤติกรรมระดับดี คือเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่เหมาะสม ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป แสดงว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องสามารถพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องเด็กปฐมวัยจะต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เด็กจะต้องวางแผนร่วมกันในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์บางอย่างมีน้อย เด็กจะต้องแบ่งให้กับเพื่อนในกลุ่ม หรือเพื่อนกลุ่มอื่น หากวัสดุอุปกรณ์ชิ้นใดที่เด็กๆ ไม่ได้ใช้ในในกลุ่มของตนเองจะนำกลับมาวางไว้ที่กองกลาง กลุ่มอื่น หรือเพื่อนคนอื่นสามารถมาหยิบได้ แต่หากวัสดุอุปกรณ์หมด แต่มีบางกลุ่มต้องการใช้เด็กจะไปขอกลุ่มที่มีวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งอุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2529: 231) ได้กล่าวถึงการแบ่งปัน (generosity) ว่า เด็กจะทราบได้จากประสบการณ์ว่าการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม ก็คือ การแบ่งปันสิ่งของที่ตนมีอยู่โดยเฉพาะของเล่นให้แก่เพื่อน ซึ่งในการแบ่งปันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก และสอดคล้องกับประณต เค้าจิม (2526: 200) ที่กล่าวว่า เด็กเล็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เอาแต่ตัวเองเป็นหลัก หลังจากการเล่นกับเด็กอื่นๆ เขาก็จะเรียนรู้ว่าการเห็นแก่ตัวเป็นอุปสรรคต่อการที่จะได้รับความสนใจจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับในขณะที่เล่นกับเพื่อนทำให้เด็กเรียนรู้การแบ่งปัน และนำมาทดแทนความเห็นแก่ตัว หรือเห็นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (รวีวรรณ แสงฉาย.2533: 363-364) นอกจากนี้สุภัค แฝงเพชร(2551: 12) ยังกล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างสรรค์ต่อกัน ระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เนื่องจากนักเรียนต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างจริงจัง ทุกคนต้องสนับสนุนช่วยเหลือกัน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในเป้าหมายเดียวกัน โดยแบ่งปันสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้น ชมเชยในความพยายามของกันและกัน

จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง ดังนั้น การปลูกฝังพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานของความสามัคคีนั้นสามารถเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยผ่านการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่นทีละน้อย ด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล

ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สร้างสรรค์สังคม และทำให้สังคมสงบสุข

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีนั้น พบข้อสังเกตดังนี้

1. ในช่วงสัปดาห์แรกของการวิจัยพบว่า เด็กยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนรู้เช่นนี้ ทำให้ไม่มีการวางแผนในการใช้วัสดุอุปกรณ์ เมื่อถึงช่วงของการเตรียมวัสดุอุปกรณ์กลุ่มแรกๆ จะหยิบอุปกรณ์ไปเยอะมาก ซึ่งอุปกรณ์บางอย่างที่เด็กหยิบไปไม่จำเป็นต้องใช้ และเป็นของกลุ่มอื่นที่มีความจำเป็นต้องใช้ ทำให้กลุ่มหลังๆ มีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจึงใช้คำถามกระตุ้นให้กลุ่มแรกๆ นำวัสดุอุปกรณ์มาคืน และแบ่งให้กลุ่มที่ยังไม่ได้อุปกรณ์ หลังจากเด็กๆ ร่วมเรียนรู้ 2-3 สัปดาห์ เด็กๆ เริ่มมีการวางแผนในการจัดเตรียมอุปกรณ์มากขึ้น มีการแบ่งปันอุปกรณ์ให้เพื่อนกลุ่มอื่น

2. เด็กมีความกระตือรือร้นในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเนื่องจาก เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการทำงาน การตัดสินใจ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระทำให้เด็กสนุก ในช่วงแรกของการจัดประสบการณ์ เด็กยังไม่เข้าใจ วางแผนการทำงานร่วมกันไม่เป็น แต่เมื่อผู้สอนคอยใช้คำถามกระตุ้น ให้กำลังใจ เสริมแรงในพฤติกรรมที่ดี ยอมรับในผลงานของเด็ก ทำให้เด็กมีความเข้าใจในกิจกรรม เริ่มมีการวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น การทำงานร่วมกันในกลุ่มดีขึ้น เช่น ในวันที่เด็กๆ แต่ละกลุ่มทำยานพาหนะของแต่ละกลุ่ม ผู้สอนให้เด็กๆ เก็บอุปกรณ์เพื่อเตรียมตัวไปรับประทานอาหาร แต่เด็กๆ อีกหลายคนขอทำต่อหลังจากรับประทานเสร็จแล้ว เนื่องจากต้องการทำยานพาหนะเพิ่มอีก

3. การพาเด็กไปทัศนศึกษาทำให้ผู้ปกครองในชุมชนสนใจการศึกษา เริ่มเข้าใจ และมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปจากเดิมคือมาโรงเรียนจะต้องมาเรียนหนังสือ เขียนหนังสือ ต้องอ่านให้ออก แต่เมื่อผู้วิจัยนำเด็กไปทัศนศึกษาทำให้ผู้ปกครองในชุมชน เริ่มสนใจเกี่ยวกับการศึกษา เข้ามาพูดคุยกับผู้วิจัยมากขึ้น และผู้วิจัยได้อธิบายถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ถูกต้องให้กับผู้ปกครองได้รู้และเข้าใจ

4. จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องพบว่า เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องแล้วในช่วงท้ายของการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ร่วมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้น เพื่อย้ำให้เด็กทราบถึงพฤติกรรมที่สังคมต้องการ และเด็กควรปฏิบัติตนให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องนั้นระยะเวลาที่ใช้ในการจัดควรยืดหยุ่นตามกิจกรรม เช่นในวันที่มีการไปทัศนศึกษา จะใช้เวลามากกว่า 50 นาที
- 2.ในการพาเด็กไปทัศนศึกษาควรแจ้งให้ผู้ปกครองเตรียมหมวก และกระติกน้ำ
- 3.ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเรียนรู้แบบเดินเรื่อง ควรวิเคราะห์และพิจารณาระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ หากใช้เวลานานเกินไปควรจัดในวันต่อไป เช่น การแสดงบทบาทสมมติ วันที่ 1 สำหรับการเตรียมฉาก อุปกรณ์ วันที่ 2 แสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเตรียมฉาก อุปกรณ์ของตัวละครให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

- 1.ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบอื่นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย
- 2.ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่มีต่อการพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถด้านภาษา ทักษะการคิดด้านต่างๆ ทักษะทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น
- 3.ควรมีการศึกษาผลของการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวลี เอ่งฉ้วน. (2529). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความมีน้ำใจนักกีฬา*.
 ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
 ศุภสมาคมประชาชาติ.
 _____. (มปป.). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*
 (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย).
 กลิ่นแก้ว มาตา. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม*
ประกอบอาหารสมมติ แบบกลุ่มกับแบบอิสระ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
 กาญจนา สิงหเรศ. (2551). *ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมทาง*
สังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
 กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน(3 – 5 ขวบ)*. กรุงเทพฯ:
 โชติสุขการพิมพ์.
 _____. (2545, มกราคม). *การสอนแบบเดินเรื่องระดับอนุบาล, วารสารการศึกษาปฐมวัย*.
 6(1): 40-60.
 ขจิตพรพรณ ทองคำ. (2536). *การเล่นบทบาทสมมุติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อ*
การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษา. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.
 (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
 คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม. (2536). *การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน*.
 กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
 คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 5.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภสมาคมประชาชาติ.
 จตุพร แสงหาญ. (2549). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อพฤติกรรม*
ชอบสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จิตรา ชนะกุล. (2539). *ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑาทิพย์ ธีรภาค. (2539). *วิเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลา ระดับมัธยมศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). *แคทส์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง =CATS A Student-Centered Instructional Model*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี สำราญ. (2543). *เส้นทาง Story Line สู่การเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินัก. (2520). *รายงานการวิจัย เรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- เดโช สนวนานนท์. (2534). *จิตวิทยาสำหรับครูและผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทวี บุญยเกตุ. (มปป.). *พอสอนลูก*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- ทิพย์สุดา นิลสินธพ. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตดา สุวิชาวรพันธุ์. (2541). *ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบุรณบุรี กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา คชภักดี. (2543). *ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บัณฑิต พัดเย็น. (2527). *การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). *แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2521). *การวัดและประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์*.
กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญสม โพธิ์เงิน. (2537). *คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญสม เจริญใจ. (2530). *ทศพิศราชธรรมคำฉันท์*. กรุงเทพฯ: กองทุนไตรรัตน์นาภาพเพื่อการศึกษา.
- ปัทมา ศุภกานี. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต คำจิณ. (2526). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประยุทธ์ สุวรรณโกตา. (2530). *คุณธรรมจริยธรรมวัยประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2532, พฤษภาคม). *ความสามัคคี วารสารพัฒนาชุมชน*. 28,
- ปราณี ไชยภักดี. (2548). *การศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมมิตรภาพในเด็กวัยอนุบาลของครูและผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ แสงสุรินทร์. (2549). *คู่มือพัฒนาความสามัคคีของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนม ลิ้มอารี. (2522). *กลุ่มสัมพันธ์*. มหาสารคาม: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- พรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (มปป.). *สมุดบันทึกนม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- พัชรีย์ สอนแก้ว. (2538). *จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2542). *การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์*. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏโรงพิมพ์. ถ่ายเอกสาร.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2548). *หน่วยการเรียนรู้สู่การเรียนการสอนแบบบูรณาการเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2535). *พระพุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือพุทธศาสนาสำหรับคนหนุ่มสาว.
- ไพฑูริย์ พงศบุตร และคณะ. (2521). *เพื่อนบ้านของเรา*. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). *เด็กก่อนวัยเรียนเรียนรู้อะไรอย่างไร*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด. กรมประชาสงเคราะห์.
- มูลนิธิ 5 ธันวาคมหาราช. (2540). *รู้รักสามัคคี*. กรุงเทพฯ: สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2540). *ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). *พื้นฐานการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รวีวรรณ แสงฉาย. (2528). *การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา แนวคิดใหม่สำหรับพ่อแม่ ครูผู้สอนในโรงเรียน บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ที.พี.พรินท์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา-อินเตอร์พริ้นท์.
- ลักคณา เสนอฤทธิ์. (2551). *ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วลัย พานิช. (2543). *“การสอนด้วยวิธี Story line,” ในประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. บรรณาธิการโดย พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, ลัดดา ภูเกียรติ, และสุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. 23-44 กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ ปุฒพัฒน์. (2539). *การเล่นสมมติแบบกึ่งชี้แนะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา สุนทรชัย. (2546). *เรียนสถิติด้วย SPSS ภาคสถิติอิงพารามิเตอร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์. (2527). *ศึกษาค่านิยมที่ปรากฏในหนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลา. ถ่ายเอกสาร.

- สายชน วงสานน. (2547). ผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2547). การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุดาพร วิชิตชัยชาคร. (2551). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543) การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว. ปรินญานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาค แฝงเพชร. (2551). ผลการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุรางค์ รุ่งเรือง. (2525). วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนไทย เล่มละ 3-10 บท. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรรัตน์ พันธุ์ดี. (2539). การศึกษาจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ใช้อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539 ข). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. พุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2547. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- เสาวณีย์ อุ่นประเสริฐสุข. (2546). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (2535). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อโนชา ธีระจำรง. (2550). *การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย มุลคำ และคณะ. (2542). *Child Centre: Storyline Method: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พี.รินทร์.
- อริสา ไสคำภา. (2551). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนันทนอิสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี นิมพลี. (2551). *ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภา ถนัดช่วง. (2531). *การพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อภา โลจายะ. (2535). *พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลสภาวิชาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารพยาบาลและอาจารย์พยาบาล*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. (2529). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Banett, S.J.;Johnson G. (1996, Spring). Future Evidence on the Relationship Between Participation in Nutrition Education Programs and Changes in Dietary Behavior: *Journal of Family and Consumer Sciences*. 88 (1):31.
- Berry – Stock, Judith, A ; others. (1996, April). Rater Agreement Index for Performance assessment. *Educational and Psychological Measurement*. 56(2): 256.
- Butzow, C.M. (1991). *A Comparison of A Storyline-Base Method of Instruction and A Textbook Method of Instruction on the Acquisition of Science Concepts*

In the Elementary School. Indiana University of Pennsylvania. Dissertation
And Abstracts International: 52-11 A.

Cleave, J.B. (1997). *A Storyline-base Approach to Development Management Role-playing Simulations (organizational training, artificial intelligence)* (Online).
(September 25, 2008) Available from :

<http://www.thailis.db.car.swu.co.th/dao/detail.nsp>.

Glass, V.G., Willson, L.V.; & Gottman, M.J. (1975). *Design and Analysis of Time-Series Experiments*; Boulder. Colorado Associated University.

Hurlock, E.B. (1987). *Child Development*. 6th ed. New York : McGraw – Hill.

Vaughn, J.B. (1994, April). *Cooperative Learning and Young Children: Emerging cooperative Behavior*, Dissertation Abstract International. 54(10): 37063-A.

Young, C. (1972, December). Team Learning. *The Arithmetic Teacher*. 19(8): 630-634.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการดำเนินการแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
- แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
- ภาพประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

คู่มือการดำเนินการแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

หลักการและเหตุผล

การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีให้กับเด็กปฐมวัย สามารถทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่สามารถจัดให้กับเด็กปฐมวัยได้คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องที่ถูกจัดสร้างขึ้นเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เอื้อต่อลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด และตัดสินใจจนประสบผลสำเร็จด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ในรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ทุกขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ควรกระตุ้นด้วยคำถามสำคัญ เพื่อให้เด็กได้คิด หาคำตอบ และแสดงเรื่องราวจากประสบการณ์ที่ได้รับผ่านการลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัตินั้นมีทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมกลุ่มย่อย และกิจกรรมกลุ่มใหญ่ เด็กมีการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ การยอมรับผู้อื่น การแบ่งปัน และความรับผิดชอบ โดยครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการวางแผนการจัดประสบการณ์ เตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ถามคำถามซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเดินเรื่อง เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดและลงมือปฏิบัติ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สรุปลองค์ความรู้ที่ชัดเจนให้กับเด็ก ให้แรงเสริมด้วยการกล่าวคำชมเชยในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัยต่อไป

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

- 1.การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง จัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 50 นาที
- 2.การปฏิบัติกิจกรรมดำเนินตามขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 เตรียมตัวเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มการจัดประสบการณ์
 - 2.2 ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ขั้นนำ นำเข้าสู่การจัดประสบการณ์ด้วยการสนทนา สื่อย่างใดอย่างหนึ่ง คำถาม ปริศนา คำทาย ฯลฯ เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดความสนใจ กระตือรือร้นและพร้อมที่จะรับประสบการณ์

2.2.2 ขั้นสอน เป็นการจัดประสบการณ์โดยใช้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบเดินเรื่อง โดยมีคำถามหลักเป็นตัวเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง โดยครูเป็นผู้กำหนดและวางแผนการจัดการเรียนรู้ เด็กร่วมกันสร้างจาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตของตัวละคร และร่วมกันแก้ปัญหาในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสรุปแนวคิดร่วมกัน ในขณะที่เด็กลงมือปฏิบัติครูสังเกตพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี ได้แก่ พฤติกรรมความร่วมมือ พฤติกรรมการยอมรับผู้อื่น พฤติกรรมการรับผิดชอบ ครูให้กำลังใจ คำชมเชยเมื่อเด็กทำได้ดี

2.2.3 ขั้นสรุป โดยการนำเสนอผลงาน และสรุปข้อความรู้ที่ได้จากการดำเนินเรื่อง โดยร่วมสรุปเป็นกลุ่มใหญ่ ครูอธิบายข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อมีข้อมูลที่ต้องให้ความชัดเจนกับเด็ก พร้อมทั้งให้แรงเสริมกับเด็กทุกคนที่ร่วมกิจกรรม

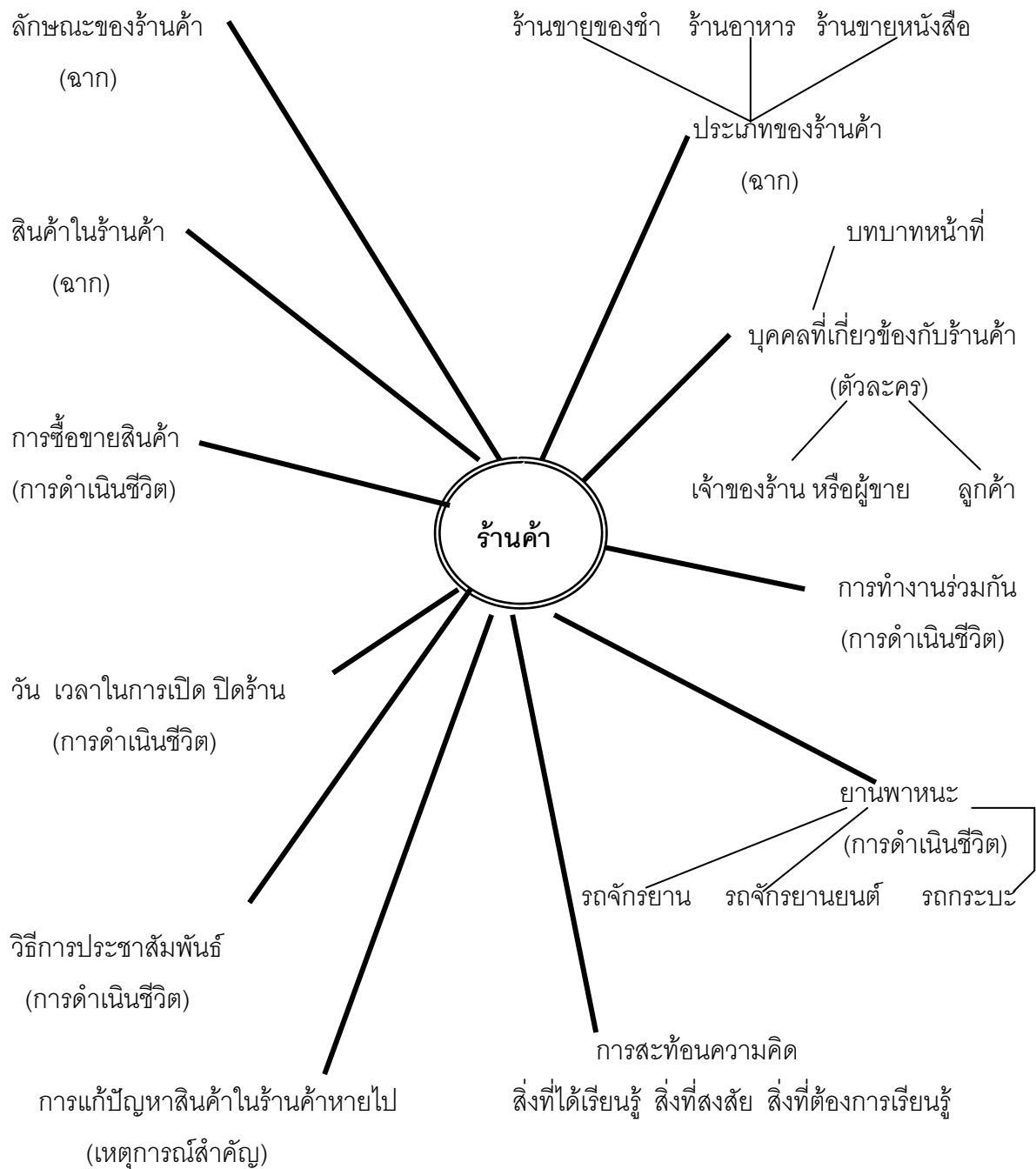
บทบาทของครู

- 1.ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่องให้เข้าใจก่อนลงมือจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย
- 2.จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการจัดประสบการณ์ให้พร้อม
- 3.เริ่มประเด็นปัญหาโดยการถามคำถามสำหรับเดินเรื่อง เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและลงมือปฏิบัติ
- 4.ครูให้การเสริมแรงและให้กำลังใจเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 5.ครูคอยอำนวยความสะดวก สนับสนุน ให้คำแนะนำปรึกษา ให้การช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม
- 6.สังเกตและเชิญชวนเด็กให้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึง ให้ความสำคัญ และให้ความสนใจกับเด็กทุกคน ถ้าเด็กส่วนหนึ่งไม่สนใจ ครูควรใช้วิธีการที่เหมาะสมในการชี้ชวน กระตุ้นให้เด็กเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม
- 7.สร้างบรรยากาศในการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้อย่างมีความสุข คือบรรยากาศที่สนับสนุนให้เด็กได้คิด และแสดงออกอย่างอิสระ ไม่ทำให้เด็กรู้สึกหวาดกลัว
- 8.สรุปองค์ความรู้หรือแนวคิดที่ชัดเจนให้กับเด็ก หากเด็กไม่สามารถสรุปแนวคิดได้ตรงตามโน้ตชนที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้

บทบาทของเด็กปฐมวัย

- 1.ตอบคำถามสำหรับเดินเรื่องของคุณ
- 2.คิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแนวการดำเนินเรื่องที่ครูกำหนดในขั้นตอนต่างๆ คือ การสร้างฉาก การกำหนดตัวละคร การแสดงเรื่องราว เหตุการณ์สำคัญ (การคิดแก้ปัญหา)และสรุปองค์ความรู้เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้น

- แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
 - ☺ เรื่องร้านค้า
- ภาพประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 1 ร้านค้า

วันที่ 1 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้ารอบๆ บริเวณโรงเรียน เป็นบ้านที่มีสินค้า มีผู้ขายสินค้า และทุกคนสามารถเข้าไปซื้อสินค้าในร้านได้ ร้านค้ามีหลายประเภท เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายอาหาร ฯลฯ

จุดประสงค์ ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
1.ร้านค้า	- ร้านค้ามีลักษณะอย่างไรบ้าง	1.ครูนำสินค้าหลายๆ ชนิดมาวางบนโต๊ะ แล้วสนทนาร่วมกับเด็กดังนี้ - สิ่งของพวกนี้เด็กๆ เคยเห็นที่ไหนบ้าง - เราจะซื้อของเหล่านี้ได้จากที่ไหนบ้าง - ร้านค้าที่เด็กๆ เคยเห็นขายสินค้าอะไรบ้าง - มีร้านค้าประเภทใดบ้าง - เด็กๆ เคยเห็นร้านค้าหรือไม่ เคยเห็นที่ไหนบ้าง - เด็กๆ คิดว่าร้านค้าควรมีอะไรบ้าง 2.แบ่งเด็กเป็นกลุ่มให้ช่วยกันคิดและวาดภาพร้านค้า 3.แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอร้านค้า 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปโดยใช้คำถาม - แต่ละกลุ่มมีวิธีการอย่างไรในการวาดภาพร้านค้า - ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่ช่วยกันจะเป็นอย่างไร	1.สินค้าชนิดต่างๆ 2.ปากกา-เมจิก 3.กระดาษ-บรูล์ฟ 4.กระดาษกาว 5.สีเทียน 6.กาว 7.กรรไกร	ภาพวาดที่เด็กๆ ประทับใจจากการไปทัศนศึกษา

วันที่ 1 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
		- เด็กและครูร่วมกันสรุปการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มต้องอาศัยความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจภายในกลุ่ม		

เด็กๆ กำลังช่วยกันวาดภาพร้านค้า

แบบแแบบ: เราจะทำร้านอะไรดี
 หลิว: ร้านอาหารดีไหม
 พลอย: เค้าวาดโต๊ะอาหารนะ
 หลิว: น้องหลิวจะวาดคอมพิวเตอร์
 น้อย: เค้าวาดคนขายนะ
 เบ็นซ์: เค้าก็จะวาดคนขาย

บอ: นี่เค้าวาดคนขายของอยู่นะ
 ท็อฟฟี่: เค้าก็จะวาดคนขายเหมือนกัน
 ตู: ท็อฟฟี่วาดดีดี ไม่ค่อยสวย
 เต่า: นี่...เค้าวาดทางเข้าร้านด้วย
 ตู: บอวาดคนซื้อด้วย เป็นผู้หญิงนะ
 บอ: ก็ได้
 ท็อฟฟี่: ไม่เอา เอาคนซื้อผู้ชาย
 บอ: คนซื้อก็มีทั้งผู้หญิง ผู้ชาย

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 1 ร้านค้า

วันที่ 2 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้ารอบๆ บริเวณโรงเรียน เป็นบ้านที่มีสินค้า มีผู้ขายสินค้า และทุกคนสามารถเข้าไปซื้อสินค้าในร้านได้ ร้านค้ามีหลายประเภท เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายอาหาร ฯลฯ

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
1.ร้านค้า (ฉาก)	- ร้านค้าควรมีร้านอะไรบ้าง (ประเภทของร้านค้า และชื่อร้านค้า) - ร้านค้าแต่ละร้านควรตั้งอยู่ที่ใด	1.เด็กและครูทบทวนประเภทของร้านค้า 2.แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ภายในกลุ่มสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับประเภทของร้านค้า และชื่อร้านค้า 3.เด็กแต่ละกลุ่มเสนอชื่อร้านค้า และประเภทของร้านค้า 4.เด็กๆ ทุกคนช่วยกันคิดวางแผนหาที่ตั้งของร้านค้า แต่ละร้านที่แต่ละกลุ่มเสนอ 5.เด็กๆ แต่ละกลุ่มวางแผนในการจัดร้าน โดยการทำแผนผังของร้านค้าของกลุ่ม นำเสนอผลงาน	1.ปากกา-เมจิก 2.กระดาษ-บรื๊ฟ 3.สีเทียน 4.กระดาษA4 5.เศษวัสดุ 6.กระดาษสี 7.กาว 8.กรรไกร	ฉากของร้านค้าที่ทุกกลุ่มเสนอ และแผนผังของร้านค้าแต่ละร้าน

วันที่ 2 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		6.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการ ร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม โดยใช้ คำถามดังนี้ - แต่ละกลุ่มมีวิธีการอย่างไรที่ทำให้ สามารถจัดร้านค้าได้สำเร็จ - สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่อย่างไร ใครทำอะไรบ้าง - ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่ยอมทำตาม หน้าที่จะเกิดอะไรขึ้น - ถ้าสมาชิกในกลุ่มช่วยกันจะเป็น อย่างไร - เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงการ ทำงานร่วมกันในกลุ่มต้องอาศัยความ สามัคคี		

เด็กๆ กำลังช่วยกันทำแผนผังของร้านค้า

นุ่น: นี่คนซื้อผู้ชายใส่เสื้อสีแดงนะ
 มากับลูก พาลูกมาซื้อของนะ

เบนซ์: นี่ร้านขายของนะ บนหลังคา
 มีหั่วกระต่ายด้วย

ไบพลู: ซื้อร้านกระต่ายดีไหม

นุ่น: ดี...ดี

ไบเฟิร์น: เราวาดบนฟ้านะ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 1 ร้านค้า

วันที่ 3 ร้านค้า

มโนทัศน์ สินค้าที่ขายในร้านค้าขึ้นอยู่กับประเภทของร้านค้า เช่น ร้านขายของชำจะมีผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน น้ำตาล นม ฯลฯ ร้านขายเสื้อผ้าจะมีเสื้อผ้า ร้านขายอาหารจะมีอาหาร ร้านขายผลไม้จะมีผลไม้ เป็นต้น

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
1.ร้านค้า (ฉาก)	- ร้านค้าควรมีร้านอะไรบ้าง - ในร้านค้าแต่ละร้านมีสินค้าอะไรบ้าง	1.เด็กแบ่งกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม สนทนาร่วมกันเกี่ยวกับชนิดของ สินค้าภายในร้านค้า 2.เด็กแต่ละกลุ่มเสนอชนิดของสินค้า ภายในร้านของตน 3.เด็กๆ ในกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับสินค้า และวาดภาพหรือประดิษฐ์ ประเภท ของสินค้าภายในร้าน 4.เด็กๆ ในกลุ่มช่วยกันจัดตกแต่งร้าน โดยนำสินค้าที่วาดหรือประดิษฐ์มา จัดวางในร้านค้า 5.เด็กๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน 6.เด็กและครูร่วมกันสรุปการทำงาน ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยใช้คำถาม - เด็กๆ ทำอย่างไรจึงมีสินค้าจัดวาง ในร้าน - ทุกคนในกลุ่มช่วยกันหรือไม่ ถ้า ไม่ช่วยจะเป็นอย่างไร - ถ้าอยากให้ร้านค้าของเรามีสินค้า เยอะๆ และสวยงาม ต้องทำอย่างไร	1.ปากกา- เมจิก 2.กระดาษ - บรีฟ 3.สีเทียน 4.กระดาษA4 5.เศษวัสดุ 6.กระดาษสี 7.กาว 8.กรรไกร 9.ดินน้ำมัน	ภาพวาด หรือ สิ่งประดิษฐ์ ประเภทของ สินค้า ภายในร้าน ของแต่ละ กลุ่ม

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 2 ร้านค้า

วันที่ 4 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้ารอบๆ บริเวณโรงเรียนเป็นบ้านที่มีสินค้า มีผู้ขายสินค้า ทุกคนสามารถเข้าไปซื้อสินค้าในร้านได้

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
1.ร้านค้า (ฉาก)	- ร้านค้ามีลักษณะอย่างไร	1.เด็กและครูสร้างข้อตกลงร่วมกันในการไปทัศนศึกษาร้านค้าที่อยู่ใกล้ๆ บริเวณโรงเรียน ดังนี้ - ขณะที่เดินไปเด็กๆ ควรเดินอย่างไร - ถ้าเด็กๆ ไม่เดินเป็นแถวจะเกิดอะไรขึ้น - ถ้าข้ามถนนเด็กๆ ต้องทำอย่างไร - เมื่อหยุดดูแต่ละร้านเด็กๆ ควรทำอย่างไร - ควรหยิบของจากร้านค้าแต่ละร้านโดยไม่จ่ายเงินหรือไม่ - ควรระวังไม่ทำให้สินค้าในร้านค้าเสียหาย 2.เด็กและครูไปทัศนศึกษาร้านค้าที่อยู่ใกล้บริเวณโรงเรียน	1.ร้านค้ารอบๆ บริเวณโรงเรียน 2.กระดาษ- บรืฟ 3.ปากกา- เมจิก 4.กระดาษA4 5'สีเทียน	บันทึกการเรียนรู้ (ภาพวาด)

วันที่ 4 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		3.เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ ร้านค้า หลังกลับจากการทัศนศึกษา โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กๆ เห็นอะไรบ้าง - ภายในร้านค้าที่เด็กๆ เห็นมีสินค้า อะไรบ้าง - เด็กๆ เห็นใครในร้านค้าบ้าง - เด็กๆ คิดว่าอยากจะทำร้านค้า ของเด็กๆ ใหม่หรือไม่ อย่างไร 4.เด็กๆ แบ่งกลุ่มและสนทนาร่วมกัน ภายในกลุ่มในการจัดร้านค้า จะ เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไร 5.เด็กๆ ร่วมกันจัดตกแต่งร้านค้า เพิ่มเติม 6.เด็กๆ วาดภาพร้านค้า หรือสิ่งที่ เด็กๆ ประทับใจจากการไป ทัศนศึกษา		

เด็กๆ กำลังทัศนศึกษาร้านค้า

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 2 ร้านค้า

วันที่ 5 ร้านค้า

มโนทัศน์ ผู้ที่อยู่ในร้านค้าคือเจ้าของร้านเป็นผู้ขายสินค้า ส่วนผู้ซื้อสินค้าเรียกว่าลูกค้า

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
 2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
2.เจ้าของร้านค้า (ตัวละคร)	- เจ้าของ หรือผู้ขายเป็นใคร (หญิง หรือ ชาย) มีกี่คน ควรมีลักษณะอย่างไร - ลูกค้ามีใครบ้าง มีลักษณะอย่างไร	1.เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องในร้านค้า 2.เด็กแบ่งกลุ่ม แต่ละกลุ่มสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเจ้าของร้านค้า หรือผู้ขาย และลูกค้าดังนี้ - เป็นเพศใด (เพศหญิง / ชาย) - เจ้าของ หรือผู้ขายมีกี่คน - เจ้าของหรือผู้ขายมีลักษณะอย่างไร - ลูกค้ามีเพศใด (หญิง / ชาย) - ลูกค้ามีลักษณะอย่างไร - ลูกค้ามีกี่คน 3.เด็กๆ ในกลุ่มช่วยกันวาดภาพเจ้าของร้าน หรือผู้ขาย ลูกค้า แล้วตัดออกมาปะติดกล่องนม 4.เด็กๆ แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอเจ้าของร้านค้า หรือผู้ขาย และลูกค้า	1.สีกี่เขียน 2.กระดาษA4 3.กาว 4.กรรไกร 5.กล่องนม 6.กระดาษบรื๊ฟ 7.ปากกาเมจิก	ภาพวาด

วันที่ 5 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		5.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและการ ทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม โดยใช้ คำถาม - เด็กๆ ทำอย่างไรจึงมีสินค้าจัด วางในร้าน - ทุกคนในกลุ่มช่วยกันหรือไม่ อย่างไร - ถ้าอยากให้ร้านค้าของเรามีสินค้า เยอะๆ และสวยงาม เราต้องทำ อย่างไร ทำคนเดียวไหวไหม - ถ้าเพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นแล้ว เราจะทำตามความคิดเห็นของเพื่อน หรือไม่ เพราะอะไร		

เจ้าของร้านค้า และ
ลูกค้าที่เด็กๆ แต่ละกลุ่ม
ช่วยกันประดิษฐ์

เด็กๆ กำลังทัศนศึกษาร้านขาย
ขนมที่อร่อยที่สุดในอำเภอ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 2 ร้านค้า

วันที่ 6 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้าแต่ละร้านจะมีเวลาเปิดปิดร้านต่างกันไป เช่น บางร้านปิดทุกวันอาทิตย์ บางร้านเปิดขายทุกวันและขายตลอดเวลาไม่มีการปิดร้าน เป็นต้น

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
3.วันและเวลาที่ร้านค้าเปิดขาย (การดำเนินชีวิต)	- ร้านค้าควรเปิดขายวันใด ช่วงเวลาใด - เจ้าของร้าน หรือผู้ขาย และลูกค้ามีบทบาทหน้าที่อะไร อย่างไรบ้างในร้าน และเมื่อมีการเปิดร้าน	1.เด็กแบ่งกลุ่ม สมาชิกสนทนา ภายในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัน เวลาในการเปิด – ปิดร้านค้า และบทบาทหน้าที่ของเจ้าของร้าน ผู้ขาย ลูกค้า 2.สมาชิกในแต่ละกลุ่มสำรวจและจัดเตรียมอุปกรณ์เพิ่มเติมในการแสดงบทบาทสมมติ 3.เด็กๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอโดยการแสดง บทบาทสมมติ 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการร่วมแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มโดยใช้คำถาม - ในร้านค้าแต่ละร้าน ใครมีหน้าที่อะไรบ้าง - ถ้าสมาชิกในแต่ละร้านไม่ช่วยกันจะเป็นอย่างไร - ถ้าอยากให้ร้านแต่ละร้านสำเร็จไปด้วยดีจะทำอย่างไร	1.สีเขียน 2.กระดาษA4 3.กาว 4.กรรไกร 5.เศษวัสดุ 6.ตัวละคร 7.สินค้า ภายในร้าน	ตารางแสดงวัน เวลาเปิด-ปิดร้าน

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 2 ร้านค้า

วันที่ 7 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้าแต่ละร้านจะมียานพาหนะที่แตกต่างกันไป เพื่อการส่งของ หรือการซื้อของ
เช่น บางร้านใช้รถสามล้อชาเล้งส่งของ บางร้านใช้รถจักรยานยนต์ ฯลฯ

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
4.ยานพาหนะ (การดำเนินชีวิต)	- เจ้าของร้าน หรือผู้ขายต้องการใช้ยานพาหนะประเภทใด - ลูกค้านั่งแต่ละคนมาซื้อสินค้าที่ร้านค้าอย่างไร ด้วยวิธีการใด	1.เด็กแบ่งกลุ่ม สมาชิกสนทนาภายในกลุ่มร่วมกัน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับยานพาหนะของเจ้าของร้าน ผู้ขาย และวิธีการเดินทางมาซื้อสินค้าของลูกค้า 2.สมาชิกในแต่ละกลุ่มสร้างยานพาหนะในการเดินทางของเจ้าของร้าน ผู้ขาย และลูกค้า 3.เด็กๆ ในกลุ่มนำเสนอโดยการแสดงบทบาทสมมติ 4.เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม และการร่วมแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม โดยใช้คำถาม - ยานพาหนะในการเดินทางมีอะไรบ้าง - ใครเป็นผู้สร้างยานพาหนะแต่ละชนิด - ถ้าไม่สร้างยานพาหนะจะเป็นอย่างไร	1.สีเขียน 2.กระดาษA4 3.กาว 4.กรรไกร 5.เศษวัสดุ 6.กล่องขนาดต่างๆ 7.ฟาง น้ำอัดลม น้ำดื่ม	ประดิษฐ์ยานพาหนะ

วันที่ 7 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- ถ้าสมาชิกในแต่ละกลุ่มไม่ช่วยกัน จะสามารถแสดงบทบาทสมมติได้หรือไม่ เพราะอะไร และจะแก้ปัญหายังไง - สรุปทุกคนในกลุ่มต้องมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจงานจึงจะสำเร็จ		

ชิม: รถของเราสี่ล้อดีไหม
 ดรีม: เค้กก็ชอบสี่ล้อ
 ไบพลู: เอาสี่ล้อดีกว่า
 ฮารุกะ: เอาสี่ล้อนี้แหละ
 ไบบัว: สี่ล้อแหละ เดี๋ยวเขาทำล้อ
 ฮารุกะ: เค้กช่วยไบบบัวทำล้อนะ

เด็กๆ กำลังแสดงบทบาทสมมติ
 หลังจากที่ได้ช่วยกันประดิษฐ์รถ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 8 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้าแต่ละร้านควรมีวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าทราบ ซึ่งวิธีการประชาสัมพันธ์มีหลายวิธี เช่น การแจกใบปลิว แผ่นพับ การใช้รถโฆษณา เป็นต้น

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
5.การโฆษณา (การดำเนินชีวิต)	- จะมีวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้ารู้จักร้านค้าของเราได้อย่างไร	1.เด็กๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการประชาสัมพันธ์ร้านค้า 2.เด็กๆ แต่ละกลุ่มเลือกวิธีการประชาสัมพันธ์ร้านค้ามา 1 วิธี 3.เด็กๆ ร่วมกันนำเสนอวิธีการประชาสัมพันธ์ร้านค้า 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับวิธีการประชาสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม โดยใช้คำถาม - แต่ละกลุ่มเลือกวิธีการประชาสัมพันธ์ร้านค้าอย่างไร - ทำไมจึงเลือกวิธีการประชาสัมพันธ์ร้านค้าวิธีนี้ - ในการประชาสัมพันธ์ร้านค้า สมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มมีหน้าที่อะไร อย่างไรบ้าง - ถ้าสมาชิกในแต่ละกลุ่มไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่จะเกิดอะไรขึ้น จะแก้ปัญหาอย่างไร	1.กระดาษ - บรูล์ฟ 2.ปากกา-เมจิก 3.สีเทียน 4.กระดาษสี 5.เศษวัสดุ 6.กาว 7.กรรไกร	วิธีการประชาสัมพันธ์ 1.ใบปลิว 2.แผ่นพับ 3.สมุดเล่มเล็ก

วันที่ 8 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- สรุปงานของกลุ่มจะสำเร็จได้ถ้า สมาชิกภายในกลุ่มร่วมมือร่วมใจ ยอมรับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ		

เด็กๆ กำลังแสดงบทบาท
สมมติในการโฆษณาโดยการใช้รถ

เด็กๆ กำลังแสดงบทบาท
สมมติในการโฆษณาโดยการประกาศ
แจ้งให้คนทราบ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 9 ร้านค้า

มโนทัศน์ เงินคือตัวกลางในการแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายสินค้า เงินมี 2 ชนิดคือ ชนิดที่ทำจากโลหะมีลักษณะเป็นเหรียญกลม มีจำนวนต่างๆ กัน ได้แก่ 25 สตางค์ 50 สตางค์ 1 บาท 5 บาท 10 บาท ชนิดที่ทำจากกระดาษ เรียกว่าธนบัตร มีจำนวนต่างๆ กัน ได้แก่ 20 บาท 50 บาท 100 บาท 500 บาท 1000 บาท

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
6.การซื้อขายสินค้า (การดำเนินชีวิต)	- ในการซื้อ - ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าใช้ อะไรเป็นสื่อ แลกเปลี่ยน	1.เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า โดยใช้คำถามดังนี้ - ในการซื้อ - ขายสินค้าเราใช้อะไรเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนสินค้า - เราจะกำหนดให้มีเงินชนิดใดบ้าง - เงินเหรียญจะมีเหรียญอะไร จำนวนกี่เหรียญ สื่ออะไร - เงินใบ (ธนบัตร) มีจำนวนเท่าไร สื่ออะไร 2.แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่ม ช่วยกันประดิษฐ์เงิน 3.แต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดราคา สินค้าภายในร้าน และปิดป้ายราคา สินค้า 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการ ซื้อขายสินค้า และการทำงานร่วมกัน ภายในกลุ่ม โดยใช้คำถามดังนี้ - ในการซื้อ - ขายสินค้า เราใช้อะไร เป็นสิ่งแลกเปลี่ยน	1.กระดาษ- บรูฟ 2.ปากกา- เมจิก 3.กระดาษA4 4.สีเทียน 5.ดินสอ	เงินที่ ประดิษฐ์ขึ้น

วันที่ 9 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- ถ้าไม่มีเงินเราจะใช้อะไรแทน - ในการทำงานครั้งนี้มีปัญหาอะไรบ้าง - เด็กๆ คิดว่ามีวิธีการแก้ไขปัญหายังไง - เมื่อทำงานร่วมกันเสร็จแล้ว เราควรทำอย่างไร ให้ห้องของเราสะอาดเรียบร้อยเหมือนเดิม		

จิมและไบพลูกำลังช่วยกัน
ประดิษฐ์เงินที่ใช้ในการ
แลกเปลี่ยนสินค้า

ออย: จะมาซื้อลูกชิ้น 3 ไม้
หลิ: ไม้ละ 5 บาท
เบนซ์: จะทอดให้ก่อนนะ
 ออยเอาน้ำจิ้มไหม
ออย: เอาน้ำจิ้มด้วย
หลิ: น้องหลิเอาด้วยไม้หนึ่งนะ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 10 ร้านค้า

มโนทัศน์ การซื้อขายสินค้าผู้ขายควรแต่งตัวสะอาด พุดจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส ส่วนผู้ซื้อควรถามด้วยความสุภาพ และควรจ่ายเงินเมื่อจะซื้อสินค้า

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
6.การซื้อขายสินค้า (การดำเนินชีวิต)	เราจะซื้อขายสินค้าอย่างไร	1.เด็กและครูสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเล่นเกมบทบาทสมมติการซื้อขายสินค้า โดยใช้คำถามดังนี้ - การซื้อสินค้าทุกคนวิ่งไปซื้อเลยหรือไม่ - เราซื้อสินค้าอย่างไร - การซื้อ – ขายสินค้าคนขาย และคนซื้อควรพูดอย่างไร - การซื้อสินค้าโดยไม่จ่ายเงินได้หรือไม่ อย่างไร 2.เด็กๆ แต่ละกลุ่มเตรียมเงินที่ทำไว้และจัดตกแต่งร้าน แล้วประจำในร้านของตนเอง 3.เด็กๆ เริ่มซื้อ – ขายสินค้า 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปการซื้อขายสินค้า โดยใช้คำถามดังนี้ - ขณะทีเล่นบทบาทสมมติมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง - เราควรแก้ปัญหาอย่างไร	1.กระดาษ-บรูฟ 2.ปากกา-เมจิก 3.เงินที่ประดิษฐ์ขึ้น 4.สินค้าในร้าน	การแสดงบทบาทสมมติ

วันที่ 10 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- ใครไม่ตามข้อตกลงบ้าง ทำไม - และเราควรแก้ปัญหายังไงดี - ขณะที่ขายสินค้า ถ้าร้านของเรามี - สินค้าเยอะ คนขายควรทำอย่างไร - และควรพูดอย่างไร - ถ้าทุกคนเปิดเป็นร้านขายอาหาร - เด็กๆ ว่าจะเป็นอย่างไ - ถ้าเด็กๆ ทำอาหารจะดีหรือไม่ - อย่างไร		

ดริ่ม: จะซื้ออะไรคะ
 หญิง: จะซื้อเสื้อ กี่บาท
 ดริ่ม: 20 บาท
 ชิม: กระเป๋าก็มีนะ อยู่ข้างบน
 ปลาย: เอากระเป๋าสีม่วงอันหนึ่ง
 ชิม: 30 บาท
 ปลาย: ทอนเงินด้วยให้หนึ่งร้อย
 ชิมเอาเงินทอนให้ปลาย

ชิม: รูปอันนี้กี่บาท
 ท็อฟฟี่: หนึ่งร้อย
 ชิม: นี่เงิน
 ท็อฟฟี่: เดี่ยวจะนับก่อน
 ดริ่ม: อันนี้ด้วย กี่บาท
 ท็อฟฟี่: เดี่ยวก่อนนับยังไม่เสร็จ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 11 ร้านค้า

มโนทัศน์ ทุกคนที่อยู่ในร้านค้าจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งทุกคนจะต้องช่วยเหลือ รักใคร่
ปรองดองกัน สามัคคีกันร้านค้าจึงจะประสบความสำเร็จ

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
7.การ ช่วยเหลือ ร่วมมือ และ ทำงานร่วมกัน ในร้านค้า (การดำเนิน ชีวิต)	- ใครมีหน้าที่อย่างไร ในร้านค้า	1.เด็กๆ คิดว่าจะขายอาหารอะไร แต่ ละกลุ่มควรซ้ากันหรือไม่ 2.เด็กแบ่งกลุ่มและสนทนาร่วมกันใน กลุ่ม 3.เด็กแต่ละกลุ่มเสนอชื่ออาหารที่จะ ทำ 4.แต่ละกลุ่มดำเนินการ - คิดเครื่องปรุงอาหาร - แบ่งหน้าที่ในการนำเครื่องปรุง อาหารมา - เขียนขั้นตอนการปรุงอาหาร 5.แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ 6.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการ ทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยใช้คำถาม ดังนี้ - ถ้าเด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนจะเป็น อย่างไร - ในการทำงานร่วมกันในกลุ่มถ้า เด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนๆ แสดงความ คิดเห็นงานในกลุ่มจะเป็นอย่างไร	1.กระดาษ- บรืฟ 2.ปากกา- เมจิก 3.สีเทียน	รายการ อาหารและ เครื่องปรุง

วันที่ 11 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- ถ้ามีเพื่อนในกลุ่มเสนอความคิดเห็น แล้วไม่มีคนฟังจะเป็นอย่างไร - ถ้าเราไม่ทำตามที่เพื่อนๆ ตกลงจะเป็นอย่างไร - เราควรช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ เพราะอะไร - เมื่อเราทำงานเสร็จแล้วควรช่วยเพื่อนเก็บวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ - ถ้าเพื่อนๆ กลุ่มอื่นมาขอยืมอุปกรณ์เราควรทำอย่างไร - ถ้าเพื่อนๆ กำลังใช้อุปกรณ์แล้วเราต้องการใช้ เราจะทำอย่างไร		

ฮารุกะ: เราเอาแก้วแล้วนะ
 ไบบ๊ว: เราเอาขวดน้ำก็ขวดนะ
 ไบพลู: ขวดเดียวก็พอ
 ชิม: เอาลังด้วยไหม ฮารุกะเอากาวกับกรรไกรด้วยนะ
 ไบบ๊ว: เอาเชือกด้วยไหม
 ไบพลู: เอาด้วย

เด็กๆ ช่วยกันทำความสะอาด
ห้องเรียนหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 12 ร้านค้า

มโนทัศน์ ทุกคนที่อยู่ในร้านค้าจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งทุกคนจะต้องช่วยเหลือ รักใคร่
ปรองดองกัน สามัคคีกันร้านค้าจึงจะประสบความสำเร็จ

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
7.การ ช่วยเหลือ ร่วมมือ และ ทำงานร่วมกัน ในร้านค้า (การดำเนิน ชีวิต)	- ใครมีหน้าที่อย่างไร ในร้านค้า	1.เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ อาหารที่จะทำ โดยใช้คำถามดังนี้ - แต่ละกลุ่มจะทำอาหารอะไรบ้าง - แต่ละกลุ่มเตรียมอุปกรณ์มา พร้อมหรือไม่ อย่างไร - กลุ่มที่ต้องใช้มีดหั่นอาหารควรหั่น อย่างไร - ควรถือมีดอย่างไร - ถ้าแต่ละกลุ่มทำพื้นที่ห้องเลอะ เทอะควรทำอย่างไร - ทำเสร็จแล้วเรารับประทานได้เลย หรือไม่ - เราจะตกแต่งอาหารของกลุ่มเรา ให้รับประทานได้อย่างไร - เราจะขายอาหารของเราในราคา เท่าไร 2.เด็กทุกกลุ่มลงมือทำอาหาร จัด ตกแต่งอาหารและร้านค้าของแต่ละ กลุ่ม 3.เด็กๆ ผลัดเปลี่ยนกันมาซื้ออาหาร	1.กระดาษ- บรืฟ 2.ปากกา- เมจิก 3.อุปกรณ์ และ เครื่องปรุงใน การปรุง อาหาร 4.สีเทียน 5.กระดาษA4 6.ดินสอ	อาหารของ แต่ละกลุ่ม

วันที่ 12

ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		4.แต่ละกลุ่มช่วยกันเก็บอุปกรณ์ และ นับเงินที่ขายได้ บันทึกเป็นรายรับของ กลุ่ม 5.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการ ทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยใช้คำถาม ดังนี้ - ถ้าเด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนจะเป็น อย่างไร - ในการทำงานร่วมกันในกลุ่มถ้า เด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนๆ แสดงความ คิดเห็นงานในกลุ่มจะเป็นอย่างไร - ถ้ามีเพื่อนในกลุ่มเสนอความ คิดเห็น แล้วไม่มีคนฟังจะเป็นอย่างไร - ถ้าเราไม่ทำตามที่เพื่อนๆ ตกลงจะ เป็นอย่างไร - เราควรช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์หรือไม่ เพราะอะไร - เมื่อเราทำงานเสร็จแล้วควรช่วย เพื่อนเก็บวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ - ถ้าเพื่อนๆ กลุ่มอื่นมาขอยืม อุปกรณ์เราควรทำอย่างไร - ถ้าเพื่อนๆ กำลังใช้อุปกรณ์แล้วเรา ต้องการใช้ เราจะทำอย่างไร		

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 13 ร้านค้า

มโนทัศน์ เงินต้นทุน คือ เงินที่ใช้ลงทุนซื้อของมาขาย เงินที่ขายได้ คือ เงินที่ได้จากการขายสินค้า ร้านค้าจะสามารถอยู่ได้เมื่อจำนวนเงินที่ขายได้มีมากกว่าเงินที่ลงทุน

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
8.การเปรียบเทียบเงินต้นทุนและเงินที่ขายได้ (การดำเนินชีวิต)	- เงินต้นทุนมีจำนวนเท่าไร เงินที่ขายได้มีจำนวนเท่าไร และเงินต้นทุนและเงินที่ขายได้จะใคร่ควรมากกว่ากัน	1.เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเครื่องปรุง 2.นำจำนวนเงินที่ขายได้และเงินที่ลงทุนไปมาเปรียบเทียบ โดยใช้คำถามดังนี้ - แต่ละกลุ่มซื้อของเท่าไร - แต่ละกลุ่มขายของได้เท่าไร - เงินที่ขายของได้มากกว่า หรือน้อยกว่าเงินที่ซื้อของ - ถ้าเงินที่ซื้อของมากกว่าเงินที่ขายได้ เด็กๆ คิดว่าร้านของเด็กๆ จะอยู่ได้หรือไม่ 3.เด็กๆ ร่วมกันวาดภาพการทำอาหาร 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปการทำงานร่วมกัน โดยใช้คำถามดังนี้ - ถ้าเด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนจะเป็นอย่างไร - ในการทำงานร่วมกันในกลุ่มถ้าเด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นงานในกลุ่มจะเป็นอย่างไร	1.กระดาษ- บรืฟ 2.ปากกา- เมจิก 3.กระดาษA4 4.สีเทียน	ตารางเปรียบเทียบเงินต้นทุนและเงินที่ขายได้

วันที่ 13 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- ถ้ามีเพื่อนในกลุ่มเสนอความคิดเห็น แล้วไม่มีคนฟังจะเป็นอย่างไร - ถ้าเราไม่ทำตามที่เพื่อนๆ ตกลงจะเป็นอย่างไร - เราควรช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ เพราะอะไร - เมื่อเราทำงานเสร็จแล้วควรช่วยเพื่อนเก็บวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ - ถ้าเพื่อนๆ กลุ่มอื่นมาขอยืมอุปกรณ์เราควรทำอย่างไร - ถ้าเพื่อนๆ กำลังใช้อุปกรณ์แล้วเราต้องการใช้ เราจะทำอย่างไร		

เด็กๆ กำลังช่วยกันประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ
ซึ่งแล้วแต่สมาชิกภายในกลุ่มจะตกลงกันว่าจะ
ประดิษฐ์อะไร

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 14 ร้านค้า

มโนทัศน์ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งทุกคนควรช่วยเหลือกัน ร่วมมือร่วมใจ มีความเสียสละ แบ่งปัน และมีความสามัคคีกันจึงจะสามารถแก้ปัญหาให้หมดไปได้

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
6.เหตุการณ์สำคัญ	- วันหนึ่งสินค้าในร้านค้าหายไป เด็กๆ จะทำอย่างไรดี	1.เด็กๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์เกิดสินค้าร้านหายไป 2.สมาชิกในแต่ละกลุ่ม ร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงวิธีแก้ปัญหาของกลุ่ม 3.เด็กๆ ในกลุ่มนำเสนอวิธีการแก้ปัญหากลุ่ม โดยการแสดงบทบาทสมมติ 4.เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม โดยใช้คำถาม - ถ้าทุกคนในกลุ่มไม่ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาจะเป็นอย่างไร - ถ้าเพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นควรตำหนิเพื่อนหรือไม่ เพราะเหตุใด - ทำไมเราจึงเลือกวิธีการนี้ เพราะอะไร	1.กระดาษ - บรื๊ฟ 2.ปากกา-เมจิก	การแสดงบทบาทสมมติ

วันที่ 14 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการ เรียนรู้	ผลงาน
		- เมื่อได้วิธีการแก้ปัญหาแล้ว ถ้าเพื่อนๆ ทุกคนในกลุ่มไม่ช่วยกันจะเป็นอย่างไร - ในการทำงานร่วมกัน ถ้าอุปกรณ์ไม่พอจะทำอย่างไร		

เด็กๆ นำเสนอผลงานการแก้ไขปัญหาขยะล้นเมือง จากเรื่องขยะ ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญของเรื่องขยะ ด้วยวิธีการนำกล่องนมที่มีอยู่มากมายประดิษฐ์เป็นกระเป๋

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง
สัปดาห์ที่ 3 ร้านค้า

วันที่ 15 ร้านค้า

มโนทัศน์ ร้านค้ารอบๆ บริเวณโรงเรียน เป็นบ้านที่มีสินค้า มีผู้ขายสินค้า และทุกคนสามารถเข้าไปซื้อสินค้าในร้านได้ ร้านค้ามีหลายประเภท เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายอาหาร ฯลฯ

จุดประสงค์ 1.ฝึกการสนทนาและแสดงความคิดเห็น
2.ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
7.การสะท้อนความคิด	- เด็กๆ ได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีสิ่งใดที่ยังสงสัย หรืออยากรู้เพิ่มเติมอีกบ้าง	1.เด็กๆ แต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ - สิ่งที่ได้เรียนรู้ - สิ่งสงสัย - สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ 2.เด็กและครูร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ - สิ่งที่ได้เรียนรู้ - สิ่งที่ยังสงสัย - สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ - ความร่วมมือร่วมใจและความสามัคคีในการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม โดยใช้คำถาม - ถ้าเด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนจะเป็นอย่างไร - ในการทำงานร่วมกันในกลุ่มถ้าเด็กๆ ไม่ช่วยเพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นงานในกลุ่มจะเป็นอย่างไร	1.กระดาษ รูป 2.ปากกา เมจิก	บันทึกการเรียนรู้

วันที่ 15 ร้านค้า (ต่อ)

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ผลงาน
		- ถ้ามีเพื่อนในกลุ่มเสนอความคิดเห็น แล้วไม่มีคนฟังจะเป็นอย่างไร - ถ้าเราไม่ทำตามที่เพื่อนๆ ตกลงจะเป็นอย่างไร - เราควรช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ เพราะอะไร - เมื่อเราทำงานเสร็จแล้วควรช่วยเพื่อนเก็บวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ - ถ้าเพื่อนๆ กลุ่มอื่นมาขอยืมอุปกรณ์เราควรทำอย่างไร - ถ้าเพื่อนๆ กำลังใช้อุปกรณ์แล้วเราต้องการใช้ เราจะทำอย่างไร 3.เด็กๆ วาดภาพสิ่งที่เด็กๆ ได้เรียนรู้จากเรื่องร้านค้า		

ผลงานสะท้อนการเรียนรู้ของเด็กๆ

ภาคผนวก ข

- คู่มือการดำเนินการแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี
- แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย

1. แบบสังเกตนี้ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมรับผู้อื่น ด้านการรับผิดชอบ ด้านการแบ่งปัน

2. ช่วงเวลาในการสังเกต จะทำการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีในขณะที่เด็กเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นเสรี ผู้สังเกตจะสังเกตเด็กพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ตามตารางหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย

3. การบันทึกพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีใช้การขีดรอยคะแนน ✓ ลงในแบบสังเกตตามรายการพฤติกรรมในแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย ให้ตรงกับช่องระดับคะแนนพฤติกรรม 3, 2, หรือ 1 ถ้าเกิดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีซ้ำให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรม

4. เกณฑ์การให้คะแนนในการสังเกตระดับของพฤติกรรม ดังนี้

4.1 ระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีด้วยตนเอง

4.2 ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีโดยคนอื่น

แนะนำ หรือขอร้อง

4.3 ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

5. การเตรียมการในการสังเกต

5.1 ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการสังเกตทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต

5.2 สถานที่ปฏิบัติกิจกรรม

5.2.1 มีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม และอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้เรียบร้อยแล้วล่วงหน้า

5.2.2 อุปกรณ์การใช้

5.2.2.1 คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของเด็กปฐมวัย

5.2.2.2 นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน

5.2.2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

5.2.3 ผู้ถูกสังเกต

5.2.3.1 ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อของผู้ถูกสังเกตทุกคน

5.2.3.2 ก่อนเริ่มทำการสังเกต ควรให้ผู้ถูกสังเกตได้ทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อยแล้ว ก่อน เช่น ดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำ

รายละเอียดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่สังเกต

หัวข้อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรมที่สังเกต
1.การร่วมมือ 1.1 ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม	3 2 1	เด็กร่วมหยิบจับวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนด้วยตนเอง เด็กร่วมหยิบจับวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน โดยเพื่อน หรือครูชักชวน หรือขอร้องให้ทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กไม่ทำ หรือปฏิเสธที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน
1.2 ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3 2 1	เด็กช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง เด็กช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยครูหรือเพื่อนขอร้อง เด็กไม่ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมาย
1.3 ร่วมแสดงความคิดเห็น	3 2 1	เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นโดยครูหรือเพื่อนกระตุ้น เด็กไม่แสดงความคิดเห็นแม้ครูกระตุ้น

รายละเอียดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่สังเกต (ต่อ)

หัวข้อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรมที่สังเกต
2.การยอมรับผู้อื่น 2.1 ยอมรับและทำตามข้อตกลงของกลุ่ม	3 2 1	เด็กยอมรับและทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยตนเอง เด็กทำตามข้อตกลงของกลุ่มโดยครูหรือเพื่อนต้องเตือน เด็กไม่ทำตามข้อตกลงของกลุ่ม
2.2 รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	3 2 1	เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน แล้วนำไปปฏิบัติตาม เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนแต่ไม่นำไปปฏิบัติตาม เด็กไม่สนใจฟังความคิดเห็นของเพื่อนและไม่นำไปปฏิบัติตาม
3.การรับผิดชอบ 3.1 ช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม	3 2 1	เด็กช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมโดยเพื่อนหรือครูขอร้อง เด็กไม่ช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมแม้เพื่อนหรือครูขอร้อง

รายละเอียดพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีที่สังเกต (ต่อ)

หัวข้อพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรมที่สังเกต
3.2 เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เสร็จแล้ว	3	เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เสร็จแล้วด้วยตนเอง
	2	เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เสร็จแล้วโดยเพื่อนหรือครูขอร้อง
	1	เด็กไม่เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เสร็จแล้ว แม้เพื่อนหรือครูขอร้อง
4.การแบ่งปัน		
4.1 แบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมอุปกรณ์	3	เด็กแบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมอุปกรณ์
	2	เด็กแบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์โดยเพื่อน หรือครูบอก
	1	เด็กไม่สนใจแบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ แม้เพื่อนหรือครูขอร้อง
4.2 การรอคอยเมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์	3	เด็กบอกและรอคอยการใช้วัสดุอุปกรณ์จากเพื่อน ขณะที่เพื่อนกำลังใช้วัสดุอุปกรณ์ โดยไม่พูดเร่งรัดเพื่อน
	2	เด็กรอคอยการใช้วัสดุอุปกรณ์จากเพื่อนขณะที่เพื่อนกำลังใช้วัสดุอุปกรณ์ โดยพูดเร่งรัดให้เพื่อเสร็จเร็วๆ
	1	เด็กไม่สนใจรอคอย หรือแย่งวัสดุอุปกรณ์จากเพื่อนเมื่อกำลังใช้อยู่

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

ผู้สังเกต.....วันที่สังเกต.....

ที่	ชื่อ	พฤติกรรมที่ต้องสังเกต																										
		การร่วมมือ									การยอมรับ						การรับผิดชอบ						การแบ่งปัน					
		1.1			1.2			1.3			2.1			2.2			3.1			3.1			4.1			4.2		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1																												
2																												
3																												
4																												
5																												
6																												
7																												
8																												
9																												
10																												
11																												
12																												
13																												
14																												
15																												

ภาคผนวก ค

- แบบประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคีของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาการประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่อไปนี้ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกันหรือไม่ โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการประเมินดังนี้

ให้ +1 เมื่อ แน่ใจว่าเกณฑ์การให้คะแนนมีความเหมาะสม

0 เมื่อ ไม่แน่ใจว่าเกณฑ์การให้คะแนนมีความเหมาะสม

-1 เมื่อ แน่ใจว่าเกณฑ์การให้คะแนนไม่มีความเหมาะสม

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญประเมิน				
		คน1	คน2	คน3	รวม	เฉลี่ย
1.การร่วมมือ						
1.1 ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม	ระดับคะแนน 3 เด็กร่วมหยิบจับวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างนุ่มนวล ระดับคะแนน 2 เด็กร่วมหยิบจับวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน โดยเพื่อน หรือครูชักชวน หรือขอร้องให้ทำกิจกรรมร่วมกัน ระดับคะแนน 1 เด็กไม่ทำ หรือปฏิเสธที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	0	1	1	2	0.67
1.2 ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมาย	ระดับคะแนน 3 เด็กช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ระดับคะแนน 2 เด็กช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยครูหรือเพื่อนขอร้อง ระดับคะแนน 1 เด็กไม่ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	3	1
1.3 ร่วมแสดงความคิดเห็น	ระดับคะแนน 3 เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง ระดับคะแนน 2 เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นโดยครูหรือเพื่อนกระตุ้น ระดับคะแนน 1 เด็กไม่แสดงความคิดเห็นแม้ครูกระตุ้น	1	1	1	3	1

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญประเมิน				
		คน1	คน2	คน3	รวม	เฉลี่ย
2.การยอมรับผู้อื่น 2.1 ยอมรับและทำตาม ข้อตกลงของกลุ่ม	ระดับคะแนน 3 เด็กยอมรับและทำตาม ข้อตกลงของกลุ่มด้วยตนเอง ระดับคะแนน 2 เด็กทำตามข้อตกลงของ กลุ่มโดยครู หรือเพื่อนต้องเตือน ระดับคะแนน 1 เด็กไม่ทำตามข้อตกลง ของกลุ่ม	1	1	1	3	1
2.2 รับฟังความคิดเห็น ของเพื่อน	ระดับคะแนน 3 เด็กรับฟังความคิดเห็น ของเพื่อน แล้วนำไปปฏิบัติตาม ระดับคะแนน 2 เด็กรับฟังความคิดเห็น ของเพื่อนแต่ไม่นำไปปฏิบัติตาม ระดับคะแนน 1 เด็กไม่สนใจฟังความ คิดเห็นของเพื่อน และไม่นำไปปฏิบัติตาม	1	1	1	3	1
3.การรับผิดชอบ 3.1 ช่วยเพื่อนจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ในการทำ กิจกรรม	ระดับคะแนน 3 เด็กช่วยเพื่อนจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ระดับคะแนน 2 เด็กช่วยเพื่อนจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมโดยเพื่อน หรือครูขอร้อง ระดับคะแนน 1 เด็กไม่ช่วยเพื่อน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมแม้ เพื่อนหรือครูขอร้อง	1	1	1	3	1
3.2 เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ ใช้เสร็จแล้ว	ระดับคะแนน 3 เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ เสร็จแล้วด้วยตนเอง ระดับคะแนน 2 เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ เสร็จแล้วโดยเพื่อนหรือครูขอร้อง ระดับคะแนน 1 เด็กไม่เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ ใช้เสร็จแล้ว แม้เพื่อนหรือครูขอร้อง	1	1	1	3	1

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญประเมิน				
		คน1	คน2	คน3	รวม	เฉลี่ย
4.การแบ่งปัน 4.1 แบ่งปันหรือให้เพื่อน ยืมอุปกรณ์	ระดับคะแนน 3 เด็กแบ่งปันหรือให้เพื่อน ยืมอุปกรณ์ ระดับคะแนน 2 เด็กแบ่งปันหรือให้เพื่อน ยืมวัสดุอุปกรณ์โดยเพื่อน หรือครูบอก ระดับคะแนน 1 เด็กไม่สนใจแบ่งหรือให้ เพื่อนยืมอุปกรณ์ แม่เพื่อนหรือครูขอร้อง	1	1	1	3	1
4.2 การรอคอยเมื่อใช้ วัสดุอุปกรณ์	ระดับคะแนน 3 เด็กรอคอยการใช้วัสดุ อุปกรณ์จากเพื่อน ขณะที่เพื่อนกำลังใช้วัสดุ อุปกรณ์ ระดับคะแนน 2 เด็กรอคอยการใช้วัสดุ อุปกรณ์จากเพื่อนขณะที่เพื่อนกำลังใช้วัสดุ อุปกรณ์ โดยพูดเร่งรัดให้เพื่อเสร็จเร็วๆ ระดับคะแนน 1 เด็กไม่สนใจรอคอย หรือ แย่งวัสดุอุปกรณ์จากเพื่อนเมื่อกำลังใช้อยู่	1	0	1	2	0.67

ภาคผนวก ง
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเดินเรื่อง

อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย

ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา

แผนกอนุบาล

อาจารย์กอบกมล ทบบัณฑิต

ศึกษานิเทศ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศรีสะเกษ เขต 1

อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม

ครู โรงเรียนอนุบาลทุ่งมหาเมฆ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมพื้นฐานความสามัคคี

อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย

ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา

แผนกอนุบาล

อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม

ครู โรงเรียนอนุบาลทุ่งมหาเมฆ

อาจารย์รุ่งนภา แสนอำนวยการ

ศึกษานิเทศ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ขอนแก่น เขต 3

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล

ปิยะพร ทองสิงห์

วัน เดือน ปีเกิด

10 ตุลาคม 2515

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

996 ถ.ชัยอาญา หมู่ 7 ตำบลกำแพง อำเภอดุหมพริสัย
จังหวัดศรีสะเกษ 33120

สถานที่ทำงาน

โรงเรียนอนุบาลอุทุมพรพิสัย ถ.เพ็ญพจนกิจ ตำบลกำแพง
อำเภอดุหมพริสัย จังหวัดศรีสะเกษ 33120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2532

มัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนกำแพง จังหวัดศรีสะเกษ

พ.ศ.2536

ครุศาสตร์บัณฑิต (คป.)

วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

จากสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ.2552

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ